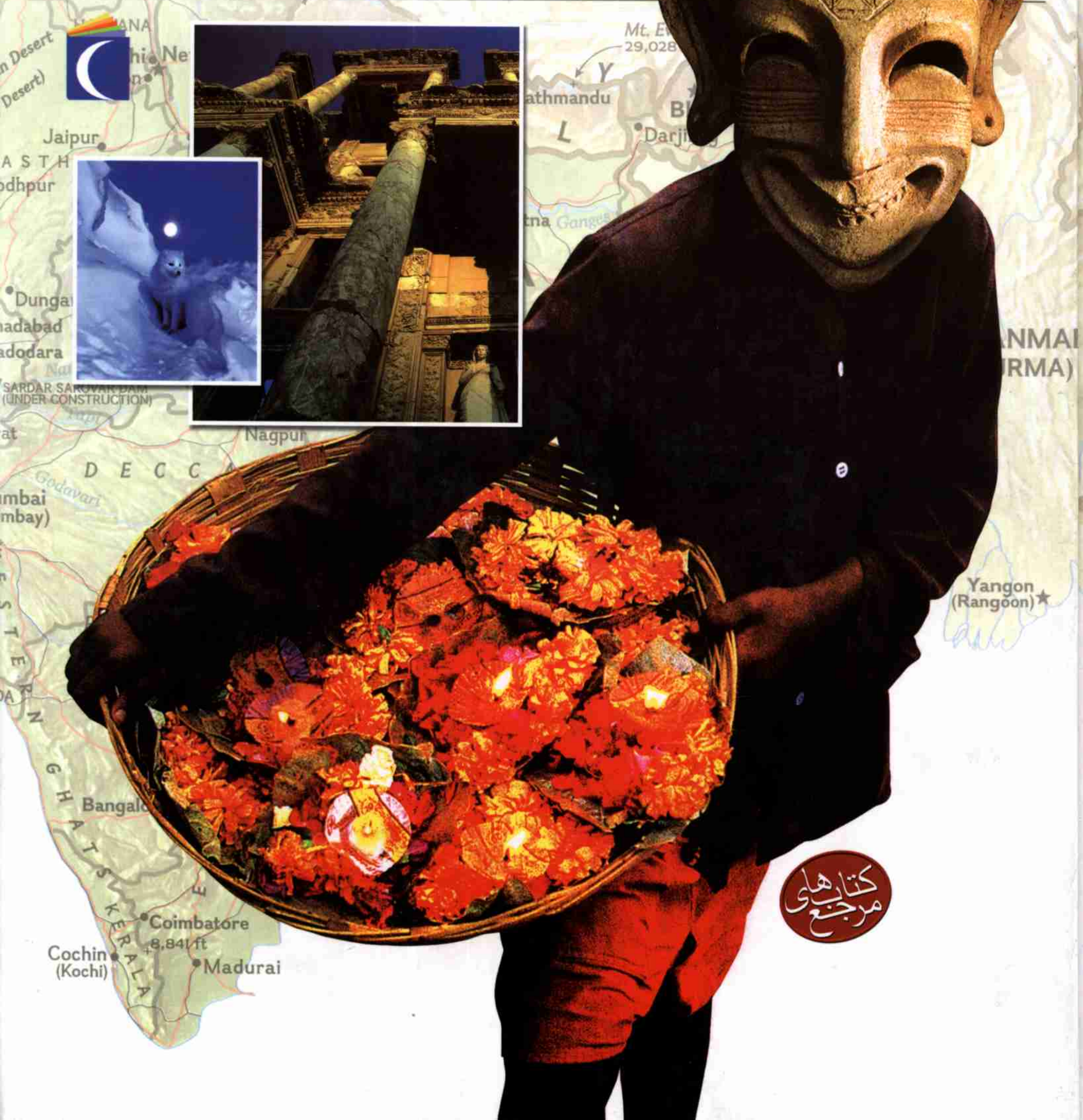
تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

فرهنگ جغرافی مدرسه

مؤلف: منصور ملک عباسی

کتاب‌های مرجع

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب‌های مرجع

فرهنگ جغرافیای مدرسه

مؤلف: منصور ملک عباسی

فرهنگ و نشر آموزش و تربیت

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

سرشناسه: ملک‌عباسی، منصور، ۱۳۳۲ ـ
عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ جغرافیای مدرسه / مؤلف منصور ملک‌عباسی.
مشخصات نشر: تهران: محراب قلم، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری: ۱۴۸ ص.
فروست: کتاب‌های مرجع
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
موضوع: جغرافیا ـ واژه‌نامه‌های نوجوانان.
موضوع: جغرافیا ـ اصطلاح‌ها و تعبیرها.
موضوع: فارسی ـ واژه‌نامه‌ها ـ انگلیسی.
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۴ ف ۷ م / ۶۳ G
رده‌بندی دیویی: ۹۱۰/۳
شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۸۸۰۳۸

فرهنگ جغرافیای
مدرسه

مؤلف : منصور ملک عباسی
E-mail: mansoor433@hotmail.com
طراح گرافیک متن : فریبرز سیامک‌نژاد
ویراستار علمی : دکتر ناهید فلّاحیان
نوبت چاپ : چاپ اوّل
تیراژ : ۳۳۰۰ نسخه
لیتوگرافی : گلبان
چاپ : دانش پژوه
صحافی : معین
www.Mehrab-e-ghalam.com
www.meg.ir

ISBN: 978-964-323-903-9

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۱۰۴، صندوق‌پستی تهران : ۵۶۸ ـ ۱۳۱۴۵
تلفن : ۸۰ ـ ۶۶۴۹۰۸۷۹ و ۶۶۴۱۸۱۹۰، نمابر : ۶۶۴۶۵۲۰۱

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

پیش‌گفتار

زمانی‌که شما با جلوه‌های زیبا و شگفتی‌های آفرینش، در گوشه و کنار جهان مستقیماً روبه‌رو می‌شوید یا تصاویری از مناطق مختلف جهان را پیش روی خود قرار می‌دهید، به عنوان معلّم جغرافیا علاقمند می‌شوید که به جای توضیحات شفاهی برای تفهیم یک واژه‌ی جغرافیایی از این منابع بهره ببرید.

در به‌کارگیری تصاویر هدفمند و جذاب به منظور درک معانی اصطلاحات جغرافیایی، دیگر ضرورتی ندارد دانش‌آموزان را در این حوزه به یادسپاری جملات تعریفی و حفظ نمودن آن‌ها واداریم، بلکه با روبه‌رو شدن با یک اصطلاح جغرافیایی و مشاهده‌ی دقیق تصاویر مناسب و مربوط، فراگیر خود به تعریف و شناخت مناسب رهنمون می‌شود.

در مجموعه‌ای که پیش رو دارید، از صدها منبع تصویری و نیز تصویربرداری مستقیم نگارنده از مکان‌ها و موقعیت‌های مورد نظر استفاده شده است.

قبل از جمع‌آوری و گزینش تصاویر، کتب جغرافیایی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی و تعلیمات اجتماعی دوره‌ی ابتدایی مورد مطالعه و مداقّه قرار گرفت و قریب ۵۰۰ اصطلاح و واژه‌ی جغرافیایی در دوره‌ی آموزش عمومی از درون مجموعه کتاب‌های درسی، استخراج و سپس برای هر یک از این واژه‌ها تعریف مناسب و قابل درک برای دانش‌آموزان این دوره انشاء گردید.

مناسب است مخاطبان و کاربران عزیز، اعم از معلمان، دبیران و نیز دانش‌آموزان، با دیدن هر اصطلاح و تصویر مربوط به آن ابتدا تعریفی از واژه‌ی مورد نظر را در ذهن خود متصور نمایند و سپس به توضیح و تعریف ارایه شده‌ی کتاب مراجعه نموده و مقایسه نمایند، بدین ترتیب درک و فهم مطلب پایدارتر در ذهن صورت می‌گیرد؛ البته راه‌کارهای استفاده از این مجموعه به‌گونه‌ای دقیق‌تر در مطالب آتی آمده است.

جهت آشنایی و یادگیری بیشتر در این حوزه، می‌توانید به سایت رشد «www.roshd.ir» گزینه‌ی «آموزش الکترونیکی» بخش راهنمایی مراجعه نمایید.

در این‌جا جا دارد از زحمات سرکار خانم دکتر ناهید فلّاحیان که در ویرایش علمی این مجموعه ما را یاری دادند، تقدیر به عمل آورده و در پایان از همه‌ی صاحب‌نظران، کارشناسان، معلمان و دبیران عزیز انتظار داریم در پربارتر نمودن این مجموعه از ارایه پیشنهادات، نظرات و ارسال تصاویر گویا و جذاب‌تر دریغ ننمایند.

منصور ملک عباسی

بهار ۱۳۸۸

mansoor433@hotmail.com

قسمت‌های گوناگون این فرهنگ مصوّر

فرهنگ مصوّر کتابی است که شرح و توضیح واژه‌ها و اصطلاح‌های گوناگون به همراه تصاویر گویا، در آن جمع‌آوری شده است.

اوّلین واژه‌های صفحه‌های زوج و آخرین واژه‌های صفحه‌های فرد در این قسمت درج شده است. به کمک این‌ها راحت‌تر می‌توانید واژه‌ی مورد نظرتان را پیدا کنید.

واژه‌ی مورد نظرتان را در این‌جا خواهید یافت.

واژه‌ها به ترتیب حروف الفبا مرتّب شده‌اند. حرف اوّل هر واژه در این قسمت مشخّص شده است.

برای کسب اطّلاعات بیشتر به این واژه‌ها نیز مراجعه کنید.

برای دسترسی به واژه‌هایی که فلش آبی رنگ دارند باید به صفحات قبل مراجعه کنید.

شکل‌ها و تصویرها به شما کمک می‌کنند تا توضیحات را بهتر درک کنید.

معادل انگلیسی هر واژه در کنار آن آمده است.

برای دسترسی به واژه‌هایی که فلش زرد رنگ دارند باید به صفحات بعدی مراجعه کنید.

بادهای موسمی Monsoon winds

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

بادهای موسمی Monsoon winds

در اوایل تابستان با استقرار یک مرکز پرفشار روی اقیانوس هند و یک مرکز کم‌فشار روی بخش وسیعی از آسیای مرکزی، بادهای باران‌زایی به وجود می‌آید که بخش‌های وسیعی از جنوب و جنوب شرق آسیا از ژاپن تا هند را دربر می‌گیرد.

رجوع کنید به: آسیای مرطوب

باران‌های موسمی Monsoon rains

باران‌های فصلی که در موسم تابستان بخش‌های وسیعی از جنوب و جنوب شرق آسیا را دربر می‌گیرد.

رجوع کنید به: آسیای مرطوب

بازار هفتگی Weekly market

بازارهای موقّتی که در برخی روستاها یا شهرها در روزهای خاصّی از هفته برپا و در پایان روز جمع می‌شوند. مردم در این بازارها نیازهای هفتگی خود را تهیه می‌کنند یا کالاهای تولید شده‌ی خود را به فروش می‌رسانند. مانند بازارهای هفتگی ناحیه‌ی شمالی ایران.

بازدید علمی Fild work

یکی از روش‌های تدریس در جغرافیا، بازدید علمی است که به یادگیری می‌انجامد. بازدید علمی با برنامه‌ریزی قبلی، از مراکز علمی، صنعتی و یا طبیعت صورت می‌گیرد که معمولاً دبیران جغرافیا به همراه گروهی از دانش‌آموزان در این بازدید، دست به جمع‌آوری اطلاعات و بررسی موضوع می‌زنند.

رجوع کنید به: جغرافیا

۳۲

چگونه از این فرهنگ استفاده کنیم؟

فرهنگ مصور اصطلاحات جغرافیا، مجموعه‌ای از صدها واژه جغرافیایی به کار رفته در کتب درسی جغرافیای دوره‌ی آموزش عمومی است.

همانگونه که ملاحظه می‌شود، مجموعه اصطلاحات به صورت الفبایی منظم شده و برای هر اصطلاح یک تعریف کوتاه و مشخصی ارائه شده است.

هر گاه به معنی و مفهوم یک واژه جغرافیایی نیاز داشتید ابتدا در فهرست الفبایی در آغاز کتاب به دنبال آن واژه بوده و صفحه مورد نظر را بیابید. این شماره صفحه در مقابل هر اصطلاح آمده است، با مراجعه به صفحه‌ی مذکور، با یک تصویر مربوط به آن اصطلاح روبه‌رو می‌شوید. لازم است ابتدا با دقّت به تصویر مربوطه توجه کنید، یک مفهوم از آن اصطلاح مورد نظر را در ذهن بسازید، سپس تعریف واژه را خوانده و مفهوم ذهنی خود را با مطلب نوشته شده مقایسه نمایید. حال به یک مفهوم کلی جدید و در عین حال دقیق رسیده‌اید، این تطبیق و مقایسه‌ی ذهنی و نتیجه‌گیری نهایی، یادگیری شما را پایدار و ماندگار می‌سازد. توجه داشته باشید که ممکن است برخی از تصاویر برای اصطلاحات مشابه دیگر در صفحات مختلف به کار رفته باشد.

برای پیداکردن توضیحات هر واژه و یا یافتن معادل انگلیسی آن، به ترتیب زیر عمل کنید:

۱ . واژه‌ی مورد نظرتان را مشخّص کنید.

۲ . به فهرست الفبایی (صفحه‌های ۹ تا ۱۴) یا واژه‌نامه فرهنگ (صفحه‌های ۱۳۷ تا ۱۴۸) مراجعه کنید. واژه‌های این کتاب به ترتیب حروف الفبای فارسی مرتّب شده‌اند.

۳. واژه را در فهرست الفبایی یا واژه‌نامه‌ها پیدا کنید. در کنار هر واژه یک عدد که شماره‌ی صفحه‌ای است که واژه در آن قرار دارد و در مقابل معادل انگلیسی آن نوشته شده است.

Midnight sun	۲۰	آفتاب نیمه‌شب
Visor	۲۰	آفتاب‌گردان
Africa	۲۱	آفریقا
Alps	۲۱	آلپ
Air pollution	۲۱	آلودگی هوا
Water pollution	۲۱	آلودگی آب
Habitat pollution	۲۲	آلودگی محیط زیست
America	۲۲	آمریکا
Amondsen	۲۲	آموندسن
Iceberg	۲۲	آیسبرگ

۴. به صفحه‌ی مورد نظر مراجعه کنید و واژه را پیدا کنید.

Midnight sun	۲۰	آفتاب نیمه‌شب
Visor	۲۰	آفتاب‌گردان
Africa	۲۱	آفریقا
Alps	۲۱	آلپ
Air pollution	۲۱	آلودگی هوا
Water pollution	۲۱	آلودگی آب
Habitat pollution	۲۲	آلودگی محیط زیست
America	۲۲	آمریکا

آفتاب‌گردان Visor
بوته‌ی گیاهی بلند با گل‌های بزرگ و زرد رنگ. زیبایی خاصی را به خود اختصاص داده است. این گیاه گل‌های آن نسبت به حرکت آفتاب در آسمان حساس است. آفتاب‌گردان یک گیاه روغنی است که از دانه‌های آن برای گرفتن روغن استفاده می‌کنند.

رجوع کنید به: دانه‌های روغنی

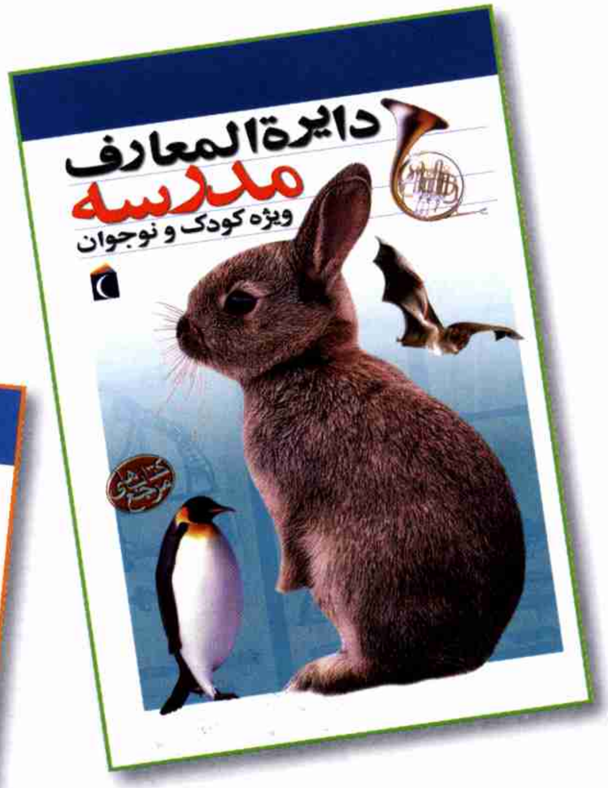
ی گ ل م ن و ه ی

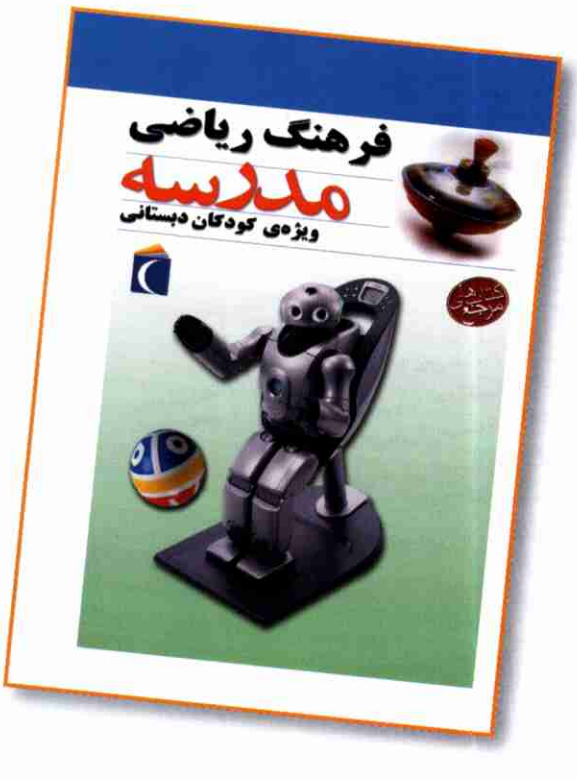
۲۰

۵. در کنار توضیحات برخی از واژه‌ها به عبارت « رجوع کنید به » برخورد خواهید کرد. این به‌معنای آن است که برای اطّلاعات بیشتر، باید به آن واژه مراجعه کنید. در قسمت‌هایی که با فلش زرد رنگ روبه‌رو می‌شوید، برای دسترسی به واژه‌ی مورد نظر خود باید به صفحات بعدی مراجعه کنید و در قسمت‌هایی که با فلش آبی رنگ روبه‌رو می‌شوید باید به صفحات قبلی مراجعه کنید.

۶. اگر واژه‌ی مورد نظرتان را در این فرهنگ پیدا نکردید، به فرهنگ‌های دیگر مراجعه کنید.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

فهرست الفبایی

ن

و

ه

ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

Water fall آبشار

رجوع کنید به:
تندآب

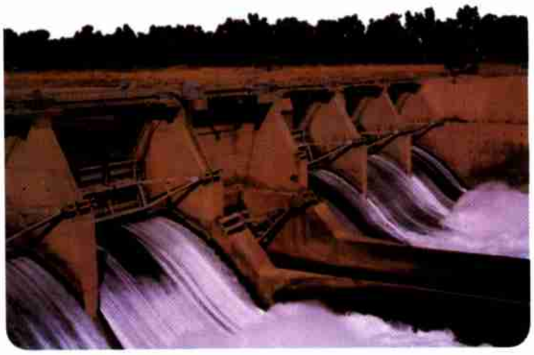
جایی که رود در مسیر خود از یک ارتفاع بلند به پایین فرو می‌ریزد. بلندترین آبشار جهان، آبشار آنجل در کشور ونزوئلاست که ۹۷۹ متر ارتفاع دارد.

Lock آب‌بند

رجوع کنید به:
سد خاکی

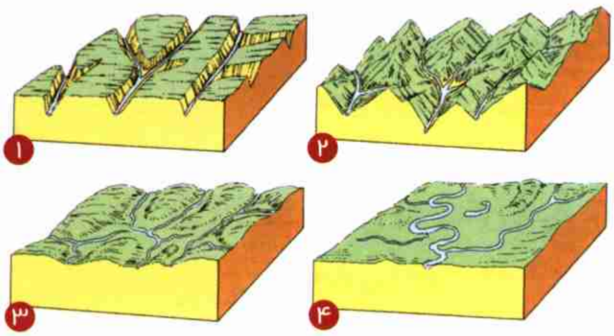
وسایل و ابزاری که به‌طور مصنوعی جلو آب را بگیرد تا جریان آب متوقف یا منحرف شود.

Flood way آبراهه

رجوع کنید به:
جویبار

رشته‌ی باریکی از آب که از جویبارهای کوهستانی به هم پیوند خورده به وجود آمده است.

Flood gate آبگیر

رجوع کنید به:
برکه، مانداب

قطعه زمین پست یا گودال‌هایی که آب در آن‌ها جمع می‌شود. این مکان‌ها معمولاً محیط زیست مناسبی برای گیاهان و جانوران هستند.

آب‌فشان Geyser

فوّاره‌ای از بخار آب به همراه آب گرم، که از درون زمین به شدت به بیرون پاشیده می‌شود. در مناطق آتش‌فشانی، آب‌فشان ممکن است وجود داشته باشد. این آب‌فشان‌ها در فواصل زمانی معین فوران می‌کنند.

آب و هوا Climate

شرایط متوسط جوّی یک مکان در مدت یک سال، اقلیم یا آب و هوا نامیده می‌شود. آب و هوا در سراسر جهان یکسان نیست و بر هر ناحیه یک نوع آب و هوا تسلط دارد؛ مانند آب و هوای قطبی، آب و هوای استوایی و نظایر آن.

رجوع کنید به:
نقشه آب و هوا

آب‌های سطحی Run off

مجموعه آب‌هایی که در سطح زمین وجود دارند؛ مانند دریاها، دریاچه‌ها، رودها و نظایر آن‌ها. بخشی از آب‌های ناشی از بارندگی که در سطح زمین جریان می‌یابد. بخشی از این آب‌های سطحی وارد رودها می‌شود و قسمتی از آن نیز ممکن است در زمین فرو رود و بخشی دیگر تبخیر شود.

رجوع کنید به:
دریا

آبرفت Alluvium

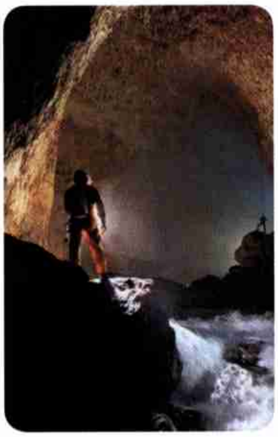
گِل، ماسه و سنگ‌ریزه‌ها کوچک و بزرگ که رودها و سیلاب‌ها از بالای رود با خود می‌آورند و در جایی ته‌نشین می‌کنند. آبرفت را مواد آبرفتی نیز می‌گویند. این مواد را در کناره‌ی رودها، جویبارها و یا در دامنه‌های کم‌شیب می‌توان به خوبی مشاهده کرد.

رجوع کنید به:
مخروط افکنه

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

آب‌های زیرزمینی Ground water

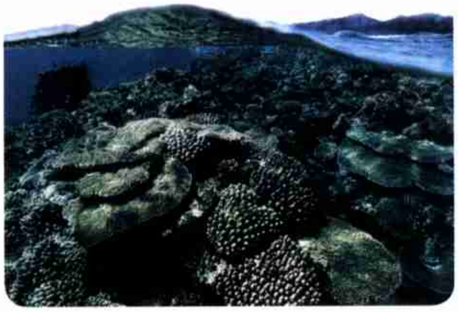
رجوع کنید به:
سفره آب‌های زیرزمینی

آب‌های زیرزمینی همان آب‌هایی هستند که پس از ریزش باران و برف در خاک فرو می‌رود. به‌صورت سفره‌های زیرزمینی در شکاف‌های پوسته‌ی زمین جمع می‌شوند. معمولاً این آب‌ها به وسیله‌ی چاه، قنات یا چشمه از زیرزمین خارج می‌شوند و مورد استفاده قرار می‌گیرند.

اَتُل Atoll

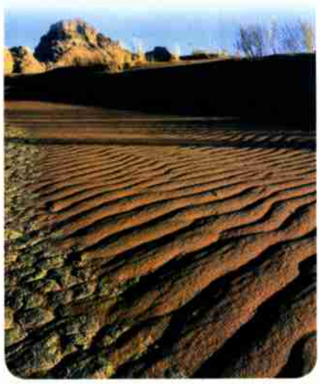
رجوع کنید به:
مرجان

مجموعه‌ای از جزیره‌های مرجانی که از بقایای اسکلت موجودات ریز دریایی در آب‌های کم عمق به وجود می‌آیند. این جزایر مرجانی که ارتفاع کمی از سطح آب دارند، در زیر آب به‌صورت پُشته‌ها و برآمدگی‌هایی ظاهر می‌شوند.

آب و هوای بیابانی Desert climate

رجوع کنید به:
ناحیه بیابانی

نوعی آب و هوا که در آن خشکی هوا، بارش اندک کم‌تر از ۵۰ میلیمتر در سال و گرمای شدید و دمای بالا در تابستان‌ها به خوبی محسوس است، مناطق نسبتاً وسیعی از کشور ما چنین آب و هوایی دارند.

آتش‌فشان فعّال و آتش‌فشان غیرفعّال
Active & inactive volcano

رجوع کنید به:
جزیره‌ی آتشفشانی

کوه‌های مخروطی شکلی که از دهانه‌ی آن‌ها گازهای داغ، مواد مذاب، همراه با صدای انفجار به بیرون پرتاب می‌شود. معمولاً این آتش‌فشان‌های فعّال پس از مدتی آرام می‌گیرند. البته ممکن است گاه‌گاهی گازهای مختلف به آرامی از دهانه‌ی آن‌ها خارج شود که به این حالت، آتش‌فشان غیرفعال یا خاموش گفته می‌شود؛ مانند آتش‌فشان دماوند.

آتمسفر Atmosphere

رجوع کنید به:
جوّ

یا جوّ به لایه‌ی ضخیمی از گازهای مختلف و بخار آب می‌گویند که اطراف کره‌ی زمین را احاطه کرده‌اند. جو زمین از لایه‌های گوناگونی تشکیل شده است.

آداب و رسوم Ceremonies

مجموعه رفتارهای خاص و مشخصی که اقوام و ملت‌های گوناگون برای هر یک از وقایع و برنامه‌های عمومی زندگی خود دارند. ممکن است این نوع آداب و رسوم از قومی به قوم دیگر متفاوت باشد، همچون مراسم ازدواج، رسم و رسومات عزاداری یا شادی‌های آنان.

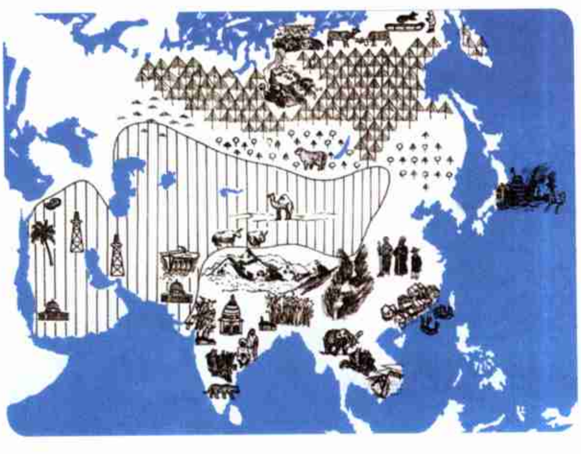

آزادراه Expressway

رجوع کنید به:
بزرگراه

جاده‌های بسیار پهن و عریضی که بین برخی شهرها کشیده شده‌اند و در آن‌ها خط رفت و برگشت خودروها از یک‌دیگر جداست.

آسیا Asia

رجوع کنید به:
قاره

پهناورترین خشکی روی زمین، قاره‌ی آسیاست که در نیم‌کره‌ی شمالی و شرقی کره‌ی زمین قرار گرفته است.

آسیای مرطوب Moist Asia

جنوب و جنوب شرق قاره‌ی آسیا از هند تا چین و مجمع‌الجزایر جنوب شرق آسیا که در معرض بادهای باران‌آور (موسمی) است، به آسیای مرطوب شهرت دارد. جنگل‌های انبوه، پوشش گیاهی غنی، جمعیت زیاد و رواج کشت برنج از ویژگی‌های طبیعی و انسانی این مناطق است.

رجوع کنید به:
باران‌های موسمی

آسیای خشک Dry Asia

مناطق وسیعی از مرکز و غرب آسیا که بیابان‌های وسیع آن را اشغال کرده از رطوبت بسیار کمی برخوردار است. پوشش گیاهی و جمعیت کم از ویژگی‌های طبیعی و انسانی این مناطق است.

رجوع کنید به:
آسیای مرکزی

آسیای مرکزی Central Asia

آسیای مرکزی بخش وسیعی از داخل قاره‌ی آسیاست که از سواحل و دریاهای اطراف قاره دور است. آسیای مرکزی جزء مناطق خشک این قاره به حساب می‌آید.

رجوع کنید به:
آسیای خشک

آغل Sheep Cote

فضاهای کوچک یا بزرگی که دام‌پروران، گله‌های گاو و گوسفند را در آن‌جا نگه‌داری می‌کنند. آغل ممکن است فضایی باز یا سربسته باشد.

آفریقای سبز Green Africa

نواحی مجاور خط استوا در قاره‌ی آفریقا که آب و هوای گرم و مرطوب و باران فراوان دارد و جنگل‌های انبوه گرمسیری در آن جا روییده است. این جنگل‌های انبوه به‌ویژه در حوضه‌ی رود کنگو قرار دارند.

رجوع کنید به:
پوشش گیاهی جنگلی

آفتاب نیمه‌شب Midnight sun

در منطقه‌ی قطبی زمین حدود نیمی از سال روزهای بلند و بدون شب وجود دارد که خورشید به دور افق می‌چرخد و کم‌تر غروب می‌کند. آفتاب قطبی در این حالت همه جا را روشن می‌کند. به چنین پدیده‌ای اصطلاحاً آفتاب نیمه‌شب می‌گویند. در این حالت قطب دیگر زمین در تاریکی به سر می‌برد و شب‌های طولانی را طی می‌کند.

رجوع کنید به:
روز قطبی

آفتاب‌گردان Visor

بوته‌ی گیاهی بلند با گل‌های بزرگ و زرد رنگ. زیبایی خاصی را به خود اختصاص داده است. این گیاه گل‌های آن نسبت به حرکت آفتاب در آسمان حساس است. آفتاب‌گردان یک گیاه روغنی است که از دانه‌های آن برای گرفتن روغن استفاده می‌کنند.

رجوع کنید به:
دانه‌های روغنی

آفریقا Africa

دومین قاره‌ی بزرگ جهان، که در سمت غرب قاره‌ی آسیا واقع شده است. اغلب ساکنان این قاره را سیاه‌پوستان تشکیل داده‌اند و چشم‌اندازهای طبیعی این قاره بسیار متضاد است.

آلپ Alps

مردم سوئیس، سرزمین مرتفع و سرسبز روی یک کوه را آلپ می‌گویند. هم‌چنین یک رشته کوه در اروپا وجود دارد که به آن آلپ می‌گویند.

رجوع کنید به:
کوه‌های آلپ

آلودگی هوا Air pollution

به مواد مضرّی که به هوا وارد می‌شود و خاصیّت آن را تغییر می‌دهد، آلودگی هوا گفته می‌شود. این مواد زاید ممکن است از وسایل نقلیه، کارخانه‌ها یا خانه‌ها به هوا وارد شوند.

آلودگی هوا در شهرهای صنعتی و پرجمعیت بیش‌تر است و بیماری‌های تنفّسی را نیز در این شهرها به وجود می‌آورد.

آلودگی آب Water pollution

به مواد زادی که در اثر فعالیت‌های انسان به رودخانه‌ها یا دریاها وارد می‌شوند و خواصّ آب را تغییر می‌دهند، آلودگی آب می‌گویند. گاهی اوقات مواد مضرّ آب به درون خاک نفوذ می‌کند و آب‌های زیرزمینی را نیز آلوده می‌سازد.

آلودگی محیط زیست
Habitat pollution

به ناسالم بودن آب، خاک، هوا و به‌طور کلی محل زندگی موجود زنده، آلودگی محیط زیست گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
محیط زیست

America آمریکا

بین دو اقیانوس اطلس و آرام قطعه خشکی بزرگ به نام قاره‌ی آمریکا وجود دارد که از سه بخش امریکای شمالی، امریکای جنوبی و امریکای مرکزی تشکیل شده است. کشور آمریکا در بخش شمالی این قاره قرار دارد.

Amondsen آموندسن

دریانورد نروژی که در سال ۱۹۱۱ میلادی نخستین بار موفق شد سرپرستی یک تیم را برای کشف قطب جنوب بر عهده گیرد و پرچم این کشور را بر فراز قطب برافرازد و به سلامت بازگردد.

رجوع کنید به:
قاره قطب جنوب

Iceberg آیسبرگ

توده‌هایی از یخ‌های بزرگ که در آب‌های نواحی شمالی زمین یا در اطراف قاره‌ی قطب جنوب شناورند. این کوه‌های یخ از پهنه‌های یخ قطب شمال و جنوب جدا و در دریا سرگردان می‌شوند. چون قسمت اعظم آن‌ها زیر آب است، برای حرکت کشتی‌ها خطر به حساب می‌آیند.

رجوع کنید به:
کوه‌های یخی

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

ابر Cloud

ابرها توده‌ای از قطره‌های ریز آب هستند که در آسمان معلّق‌اند. این ذرّات (بخار آب) در نزدیکی سطح زمین به شکل مه دیده می‌شوند و در آسمان به‌صورت‌های مختلف و به رنگ‌های سفید، خاکستری، و هنگام غروب زرد و قرمز مشاهده می‌شوند.

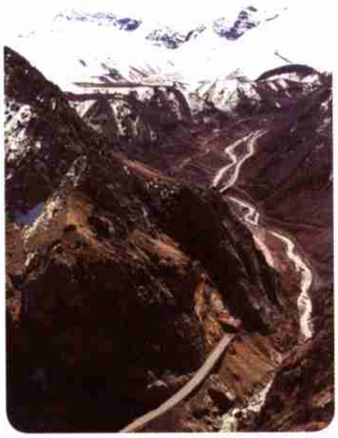
رجوع کنید به:
مِه

ابر آتش‌فشان Volcanic cloud

برخی آتش‌فشان‌های فعال، گازهای داغ و سمّی از دهانه‌ی خود خارج می‌کنند که مانند ابر در بالای کوه آتش‌فشان مشاهده می‌شوند. این مواد ممکن است هنگام روز، هوا را تاریک کنند.

رجوع کنید به:
آتش‌فشان فعّال

ارتفاع و دما Lape rate

همواره بین ارتفاع و دما در لایه‌های اولیه‌ی جوّ رابطه‌ای وجود دارد به‌طوری که در لایه‌ی مجاور سطح زمین (یا تروپوسفر)، به ازای هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، حدود ۶/۵ درجه‌ی سانتی‌گراد از دمای هوا کاسته می‌شود.

رجوع کنید به:
ناحیه معتدل کوهستانی

اروپا Europe

کوچک‌ترین قاره در نیم‌کره‌ی شمالی که از سمت مشرق به قاره‌ی بزرگ آسیا متّصل است. این قاره در حقیقت دنباله‌ی قاره‌ی آسیا است.

رجوع کنید به:
قاره اروپا

اروپای پیر Old Europe

بخش شمالی قاره‌ی اروپا را که از سرزمین‌های پست و کم ارتفاع تشکیل شده است، در اصطلاح اروپای پیر می‌گویند. این قسمت از ناهمواری‌های اروپا از نظر زمین‌شناسی به میلیون‌ها سال پیش تعلّق دارد و در اثر فرسایش زیاد به صورت جلگه‌های کم‌ارتفاع درآمده است.

اروپای جوان Young Europe

نیمه‌ی جنوبی قاره‌ی اروپا که از نظر زمین‌شناسی به دوران جدیدی تعلّق دارد و در آن جا کوه‌های مرتفع و آتش‌فشان‌های فعال دیده می‌شود.

رجوع کنید به:
کوه‌های آلپ

استپ Steppe

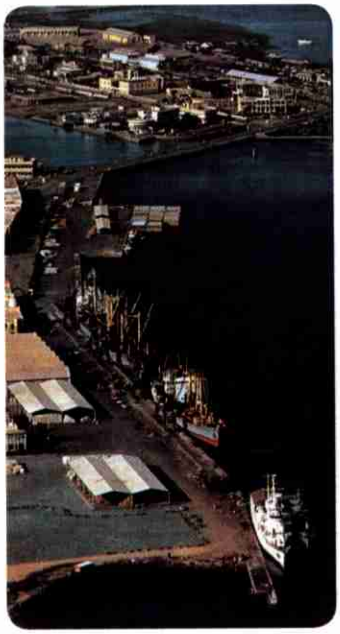

علفزارهای ناحیه‌ی نیمه خشک که از گیاهان کوتاه قد خاردار و با فاصله از یک‌دیگر روییده‌اند. استپ یک لُغت روسی است.

اسکله Jetty

رجوع کنید به:
بندر

سکوهای ممتد و کشیده‌ای از ساحل به داخل دریا که کشتی‌ها در کنار آن پهلو می‌گیرند و بارهای خود را روی آن تخلیه یا بارگیری می‌کنند.

اِستوا Equator

رجوع کنید به:
نیمکره

استوا خط فرضی است که بر روی نقشه‌ها یا کره‌ی جغرافیایی رسم می‌شود و زمین را به دو نیم‌کره تقسیم می‌کند، این دو قسمت نیم‌کره‌ی شمالی و نیم‌کره‌ی جنوبی نام دارند.

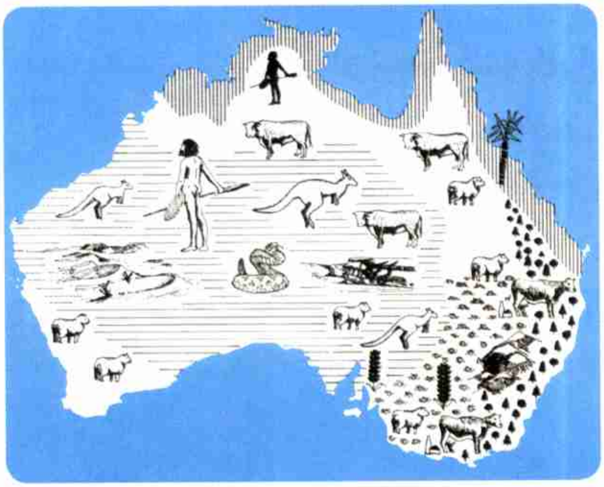

استان Province

بزرگ‌ترین واحد تقسیمات کشوری که از چندین شهرستان تشکیل شده است. مهم‌ترین شهر هر استان، مرکز آن استان است. ایران ۳۰ استان دارد که ممکن است تعداد این استان‌ها بر اثر تقسیم، افزایش یابد.

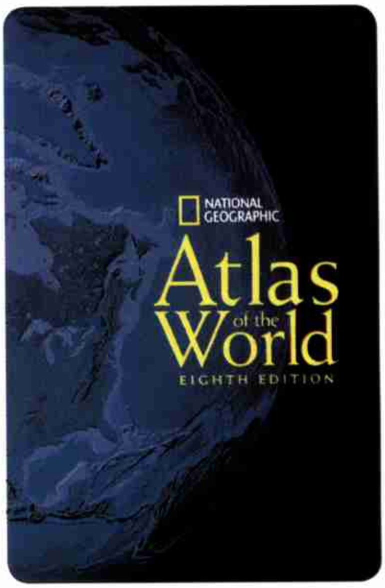
استرالیا Australia

کوچک‌ترین قاره در نیم‌کره‌ی جنوبی، خشکی استرالیاست؛ قاره‌ای بسیار خشک و کم باران که در قسمت اعظم آن کسی زندگی نمی‌کند. کشور استرالیا نیز بر این قاره که یک جزیره‌ی بزرگ محسوب می‌شود، اطلاق می‌گردد.

رجوع کنید به:
اقیانوسیه و استرالیا

اطلس Atlas

اطلس به مجموعه‌ای از نقشه‌های جغرافیایی (یا تاریخی) گفته می‌شود که به‌صورت یک کتاب در اندازه‌ی کوچک یا بزرگ چاپ می‌شود. این نقشه‌ها می‌توانند درباره‌ی موضوعات مختلف باشند.

رجوع کنید به:
نقشه

اقیانوس Ocean

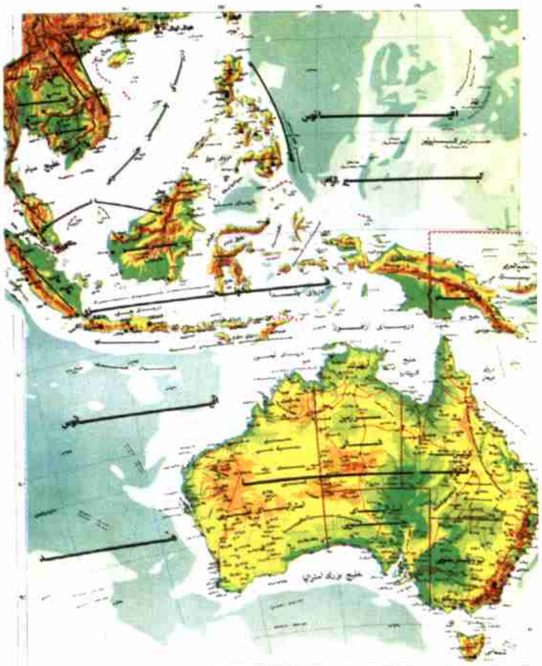

پهناورترین چاله‌های روی زمین که از آب پر شده باشند. اقیانوس‌ها، ۷۱ درصد سطح زمین را پوشانده‌اند. بزرگ‌ترین اقیانوس جهان، اقیانوس آرام است.

رجوع کنید به:
آب‌های سطحی

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

اقیانوسیه و استرالیا Oceanic

اقیانوسیه منطقه‌ای وسیع در اقیانوس آرام است که شامل چندین جزیره‌ی کوچک و بزرگ واقع در نیم‌کره‌ی جنوبی است. این منطقه شامل ۲۳ کشور است که بزرگ‌ترین جزیره‌ی آن همان کشور استرالیا است. گاهی هم به مجموعه‌ی جزایری که سه کشور «استرالیا»، «نیوزلند» و «گینه‌ی نو» را تشکیل می‌دهند، اقیانوسیه می‌گویند.

رجوع کنید به:
استرالیا

امواج دریا Sea wave

توده‌ای از آب که بر اثر جریان هوا در دریا بالا و پایین می‌رود و به حرکت درمی‌آید. هنگام توفان، امواج بسیار بلند در وسط دریا ایجاد شده و در کناره‌ها ساحل را مورد حمله قرار می‌دهند.

رجوع کنید به:
موج

انرژی برق (آبی)
Hydroelectric power

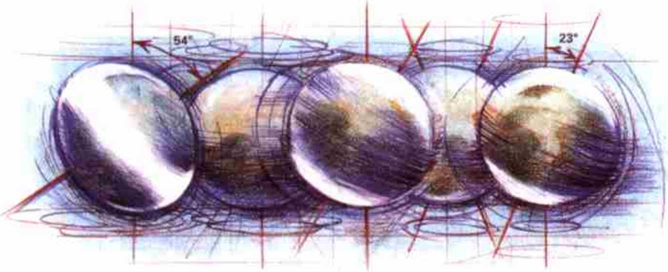

توربین‌های بزرگ به کمک انرژی آب جمع شده در پشت سدها به حرکت درمی‌آیند و در آن‌ها انرژی الکتریکی ایجاد می‌شود. این انرژی از طریق نیروگاه‌ها به کمک کابل‌های قوی به شهرها و روستاها منتقل می‌شود.

رجوع کنید به:
نیروگاه برق

انحراف محور زمین Declinationaxis of earth

رجوع کنید به:
حرکت وضعی زمین

کره‌ی زمین به دور یک محور فرضی می‌چرخد. این محور که در امتداد قطب شمال و جنوب کره‌ی زمین قرار دارد، در فضا صاف و عمودی نیست، بلکه نسبت به صفحه‌ای که در طول سال حول آن صفحه می‌چرخد، زاویه دارد.

اورست Everest

رجوع کنید به:
قله، هیمالیا

بلندترین قله‌ی جهان، بر روی زمین قلّه‌ی اورست است که در رشته کوه هیمالیا در کشور تبّت قرار دارد و ارتفاع آن به ۸۸۴۸ متر می‌رسد.

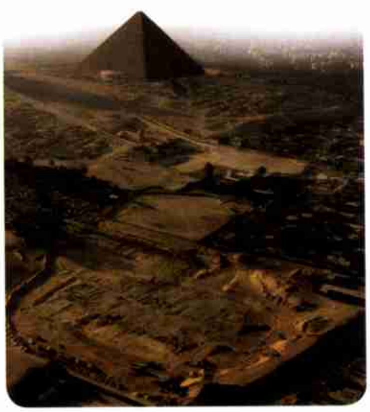
اوراسیا Eurasia

رجوع کنید به:
قاره‌ی اروپا

قطعه‌ی خشکی بزرگی که شامل سرزمین‌های قاره‌ی آسیا و اروپاست. کوه‌های اورال مرز تقریبی این دو قاره است. بعضی کشورها مانند روسیه، هم در قاره‌ی آسیا و هم در قاره‌ی اروپا گسترده شده‌اند.

اهرام مصر Egept pyramid

رجوع کنید به:
تمدن مصر

از شگفتی‌های هفتگانه است. این اهرام، مقبره‌ی فرعون‌های مصر باستان هستند و از قطعه سنگ‌های بسیار بزرگ با ارتفاع بسیار زیاد ساخته شده‌اند. هر ساله جهان‌گردان زیادی از این اهرام دیدن می‌کنند.

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

ایوان خشکی Continental shelf

آن بخش از بستر دریا است که نزدیک به خشکی قرار دارد و عمق آن تا حداکثر ۲۰۰ متر است. در سواحلی که شیب ملایمی داشته باشند، وسعت ایوان خشکی بیش‌تر است.

رجوع کنید به:
دشتاب

ایران‌گردی Tour of Iran

سفرهایی در داخل کشور به منظور گذراندن اوقات فراغت به جهت دیدن آثار تاریخی یا مکان‌های تفریحی را ایران‌گردی می‌گویند.

ایستگاه تحقیقاتی قطب جنوب
Research station south pole

قطب جنوب ساکنان دائمی ندارد، بلکه در ایستگاه‌های تحقیقاتی دانشمندان، متخصّصان به‌طور موقت به کارهای تحقیقاتی درباره‌ی پدیده‌های مختلف قطب جنوب مشغول‌اند. چندین کشور اروپایی و امریکایی به این منظور پایگاه‌هایی را در قطب تأسیس کرده‌اند.

رجوع کنید به:
تحقیقات قطبی

ایگلو (خانه‌های قطبی) Egloo

در ناحیه‌ی قطب شمال، اسکیموها خانه‌هایی از یخ‌های آن ناحیه درست کرده‌اند که در آن زندگی می‌کنند. به این خانه‌های قطبی ایگلو گفته می‌شود.

ایستگاه هواشناسی Meteorology station

مراکزی که دارای ایستگاه‌های مختلف هواشناسی مانند رطوبت‌سنج، بادنما، دمانگار، آفتاب‌سنج، دستگاه ثبت و اندازه‌گیری تبخیر هستند و اطلاعاتی همچون میزان دما، تغییرات آن، رطوبت، باد، فشار هوا و غیره را هر چند ساعت یک بار در شبانه‌روز ثبت می‌کنند.

رجوع کنید به:
فشارسنج و
باران‌سنج

بارش Precipitation

ریزش‌های جوّی به صورت مایع یا جامد، شامل برف، باران، شبنم و تگرگ. مقدار بارش معمولاً به میلیمتر بیان می‌شود.

باران‌سنج Raingauge

دستگاه مدرج که در ایستگاه‌های هواشناسی وجود دارد و میزان باران و برف را بر حسب میلیمتر نشان می‌دهد، هر شبانه‌روز یک بار این مقدار یادداشت می‌شود.

رجوع کنید به:
هواشناسی

باد Wind

حرکات افقی هوا را باد گویند که از سرعت کم تا طوفان‌های شدید می‌تواند تغییر کند.

رجوع کنید به:
طوفان

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

بادهای غربی Westerlies

در منطقه‌ی معتدل زمین بادهای مداومی از سوی غرب به سمت شرق می‌وزد. بخشی از این بادها که از اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه عبور می‌کنند، رطوبت را به غرب آسیا و به سمت ایران می‌آورند.

بادهای مرطوب Moist winds

رجوع کنید به:
هوای بارانی

هر گاه همراه باد که جریان افقی هواست مقدار نسبتاً زیادی ذرّات بخار آب وجود داشته باشد، در اصطلاح به آن باد مرطوب یا باد باران‌آور گفته می‌شود.

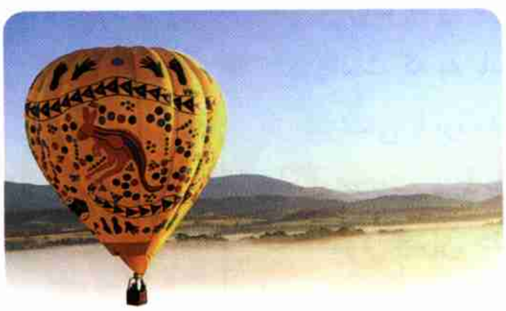

بادنما Windcone

رجوع کنید به:
باد

وسیله‌ای است که برای نشان دادن جهت باد مورد استفاده قرار می‌گیرد. این وسیله شامل پیکانی است که در انتهای آن صفحه‌ای قرار داده شده و با گردش به سمت وزش باد، جهت آن را مشخص می‌کند.

بالن Ballon

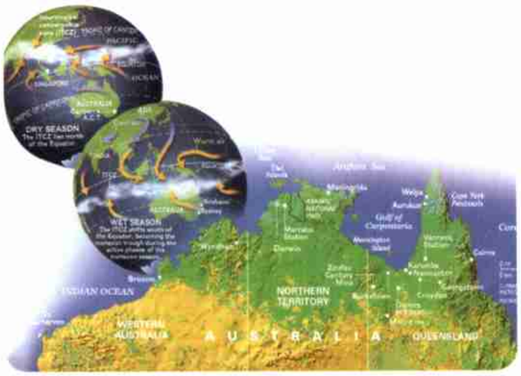

محفظه‌های کوچک یا بسیار بزرگ مانند بادکنک، که آن‌ها را با هیدروژن یا هوای گرم پر می‌کنند و در هوا رها می‌سازند. بالن‌ها برای حمل وسایل و ابزار اندازه‌گیری هواشناسی یا عکس‌برداری به کار می‌روند. از بالن برای حمل یک یا چند نفر خدمه به منظور بررسی سطح زمین نیز می‌توان استفاده کرد.

بادهای موسمی Monsoon winds

رجوع کنید به:
آسیای مرطوب

در اوایل تابستان با استقرار یک مرکز پرفشار روی اقیانوس هند و یک مرکز کم‌فشار روی بخش وسیعی از آسیای مرکزی، بادهای باران‌زایی به وجود می‌آید که بخش‌های وسیعی از جنوب و جنوب شرق آسیا از ژاپن تا هند را دربر می‌گیرد.

باران‌های موسمی Monsoon rains

رجوع کنید به:
آسیای مرطوب

باران‌های فصلی که در موسم تابستان بخش‌های وسیعی از جنوب و جنوب شرق آسیا را دربر می‌گیرد.

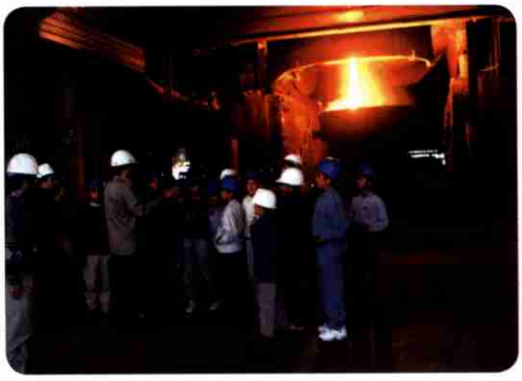

بازار هفتگی Weekly market

بازارهای موقّتی که در برخی روستاها یا شهرها در روزهای خاصّی از هفته برپا و در پایان روز جمع می‌شوند. مردم در این بازارها نیازهای هفتگی خود را تهیه می‌کنند یا کالاهای تولید شده‌ی خود را به فروش می‌رسانند. مانند بازارهای هفتگی ناحیه‌ی شمالی ایران.

بازدید علمی Fild work

رجوع کنید به:
جغرافیا

یکی از روش‌های تدریس در جغرافیا، بازدید علمی است که به یادگیری می‌انجامد.
بازدید علمی با برنامه‌ریزی قبلی، از مراکز علمی، صنعتی و یا طبیعت صورت می‌گیرد که معمولاً دبیران جغرافیا به همراه گروهی از دانش‌آموزان در این بازدید، دست به جمع‌آوری اطلاعات و بررسی موضوع می‌زنند.

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

باتلاق Marsh

رجوع کنید به:
مانداب

مکان پستی که در آن آب می‌ایستد و فرو نمی‌رود. در باتلاق‌ها علف و نی می‌روید. علت ماندن آب در این محیط، نفوذناپذیری لایه‌های زیرین خاک است.

بده (دبی) Debee

مقدار آبی که در یک ثانیه از جای مشخّصی از رودخانه عبور می‌کند. اندازه‌گیری حجم آب رود به روش‌های خاصی صورت می‌پذیرد.

برداشت محصول Collection crops

رجوع کنید به:
کشت

پس از مرحله‌ی کاشت و داشت (مراقبت محصول)، کشاورزان به برداشت محصول خود می‌پردازند. محصولات باغی همچون میوه‌ها به‌صورت دستی و برداشت محصول از زمین‌های کشاورزی بیش‌تر به کمک ماشین‌های کشاورزی انجام می‌پذیرد.

بَرّ قدیم Old continent

سه قاره‌ی آسیا، آفریقا و اروپا که از دوران‌های گذشته در آن‌ها تمدن‌های مختلفی به وجود آمده و برای بشر شناخته شده بودند.

بَر جدید Young continent

سه قاره‌ی قطب جنوب، استرالیا و آمریکا، که در قرن‌های اخیر مورد شناسایی و استفاده‌ی انسان‌ها قرار گرفته و دیرتر از سایر قارّه‌ها کشف شده‌اند.

برکه Mortlake

آب‌های راکد و مرده‌ای که در بخشی از زمین جمع شده و ممکن است در اطراف، پوشش گیاهی اندکی را به وجود آورده باشد.

رجوع کنید به:
آبگیر

بزرگ‌راه Highway

بزرگ‌راه، جاده‌ی پهن و عریضی است که برای حرکت سریع خودروها در داخل شهرها ساخته می‌شود. در بزرگ‌راه‌ها خط رفت و برگشت اتومبیل‌ها از هم جداست. در بزرگ‌راه‌ها جاده‌های دیگر آن را قطع نمی‌کنند تا سبب کاهش سرعت دیگر اتومبیل‌ها نشوند.

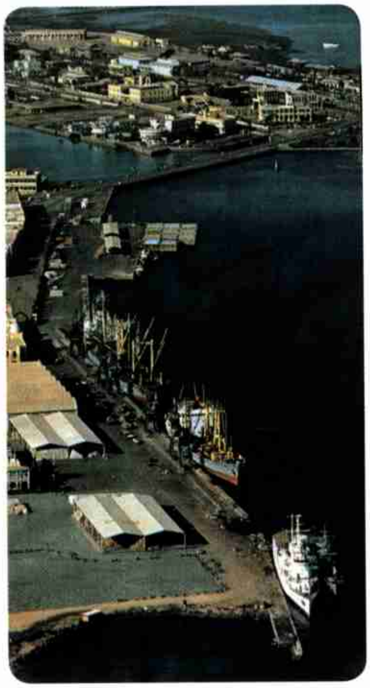
رجوع کنید به:
آزادراه

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

بندر Harbour

محل تخلیه یا بارگیری از کشتی‌های کوچک و بزرگ در کنار ساحل.

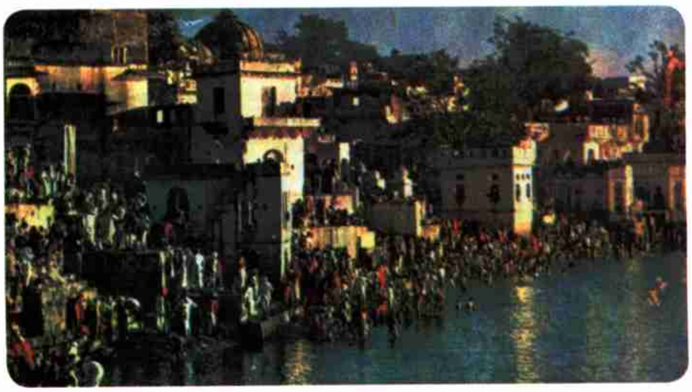
رجوع کنید به:
اسکله

بنارس Benares

یکی از شهرهای مذهبی هند است. این شهر مرکز دینی آیین برهمایی است.

رجوع کنید به:
شهر مذهبی

بودایی Buddish

یکی از ادیان غیرالهی که در کشورهای شرق آسیا همچون چین، کره و تایلند پیروان بسیار دارد. این آیین بیش‌تر یک دین اخلاقی است.

رجوع کنید به:
هندو

بوته‌کاری Planting

رجوع کنید به:
بیابان‌زدایی

یکی از فعالیت‌های مهمی که برای جلوگیری از گسترش بیابان انجام می‌گیرد؛ مانند کاشتن بوته در بیابان‌های نیمه خشک. این کار سبب تقویت مراتع برای دام‌داران و نیز حفظ خاک و تثبیت شن در بیابان می‌شود.

بوته‌کنی Uprooting

معمولاً روستاییان برای تأمین سوخت زمستانی خود بوته‌های خشک نواحی بیابانی را می‌کَنند این کار پس از چند سال، زمینه‌ی فرسایش خاک و بیابانی‌تر شدن را فراهم می‌سازد.

بیابان Desert

مناطقی از سطح زمین که دارای بارندگی بسیار کم (کم‌تر از ۱۰۰ میلیمتر در سال) و تبخیر زیاد است. گیاهان در این مناطق نمی‌توانند زندگی کنند و به رشد خود ادامه دهند.

بیابان‌زدایی Ruboff desert

رجوع کنید به:
بوته‌کاری

فعالیت‌هایی که برای جلوگیری از گسترش بیابان انجام می‌گیرد. بوته‌کاری و پاشیدن مواد نفتی مانند مالچ یا درخت‌کاری، اقدامات بیابان‌زدایی است.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

بیوم (زیست‌بوم) Habitat

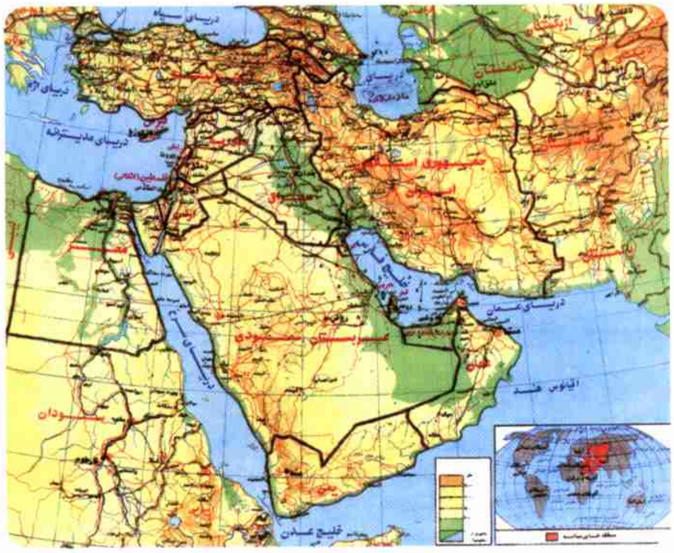
ناحیه‌ای که پوشش گیاهی و جانوری خاصّی وجود دارد؛ مانند زیست‌بوم جنگلی یا بیوم بیابانی. معمولاً هر بیوم، محیط طبیعی رشد گونه‌های خاصّی از گیاهان و جانوران است.

رجوع کنید به:
زیست‌بوم

بیت‌المقدس Jerusalem

شهر مقدس که در فلسطین اشغالی قرار دارد. این شهر تاریخی از نظر مسلمانان، مسیحیان و یهودیان، به دلیل وجود مساجد و اماکن مقدس، مورد احترام است.

بین‌النهرین Mesopotumia

سرزمین وسیع و حاصل‌خیز میان دو رود قدیمی دجله و فرات. در این سرزمین، اولین تمدن‌های بشری و شهرهای مهم ظهور کرده‌اند.

رجوع کنید به:
تمدن بین‌النهرین

پای کوه Pediment

به بخش‌های دشت یا جلگه‌ای کم شیب در قسمت‌های پایین کوه گفته می‌شود که ممکن است از سنگ‌های خرد و ریز و آبرفتی پوشیده شده باشد.

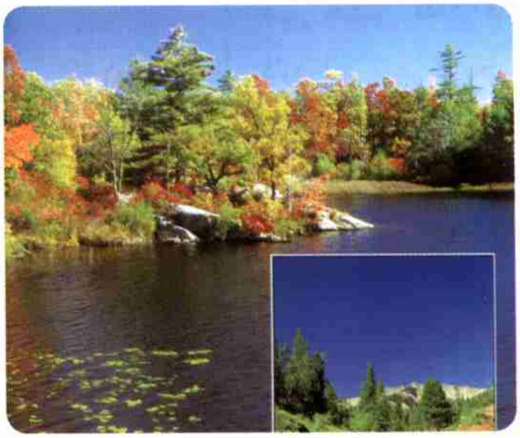
آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

پالایشگاه Refinery

در کارخانه تصفیه‌ی نفت یا پالایشگاه، نفت خام به مواد گوناگونی چون بنزین، قیر، نفت سفید، گازوئیل و غیره تبدیل می‌شود.

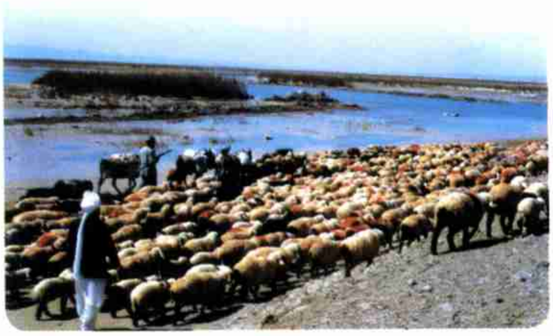
پاییز Autumn

یکی از فصل‌های چهارگانه در یک سال شمسی، پاییز یا خزان است. این فصل که پس از تابستان می‌آید، به استقبال دوره‌ی سرما می‌رود. این فصل را برگ‌ریزان نیز گفته‌اند، زیرا در آن برگ‌های زرد درختان به زمین می‌ریزند و گیاهان کم‌کم به خواب زمستانی می‌روند.

رجوع کنید به:
فصل پاییز

پرورش دام
Animal husbandry

نگه‌داری و مراقبت و تکثیر چهارپایان اهلی همچون گاو، گوسفند و بز به منظور استفاده از گوشت، شیر و پوست آن‌ها. این فعالیت جزء مشاغل عشایر و روستاییان به حساب می‌آید.

رجوع کنید به:
دامپروری

پشم و پوست Wool & Skin

از فرآورده‌های دامپروری، تولید پشم و پوست است که یا صادر می‌شود یا در کشور برای تولید نخ و پارچه‌ی پشمی و نیز تولید چرم مورد استفاده قرار می‌گیرد.

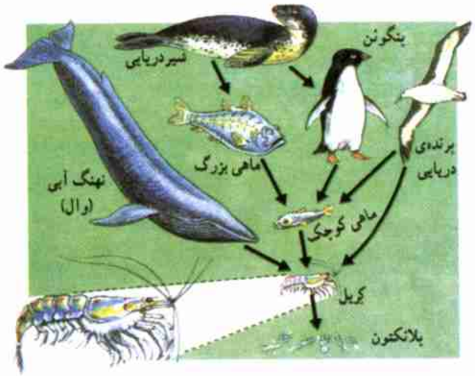
پل ارتباطی Connecting bridge

بسیاری از جاده‌های زمینی بین شهرها یا خطوط راه‌آهن به وسیله‌ی پل‌های مختلف به هم ارتباط پیدا می‌کنند. پل ارتباطی معمولاً روی رودخانه‌ها، گذرگاه‌ها و حتی برای عبور از تنگه‌ها و پرتگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پلانکتون Plankton

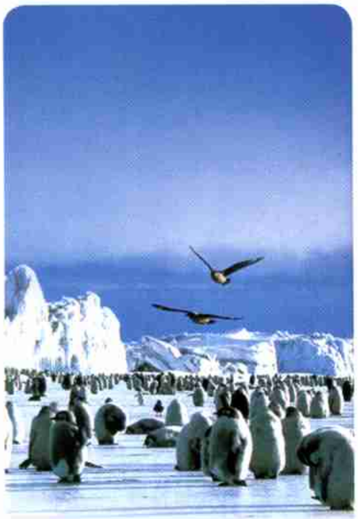
رجوع کنید به:
کریل

موجودات بسیار ریز و میکروسکوپی دریایی که غذای ماهیان کوچک‌اند. تولید و تکثیر آن‌ها در دریا بسیار بالاست و از اکسیژن، آب و نور آفتاب استفاده می‌کنند. این موجودات اولین حلقه در چرخه‌ی غذایی دریا به حساب می‌آیند.

پنگوئن Penguin

رجوع کنید به:
جانوران

پرندگانی که در سواحل اطراف قطب جنوب به صورت گروهی زندگی می‌کنند. پنگوئن‌ها نمی‌توانند پرواز کنند اما در آب، بال‌هایشان مانند پارو به کار می‌افتد و شنا می‌کنند. بلندی بعضی از پنگوئن‌ها به ۱۲۰ سانتیمتر می‌رسد. دو نوع پنگوئن به نام پنگوئن امپراطور و پنگوئن آوِلی در قاره‌ی قطب جنوب زندگی می‌کنند.

پنبه Cotton

رجوع کنید به:
کشت پنبه

گیاه بوته‌ای است که در نواحی نسبتاً گرم و نیمه مرطوب رشد می‌کند. گل پنبه از بوته جدا و پس از جمع‌آوری به مراکز پنبه‌پاکنی و کارخانجات نساجی فرستاده می‌شود تا از آن نخ تولید کنند.

پوشش گیاهی Natural vegetation

گونه‌های مختلف گیاهانی که در بخشی از زمین گسترده شده‌اند، پوشش گیاهی آن منطقه نامیده می‌شود. پوشش گیاهی غنی موجب حفاظت بهتر خاک می‌شود.

پوشش گیاهی تایگا Taiga vegetation

رجوع کنید به:
جنگل مخروطی

نوع خاصی از پوشش گیاهی در عرض‌های بالا و نواحی نزدیک به سرزمین‌های قطبی به پوشش گیاهی تایگا معروف است که جنگل‌های پوشیده از سرو و کاج و درختان سوزنی شکل هستند. شمال روسیه و شمال کانادا دارای چنین جنگل‌های زیبایی هستند.

پوشش گیاهی تندرا Tundra vegetation

رجوع کنید به:
گل‌سنگ

نوعی پوشش گیاهی به شکل خزه که به گل‌سنگ هم شهرت دارد و در مناطق سرد سیبری رویش می‌کند. این مناطق به علت سرما بدون درخت هستند. تندراها در شمال روسیه و کانادا و مجاور قطب پراکنده‌اند.

پوشش گیاهی جنگلی Forest vegetation

رجوع کنید به:
آفریقای سبز

مناطقی که پوشش گیاهی آن از نوع درختان بلند و انبوه همراه با بوته‌های متراکم باشد پوشش گیاهی جنگلی نامیده می‌شوند. مناطق استوایی، بهترین نمونه‌ی پوشش گیاهی جنگلی در جهان است.

پوشش گیاهی ساوان Savanna vegetation

رجوع کنید به:
ساوان

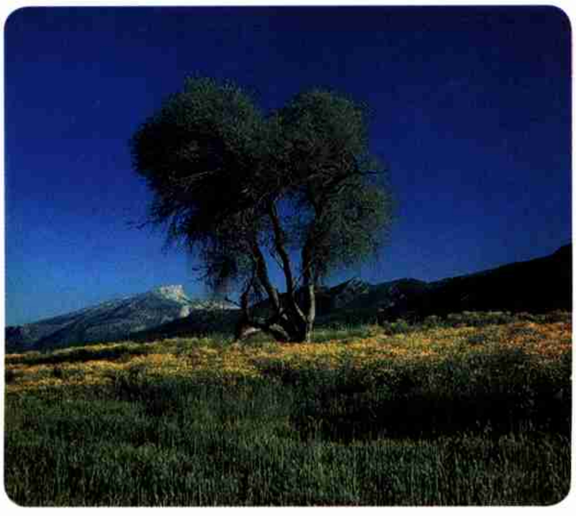
در منطقه‌ی حاره‌ای شرق آفریقا و در اطراف جنگل‌های انبوه استوایی معمولاً نوع خاصی از پوشش گیاهی می‌روید که به ساوان معروف است. در منطقه‌ی ساوان، علفزارهای متراکم همراه با درختان پراکنده مشاهده می‌شود که محل زیست حیواناتی نظیر زرافه، گورخر، شیر و غیره است.

پوشش گیاهی غنی
Rich vegetation

رجوع کنید به:
چمنزار طبیعی

این اصطلاح در مواردی به کار می‌رود که زمین پوشیده از انواع گیاهان خودروست و سطح خاک مشخص نیست. مراتع سرسبز و پرپشت و جنگل‌ها از پوشش گیاهی غنی برخوردارند.

پوشش گیاهی فقیر Poor vegetation

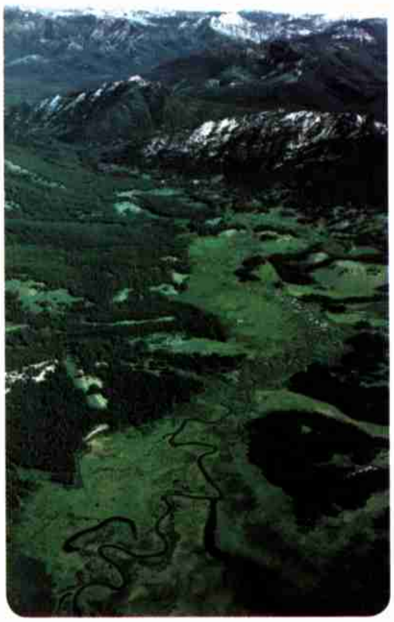
در نواحی خشک و نیمه‌خشک بیابانی یا مناطقی که با خاک‌های نامساعد پوشیده شده‌اند. شرایط رویش گیاه فراهم نیست و گونه‌های گیاهی در این مناطق بسیار کم و پراکنده یا خالی از گیاه است.

پوسته‌ی زمین Crust of eartn

رجوع کنید به:
ساختمان زمین

خارجی‌ترین لایه‌ی زمین، پوسته‌ی زمین نام داد که جامد است و به صورت سنگ دیده می‌شود. معمولاً سطح سنگ بر اثر فرسایش به خاک تبدیل می‌شود. ضخامت پوسته‌ی زمین در زیر اقیانوس‌ها کم و در زیر قاره‌ها زیاد است. حداکثر ضخامت پوسته‌ی جامد زمین که روی مواد مذاب یا جُبه قرار دارد به ۱۰۰ کیلومتر می‌رسد.

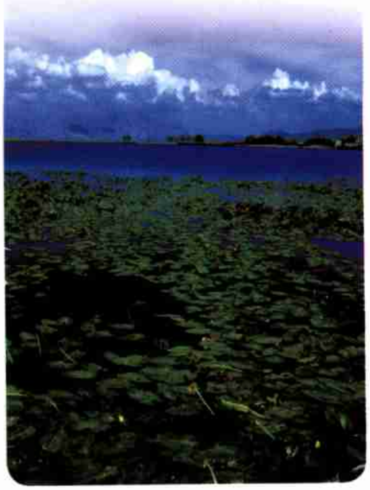

پیچان رود Meander

رجوع کنید به:
مآندر

رودها وقتی در زمین‌های هموار جریان پیدا می‌کنند، از سرعتشان کاسته می‌شود و به شکل مارپیچ به راه خود ادامه می‌دهند. به این پدیده پیچان رود یا مآندر گفته می‌شود.

تالاب (مرداب) Lagoon

منطقه‌ای با عمق کم و همراه با آب‌های شور ساحلی که ممکن است به وسیله‌ی مانعی چون ماسه‌های ساحلی و مرجانی از دریای باز دور و جدا افتاده باشد. معمولاً سطح تالاب را آب به همراه برخی گیاهان انبوه فراگرفته است.

رجوع کنید به:
مرداب

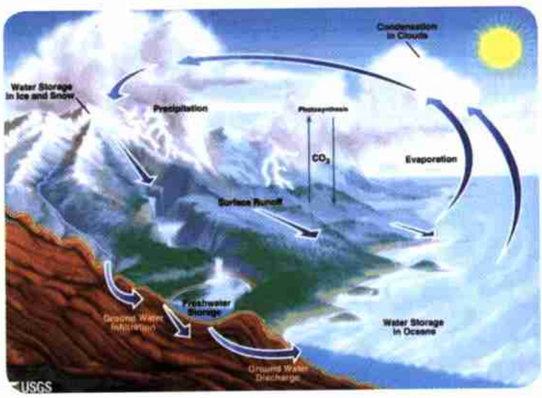
تاقدیس Anticline

قسمت برآمده در یک چین‌خوردگی را تاقدیس گویند. در اطراف تاقدیس شیب دامنه و لایه‌های رسوبی بر خلاف یک‌دیگر است و از هم دور می‌شوند.

رجوع کنید به:
چین‌خوردگی

تبخیر Evaporation

تغییر حالت مایع به بخار را تبخیر گویند. معمولاً تبخیر بر اثر گرما رخ می‌دهد. مقداری از آب رودها و دریاها و آبی که بر اثر باران بر سطح زمین فرو می‌ریزد، در نتیجه‌ی گرمای خورشید تبخیر می‌شود. میزان تبخیر در بیابان‌ها بسیار بالاست.

رجوع کنید به:
چرخه‌ی آب در طبیعت

تپّه Hill

برجستگی‌های کوچک و بزرگی که از زمین‌های اطراف خود بالاتر است تپه نام دارد. ارتفاع تپه از کوه‌ها کم‌تر و صعود به آن آسان‌تر است. ارتفاع تپه‌ها از ۵۰ تا ۵۰۰ متر متغیر است.

رجوع کنید به:
دامنه‌ی کم‌شیب

تحقیقات قطبی Polar research

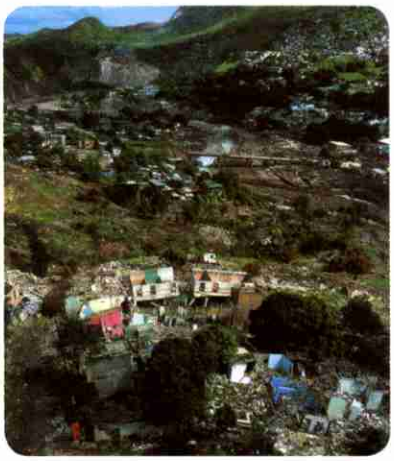
رجوع کنید به:
ایستگاه تحقیقاتی قطب جنوب

به مجموعه فعالیت‌هایی که دانشمندان هواشناسی، زمین‌شناسی و سایر پژوهشگران به طور موقت در منطقه‌ی قطبی شمال یا جنوب انجام می‌دهند، تحقیقات قطبی گفته می‌شود.

تخریب جنگل Deforestation

در دهه‌های اخیر اغلب کشورها به دلیل افزایش جمعیت، با ایجاد مناطق مسکونی یا زیر کشت بردن زمین‌های جنگلی، به طور روزافزون دست به قطع درختان جنگلی زده‌اند، بدون آن که نهال‌های جدیدی جای‌گزین شود. به این نوع عملکرد، تخریب جنگل گفته می‌شود.

تخریب سیل Flood spolling

رجوع کنید به:
سیلاب

به اثرات ناشی از سیل‌های ویرانگر، تخریب سیل گفته می‌شود؛ مانند ویرانی ساختمان‌ها و پل‌ها، نابودی محصولات کشاورزی و ...

تراکم جمعیت Density of popullation

رجوع کنید به:
جمعیت

به تعداد جمعیتی که در واحد سطح پراکنده شده‌اند، تراکم جمعیت گفته می‌شود. بدیهی است هرچه جمعیت بیش‌تر و مساحت یک منطقه کم‌تر باشد، تراکم جمعیت بیش‌تر است. تراکم جمعیت از طریق تقسیم تعداد جمعیت ساکن بر مساحت آن محاسبه می‌شود.

تربیع Quadrature

ماه در طول یک ماه در آسمان به اشکال گوناگون ظاهر می‌شود و هر شب اندکی تغییر شکل می‌دهد. تربیع حالتی است که نیمی از قرص ماه در آسمان دیده می‌شود و نیم دیگر آن تاریک است.

رجوع کنید به:
ماه

تصویر ماهواره Satellite imagery

برخی از ماهواره‌هایی که در اطراف کره‌ی زمین گردش می‌کنند و در فواصل گوناگون از زمین قرار دارند، می‌توانند هنگام روز از بخش‌هایی از زمین عکس‌برداری کنند. از این تصاویر در زمینه‌های گوناگون همچون شناخت منابع سطحی زمین، وضعیت پوشش گیاهی و مطالعه‌ی شهرها استفاده می‌شود.

رجوع کنید به:
عکس هوایی

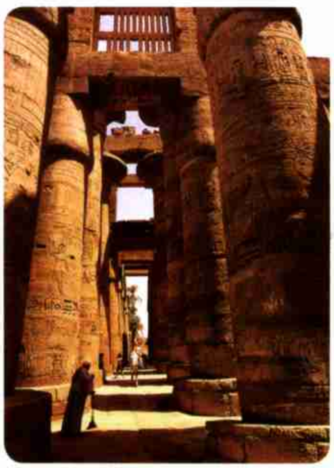
تغییر به وسیله‌ی انسان Humane chenge

امروزه انسان به کمک قدرت علم و تکنولوژی تغییرات وسیعی را در سطح زمین ایجاد کرده که به نوعی فرسایش به وسیله‌ی انسان گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
سد

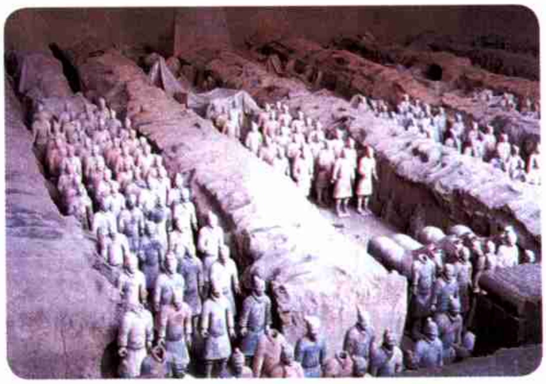
تمدّن مصر Egypt civilization

در اطراف رودخانه‌ی نیل، آثار گران‌بهایی از ابزار و ساخت و سازهای گوناگون از زندگی مردم سه هزار سال قبل از میلاد به دست آمده است که اهرام ثلاثه از آن جمله‌اند. این مجموعه نشان‌دهنده‌ی تمدن پیشرفته‌ی مصر باستان بوده است.

رجوع کنید به:
اهرام مصر

Chaina civilization تمدن چین

آثار به دست آمده از زندگی مردمان دو هزار سال قبل از میلاد در اطراف جلگه‌ی حاصل‌خیز رودهای هوانگهو و یانگ‌تسه کیانگ در چین، امروزه به تمدن چین شهرت دارد.

تمدن بین‌النهرین
Mesopotamia civilization

رجوع کنید به:
بین‌النهرین

بقایای آثار به‌جا مانده از یک زندگی پیشرفته در اطراف جلگه‌ی حاصل‌خیز ۲ رود دجله و فرات، امروزه به تمدن بین‌النهرین معروف است. تمدن بین‌النهرین در سه هزار سال قبل از میلاد شکل گرفته است.

Strait تنگه

رجوع کنید به:
کانال

باریکه‌ای از آب که دو دریای وسیع را به هم پیوند می‌دهد، تنگه نام دارد؛ مانند تنگه‌ی هرمز، که دریای عمان را به خلیج فارس متصل می‌کند.

Hormuz strait تنگه هرمز

رجوع کنید به:
کانال

آبراهه‌ی نسبتاً باریکی است که دو پهنه‌ی آبی بزرگ خلیج فارس و دریای عمان را به هم مربوط می‌کند. از این تنگه هر روزه ده‌ها کشتی عبور می‌کند.

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

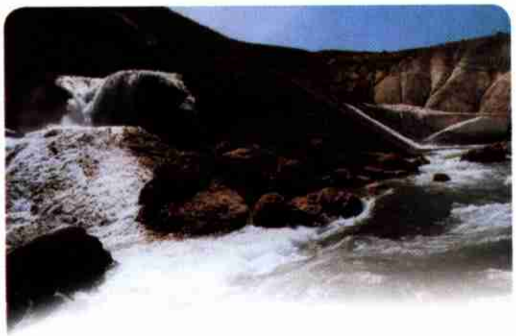
تندرا Tundra

مناطق بدون درخت با آب و هوای سرد و نیز همراه با خاک‌های دایم یخ‌زده که در شمال روسیه و شمال قاره‌ی آمریکا و اروپا گسترده شده، به سرزمین تندرا معروف است. پوشش گیاهی این منطقه، گیاهان ناقصی به‌صورت خزه یا گل‌سنگ است که به همین نام شهرت دارند.

رجوع کنید به:
پوشش گیاهی تندرا

تنداب Cascade

قسمتی از مسیر یک رود که بعد از شیب ناگهانی و تفاوت جنس سنگ بستر، دارای جریان آب شدید و تند می‌شود و معمولاً کم‌عمق‌تر از سایر قسمت‌های رود است.

رجوع کنید به:
آبشار

تونل Tunnel

راه و معبری که از درون کوه می‌گذرد. حفر تونل کاری بسیار سخت و کار پیچیده است. در جاده‌های کوهستانی، تونل‌های ماشین‌رو بسیار دیده می‌شود. خطوط آهن در برخی مناطق از درون تونل عبور می‌کند.

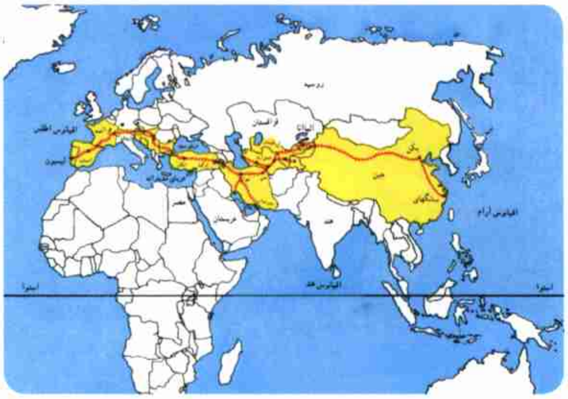
توجیه نقشه Map-orientation

چنان‌چه در هنگام استفاده از نقشه به گونه‌ای بایستیم که شمال نقشه با شمال محل استقرار ما هم‌جهت باشد، به این حالت توجیه نقشه گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
نقشه‌خوانی

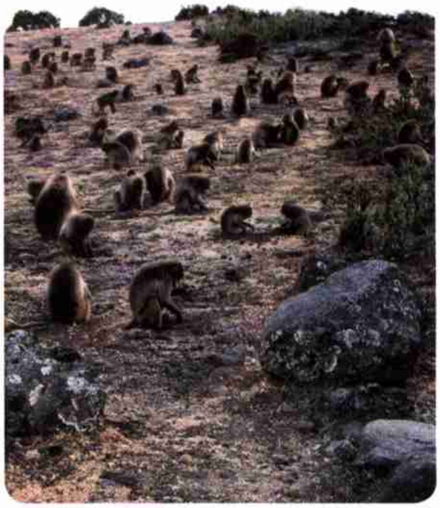
جاده‌ی ابریشم Silk road

مسیر طولانی تجاری که از شرق آسیا در چین آغاز می‌شد و پس از گذر از آسیای میانه به شمال ایران می‌رسید و این مسیر از راه ترکیه تا اروپا امتداد می‌یافت. این جاده را بازرگانان همراه با کاروان‌های شتر با کالای گوناگون همچون ابریشم و زعفران و غیره می‌پیمودند.

رجوع کنید به:
راه

جانوران Animals

حیواناتی را که در این مجموعه ملاحظه می‌کنید جانورانی هستند که هر یک با نوع خاصی از آب و هوا سازگاری نشان می‌دهند و در مناطق خاصی از جهان زندگی می‌کنند و برای خود جغرافیای خاصّی را از نظر پراکندگی به وجود آورده‌اند.

رجوع کنید به:
پنگوئن،
حیات وحش

جدول Rubric

یکی از وسایل مهم مطالعه و بررسی کمیت‌ها در جغرافیا جدول‌ها هستند. خانه‌های مُشبّکی که هر ستون آن مربوط به موضوع ویژه‌ای است. با بررسی یک جدول، به سرعت اطلاعات زیادی به دست می‌آید.

گازهای گلخانه‌ای	منابع: غیرطبیعی	منابع: طبیعی	چاهک‌ها	طول عمر در جو زمین	نرخ رشد سالیانه (درصد)
دی‌اکسیدکربن CO_2	سوزاندن سوخت‌های فسیلی، جنگل‌زدایی، تبخیر هوازی ضایعات جامد و مایع	-	اقیانوس‌ها، جنگل‌ها	۵۰ سال	۰/۴
متان CH_4	سوزاندن سوخت‌های فسیلی، فضولات حیوانی و شالیزارهای برنج، تخمیر هوازی، ضایعات جامد و مایع	مرداب‌ها و اقیانوس‌ها	جذب توسط باکتری‌های موجود در خاک و انجام واکنش‌های شیمیایی در جو	۱۰ سال	۰/۸
اکسیدنیترو N_2O	احتراق سوخت‌های فسیلی، خاک‌های تقویت شده با کود و سوختن زیست توده	فرآیندهای میکروبی در خاک و آب اقیانوس‌ها و خاک‌های طبیعی	جذب به وسیله‌ی خاک و واکنش‌های فتوشیمیایی در جو بالا	۱۴۰ تا ۱۹۰ سال	۰/۲
اوزون O_3	-	واکنش‌های پیچیده فتوشیمیایی در جو	واکنش با رادیکال‌های آزاد در جو، واکنش‌های پیچیده‌ی فتوشیمیایی	چند ساعت تا چند روز	۲ ـ ۱
کلروفلوئوروکربن‌ها	فعالیت‌های صنعتی، سیال خنک‌کننده در یخچال، حشره‌کش‌ها و حلال‌های مصنوعی و مواد کف‌کننده	-	واکنش‌های شیمیایی مخرب لایه‌ی اوزون	۶۵ تا ۱۱۰ سال	۴

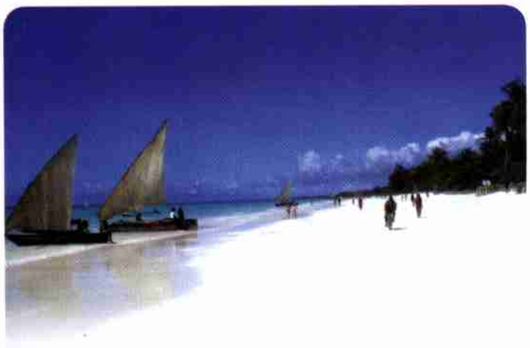
جریان اقیانوسی Ocean current

جریان‌های دریایی رودخانه مانندی هستند که از میان اقیانوس‌ها و دریاها عبور می‌کنند. این جریان‌ها در هنگام عبور از کناره‌ها و جزایر می‌توانند اقلیم سواحل را تحت تأثیر قرار دهند. جریان‌های دریایی آب گرم از مناطق گرم و استوایی اقیانوس‌ها نشأت می‌گیرند و به سمت قطب‌ها پیش می‌روند و جریان‌های سرد دریایی از مناطق قطبی به سمت مناطق استوایی حرکت می‌کنند.

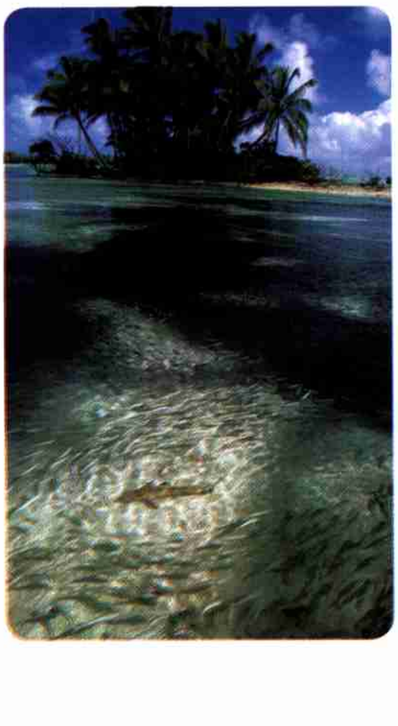
جزر و مدّ Tide

رجوع کنید به: مدّ

تغییرات عمودی سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها را در اصطلاح جزر و مدّ می‌نامند. مدّ هنگامی است که آب دریا به سوی سواحل پیش می‌آید و برعکس زمانی که جزر رخ می‌دهد آب دریا عقب‌نشینی می‌کند.

جزیره Island

خشکی‌های کوچک و بزرگی که در میان آب‌های دریا، دریاچه یا اقیانوس محصور شده باشد، برخی جزایر، مسکونی هستند و برخی در نتیجه‌ی فعالیت‌های آتش‌فشانی در دریا حاصل شده‌اند. بزرگ‌ترین جزیره در شمال قاره‌ی امریکا، جزیره‌ی گرینلند است. قشم بزرگ‌ترین جزیره در خلیج فارس و متعلق به ایران است.

جزیره‌ی مصنوعی Artificial Island

ممکن است همان خشکی‌های محصور در دریا را که جزیره نامیده می‌شود انسان ساخته باشد. سکوهای نفتی که برای استخراج نفت و گاز از بستر دریا ساخته می‌شود نوعی جزایر مصنوعی و انسان‌ساخته محسوب می‌شوند.

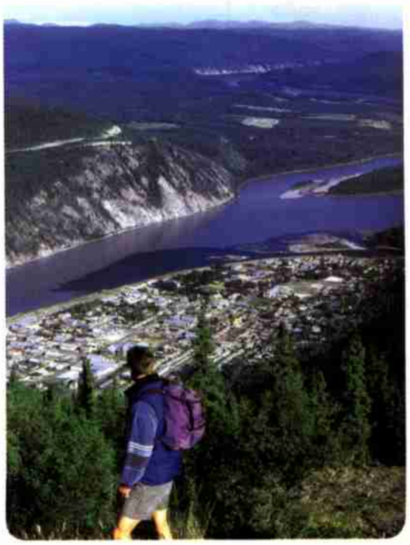
جزیره‌ی آتش‌فشانی Volcano Island

همان‌گونه که مواد مذاب از درون زمین خارج می‌شوند کوه‌های مخروطی بلند آتش‌فشانی را در سطح زمین به وجود می‌آورند، ممکن است مواد مذاب از بستر دریاها و اقیانوس‌ها نیز بیرون بریزند و پس از مدتی جزیره‌های کوچک و بزرگ را به وجود آورند. جزایر شرق آسیا مانند جزایر ژاپن از این گونه‌اند.

رجوع کنید به:
آتش‌فشان فعّال

جغرافیا Geography

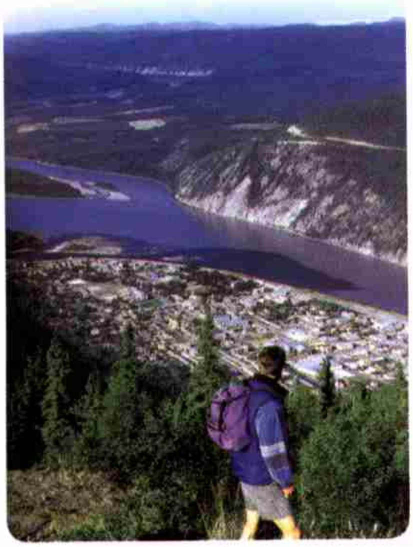

علمی است که به شناخت محیط طبیعی (کره زمین) می‌پردازد و رابطه‌ی انسان با این محیط طبیعی را بررسی می‌کند.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

Plain جلگه

به سرزمین‌های پست و هموار مجاور دریاها جلگه می‌گویند. جلگه حداکثر ۵۰۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. جلگه‌ها از برجای ماندن آبرفت رودهایی که به دریا می‌ریزند به وجود می‌آیند.

Outwash plain جلگه آبرفتی

به زمین‌های پست و نسبتاً هموار کنار دریا که به وسیله‌ی رسوبات رودها مسطح شده‌اند جلگه‌ی آبرفتی می‌گویند.

Population جمعیّت

مجموعه افرادی است که در یک مکان زندگی می‌کنند، مانند جمعیت یک روستا، شهر یا یک کشور.

رجوع کنید به:
سرشماری

جنگل Jungle-forest

منطقه‌ی وسیع پوشیده شده از درختان خودرو است. جنگل‌های شمال ایران و جنگل‌های استوایی از این نمونه‌اند.

رجوع کنید به:
پوشش گیاهی
جنگلی

جنگل مخروطی Coniferous forest

مناطق وسیعی از شمال روسیه و شمال کانادا از جنگل‌های سرو و کاج پوشیده شده که به جنگل‌های سوزنی برگ یا مخروطی معروفند. به این جنگل‌ها، جنگل‌های تایگا هم گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
پوشش گیاهی
تایگا

جنگل تُنک Thin forest

در مقابل جنگل‌های انبوه که عبور از آن‌ها به سختی صورت می‌گیرد، جنگل‌های تُنُک درختان به صورت منفرد و نسبتاً دور از هم دیده می‌شوند. مناطق نیمه مرطوب غرب و شمال غرب ایران یک چنین جنگل‌هایی را در خود پدید آورده‌اند.

جنگل‌کاری Afforestation

مراحلی که طی آن یک منطقه به جنگل تبدیل می‌شود و معمولاً برای منطقه‌ای به کار می‌رود که قبلاً در آن جنگل وجود نداشته است.

رجوع کنید به:
درختکاری

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

جوّ Atmosphere

رجوع کنید به:
آتمسفر

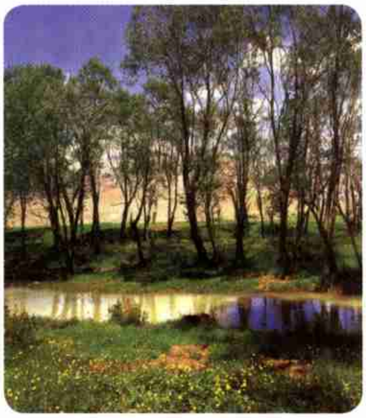
هوای اطراف کره‌ی زمین را جوّ یا آتمسفر گویند. جوّ لایه‌ی نسبتاً ضخیم و شفافی است که تا حدود ۱۰۰ کیلومتری سطح زمین را پوشانده است.

جویبار Streamlet

رجوع کنید به:
آبراهه

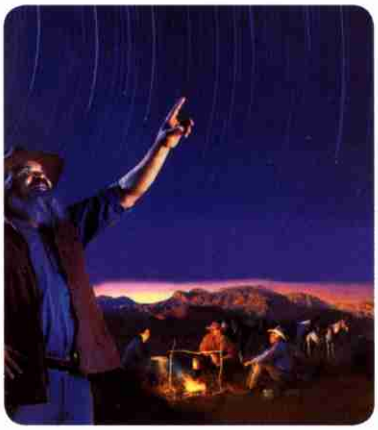
جریان باریکی از آب است که به رودها یا دریاچه‌ها و حتی به دریاها می‌ریزد.

جهت‌یابی Direction Finding

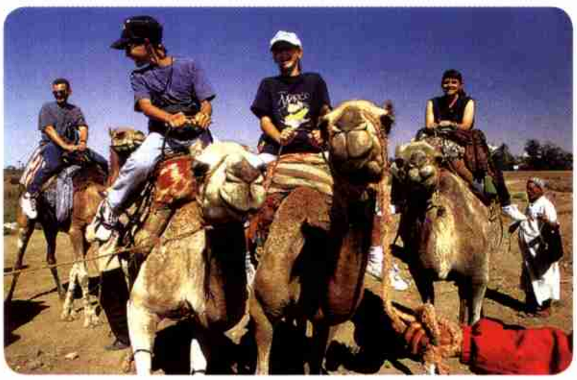
رجوع کنید به:
قطب‌نما

یافتن جهت‌های اصلی شمال، جنوب، مغرب یا مشرق در یک مکان را جهت‌یابی گویند. با توجه به محل طلوع خورشید و غروب آن، می‌توان به راحتی جهات اصلی را در یک مکان مشخص کرد. به کمک قطب‌نما، جهات چهارگانه‌ی جغرافیایی در هر شرایطی امکان‌پذیر است.

جهان‌گردی Tourism

مسافرت به کشورهای گوناگون برای گذراندن اوقات فراغت یا تفریح یا دیدن مکان‌های مختلف تاریخی، فرهنگی و طبیعی، جهان‌گردی نامیده می‌شود.

چادرنشین (عشایر) Nomad

رجوع کنید به:
عشایر

به کوچ‌نشینان یا عشایر که مسکن آن‌ها چادر است، چادرنشین گویند. چادر یک مسکن موقّتی است و کوچ‌نشین در هنگام رفتن به ییلاق و قشلاق، آن را به راحتی جمع می‌کند و با خود می‌برد. چادرنشین‌ها معمولاً تابستان‌ها در ارتفاعات و زمستان‌ها را در دشت‌ها می‌گذرانند.

چاه Well

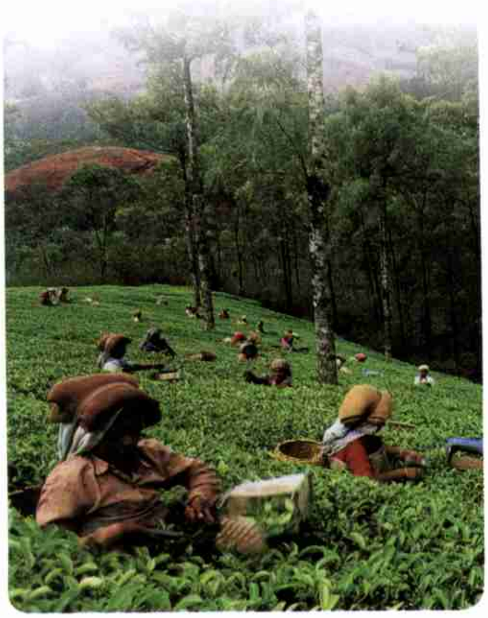
رجوع کنید به:
آب‌های زیرزمینی

حفره‌ای که به منظور دسترسی به آب‌های زیرزمینی در زمین کنده می‌شود. چاه‌ها معمولاً در عمق ۲۰ تا ۲۰۰ متری زیر زمین به آب می‌رسند و به وسیله‌ی پمپ یا به صورت دستی آب را از چاه خارج می‌کنند.

چای‌کاری Tea work

کشاورزان مناطق مرطوب و معتدل همچون مناطق شمالی کشور ما به کشت بوته‌ی چای اشتغال دارند. پس از کشت، برگ‌های سبز بوته‌ی چای را می‌کَنند و خشک کرده به بازار عرضه می‌کنند. به مجموعه‌ی این فعالیت‌ها چای‌کاری گفته می‌شود.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

چراگاه (مرتع) Pasture

علفزاری که در آن دام‌ها همچون گاو، بز، گوسفند و شتر تغذیه می‌کنند.

رجوع کنید به: مرتع

چرای دام Graze

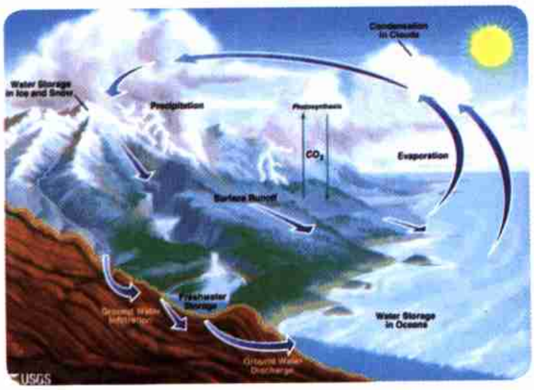
تعلیف و تغذیه‌ی چهارپایان در مراتع و چراگاه‌ها را چراندن یا چرای دام می‌گویند.

چرای بی‌رویه Over grazing

هر گاه تعلیف و تغذیه‌ی دام در یک مرتع و چراگاه بیش از حد و خارج از ظرفیت آن مرتع باشد، پس از مدتی مرتع بدون علف و بوته و غیرقابل استفاده می‌شود. به این فرایند چرای بی‌رویه گفته می‌شود.

چرخه‌ی آب در طبیعت Water cycle

به گردش آب بین زمین و آتمسفر، چرخه‌ی آب گفته می‌شود. آب دریاها، رودها و نیز آب‌های سطحی در اثر گرمای خورشید بخار می‌شود و وارد جو شده و بر اثر تراکم و تشکیل ابر دوباره به صورت باران و برف به زمین باز می‌گردد.

رجوع کنید به: تبخیر

چشمه Resurgence

محلی را که آب زیرزمینی از درون زمین به خارج جریان می‌یابد، چشمه می‌نامند، چشمه‌ها در اطراف کوه‌ها و دریاها دیده می‌شوند و انواع مختلفی دارند، همچون چشمه‌ی آب گرم، چشمه‌ی آب معدنی و ...

رجوع کنید به:
آب‌های زیرزمینی

چشمه‌ی آب گرم Hot spring

معمولاً در اطراف کوه‌ها و سرزمین‌های آتش‌فشانی، به طور خودجوش آب‌های گرم از لابلای سنگ‌ها بیرون می‌ریزند که به چشمه‌های آب گرم شهرت دارند. این چشمه‌ها حاوی املاح و مواد گوگردی هستند و بوی خاصی دارند.

چشم‌انداز Landscape

منظره‌ای که در آن بخشی از طبیعت یا فعالیت‌های انسان در محیط به چشم می‌خورد.

رجوع کنید به:
منظره

چشم‌انداز شهری
Orban landscape

منظره‌ی بخشی از یک شهر با ساخت و سازهای انسانی و ترددها که در مقابل چشم انسان قرار دارد.

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

چمنزار طبیعی Natural grassland

زمین‌های سرسبز و پوشیده از بوته‌ها و علف‌ها که به طور خودرو رشد کرده‌اند.

رجوع کنید به:
پوشش گیاهی غنی

چین‌خوردگی Fold

معمولاً رسوبات کف دریا که به صورت افقی و موازی بر روی یک‌دیگر قرار گرفته‌اند، ممکن است در طول دوره‌های طولانی، تحت فشار نیروهای درونی زمین قرار گیرند و از حالت افقی خارج شوند و چین بخورند.

رجوع کنید به:
تاقدیس

چین قائم Up right fold

هرگاه در یک چین‌خوردگی محور ناهمواری عمود بر سطح افق باشد و یال‌های چین به شکل متقارنی از هم دور شوند، چین‌خوردگی قائم نامیده می‌شود.

رجوع کنید به:
تاقدیس

چین مایل Asymetical fold

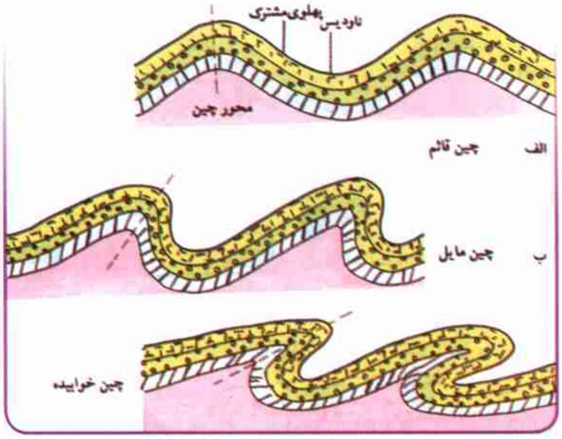

زمانی که محور چین‌خوردگی به یک سو تمایل پیدا کند، چین‌خوردگی مایل پدیدار می‌شود.

چین خوابیده Recumbent fold

رجوع کنید به:
چین‌خوردگی

بر اثر فشارهای سختی که بر رسوبات وارد می‌شود، ممکن است چین‌خوردگی به صورتی درآید که یک یال و دامنه بر روی یال یا دامنه‌ی دیگر حرکت کند و در اصطلاح بخوابند، در این حالت محور چین‌خوردگی بسیار مایل خواهد بود. به چنین چین‌خوردگی‌ای، چین خوابیده می‌گویند.

چهار فصل Seasons

رجوع کنید به:
حرکت انتقالی زمین

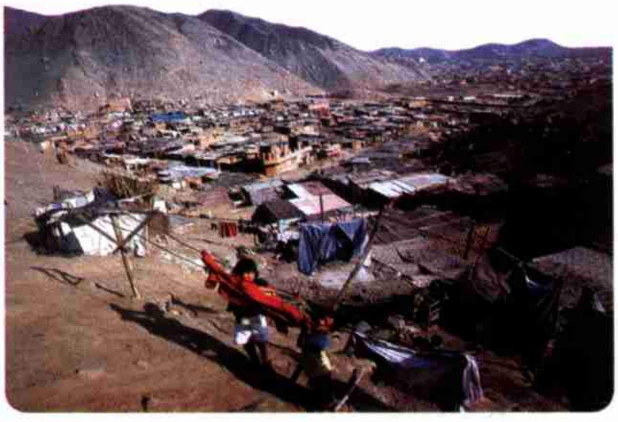
هر سال شمسی از ۱۲ ماه و هر سه ماه یک فصل را تشکیل می‌دهند. با توجه به تمایل محور زمین و چگونگی تابش آفتاب به هر یک از نیم‌کره‌های زمین، مقدار انرژی دریافتی از خورشید در زمان‌های مختلف سال متفاوت است و طول روز و شب نیز تغییر می‌یابد. همین امر سبب پیدایش فصول در طول سال می‌شود و فصل‌های بهار، تابستان، پاییز و زمستان پدید می‌آیند.

حاشیه‌نشینی Suburbanity

رجوع کنید به:
شهر

حاشیه‌نشینی پدیده‌ای است که بر اثر مهاجرت بی‌رویه از روستاها به شهرها حاصل می‌شود و بر اثر ساخت و سازهای نامناسب و غیراصولی در اطراف شهرها حاشیه‌نشینی چهره‌ی نامناسبی را به شهرها می‌دهد.

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

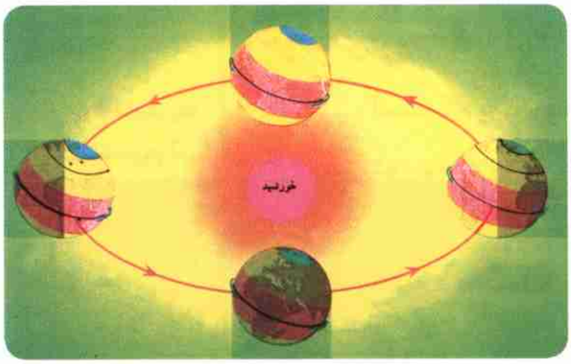
حرکت وضعی زمین Earth-rotation

حرکت و چرخش کره‌ی زمین حول محور شمالی ـ جنوبی خود که ۲۴ ساعت به طول می‌انجامد، حرکت وضعی نام دارد. نتیجه‌ی این حرکت، پیدایش شب و روز و اختلاف ساعت در روی زمین است.

رجوع کنید به:
انحراف محور زمین

حرکت انتقالی زمین
The earth's movement

کره‌ی زمین همراه با چرخش به دور خود، به دور خورشید نیز می‌گردد که ۳۶۵ روز یا یک سال طول می‌کشد. از نتایج این حرکت پدید آمدن فصل‌هاست.

رجوع کنید به:
سال شمسی

حرکات پوسته‌ای Crustal movement

حرکت صفحات یک اصطلاح زمین‌شناسی است. زمین‌شناسان معتقدند پوسته‌ی جامد زمین یک‌پارچه نیست، بلکه به شکل صفحات تکه‌تکه است. این صفحات حرکت می‌کنند و نسبت به هم دور یا نزدیک می‌شوند. حرکت صفحات موجب پیدایش زلزله‌ها، چین‌خوردگی‌ها و آتش‌فشان‌ها می‌شود.

رجوع کنید به:
صفحات تکتونیک

حمل و نقل Trans portation

جابه‌جایی مسافران یا کالاها از نقطه‌ای به نقطه‌ی دیگر است.

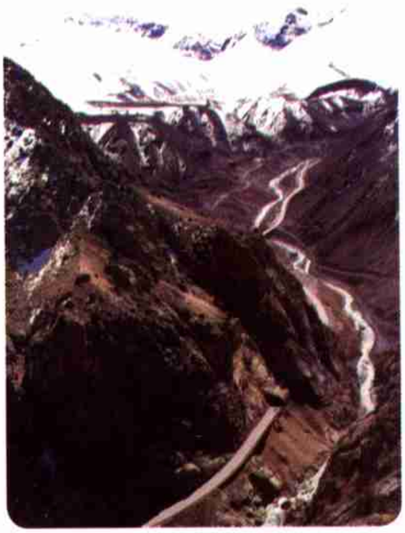
حمل و نقل دریایی
Marine trans portation

جابه‌جایی مسافر یا کالا به وسیله‌ی کشتی از یک بندر به بندر دیگر حمل و نقل دریایی نام دارد.

رجوع کنید به:
کشتی

حوضه‌ی رود River basin

سرزمینی است که یک رود با شعبه‌هایش در آن جریان دارد، بین دو حوضه رود خط تقسیم آب وجود دارد. در یک حوضه‌ی رود، شیب زمین به گونه‌ای است که همه‌ی بارش‌ها به سوی رودخانه‌ی اصلی جریان می‌یابند.

رجوع کنید به:
خط تقسیم آب

حوضه‌ی آب‌گیر Catchment basin

آن قسمت از ارتفاعات کوه‌هاست که جویبارهای کوچک و بزرگ را به هم می‌پیوندند و یک رود را تشکیل می‌دهند.

رجوع کنید به:
حوضه‌ی رود

حیات وحش Wild life

به مجموعه زندگی حیوانات غیراهلی در خشکی شامل چگونگی شکل شکار، تغذیه، تکثیر، لانه‌سازی آنان در محیط‌های جنگلی، بیابانی، کوهستانی و ... حیات وحش گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
جانوران

Middle east خاورمیانه

رجوع کنید به:
کشور ایران

مجموعه کشورهایی است که در جنوب غرب قاره‌ی آسیا و شمال آفریقا قرار دارند و عموماً مسلمان‌نشین هستند.

Garden house خانه‌باغ

رجوع کنید به:
روستای پراکنده

در روستاهای شمال ایران، خانه‌های روستایی متمرکز نیست و در کنار خانه‌های یک‌دیگر قرار ندارند. معمولاً هر خانه در میان مزرعه‌ی آن خانواده بنا شده است و با خانه‌ی دیگر روستاییان فاصله دارد. به این چنین خانه‌هایی که در میان مزرعه قرار گرفته‌اند، خانه‌باغ گفته می‌شود.

House villager خانه‌ی روستایی

رجوع کنید به:
روستا

روستاییان خانه‌های ساده‌ای می‌سازند و در ساخت آن‌ها معمولاً از همان مصالحی که در محیط زندگی آن‌ها بیش‌تر یافت می‌شود، استفاده می‌کنند؛ خانه‌هایی از جنس سنگ، چوب، خشت و در یک طبقه با امکانات مورد نیاز خود و دام‌هایشان.

خاویار Caviar

تخم انواعی از ماهی‌ها که به ماهیان خاویاری شهرت دارند، نظیر فیل‌ماهی، تاس‌ماهی، اوزن برون و دراکول. خاویار از نظر غذایی ارزش زیادی دارد و به همین علت، قیمت آن گران است. خاویار ایران شهرت جهانی دارد.

رجوع کنید به:
ماهی خاویار

خزه (گل‌سنگ) Lichen

گیاه سبزی که بر روی سنگ می‌روید و گیاه ناقص محسوب می‌شود، چون گل و میوه ندارد. نوع خاصی از خزه یا گل‌سنگ در «تندرا» نواحی سرد شمالی زمین می‌روید که به آن لیخن هم گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
گل‌سنگ

خشکبار Dried fruits

روستاییان میوه‌ی درختانی همچون، زردآلو، گوجه، هلو، پسته، گردو و بادام را در تابستان می‌چینند و در آفتاب خشک می‌کنند و برای فصل پاییز و زمستان از آن استفاده می‌کنند. به این گونه میوه‌های خشک شده خشکبار می‌گویند. خشکبار ایران به خارج از کشور نیز صادر می‌شود.

رجوع کنید به:
محصولات کشاورزی

خشکسالی Drought

یک دوره‌ی آب و هوایی بی‌باران یا بسیار کم باران. در این دوره که ممکن است چند سال طول بکشد، میزان بارندگی کم‌تر از میانگین بارش آن ناحیه است.

خط‌الرأس Crest line

خطی که نقاط مرتفع یک رشته کوه را به هم متصل می‌کند. به این خط، خط تقسیم آب هم گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
رشته کوه

خط تقسیم آب Water shed

خط تقسیم آب، همان خط‌الرأس است که نقاط مرتفع یک رشته کوه را به هم پیوند می‌دهد. ریزش‌های جوّی در دو سوی خط تقسیم آب به دو جهت متفاوت جریان می‌یابند.

رجوع کنید به:
حوضه‌ی رود

خلیج Gulf

پیشرفتگی آب به داخل خشکی‌ها را در اصطلاح خلیج می‌گویند؛ مانند خلیج فارس که ادامه دریای عمان، و به داخل شبه جزیره‌ی عربستان است.

رجوع کنید به:
خلیج فارس

خلیج فارس Persian Gulf

مرز آبی میان ایران و کشورهای حاشیه‌ی جنوبی خلیج فارس است. آب‌های گرم خلیج فارس در حقیقت، پیشرفتگی آب دریای عمان در داخل شبه جزیره‌ی عربستان است. در این خلیج جزایر فراوان و منابع مهم نفت و گاز، اهمیت بسیاری به آن داده است.

رجوع کنید به:
خلیج

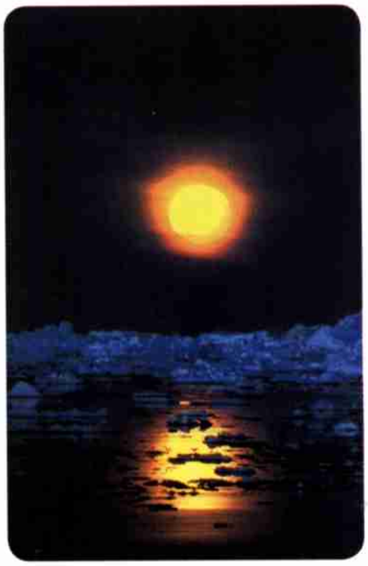
خور Bay

پیش رفتن آب دریا به داخل مجرای رودها در نواحی ساحلی را خور گویند. خور اصطلاحی است که در میان مردم اطراف خلیج فارس رایج است و به خلیج شباهت دارد.

رجوع کنید به:
خلیج

خورشید The Sun

ستاره‌ی اصلی منظومه‌ی شمسی ماست که زمین و سایر سیارات به دور آن در چرخش هستند، و به موجودات روی زمین انرژی می‌بخشد.

رجوع کنید به:
ستاره

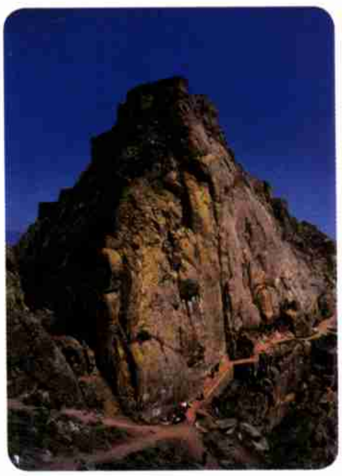
دانه‌های روغنی Oily seeds

برخی گیاهان مانند پنبه، آفتاب‌گردان و بادام، دانه‌هایی را تولید می‌کنند که چربی و روغن نسبتاً زیادی دارند. از قدیم، مردم این دانه‌ها را به دانه‌های روغنی می‌شناخته و از روغن آن استفاده می‌کرده‌اند.

رجوع کنید به:
آفتاب‌گردان

دامنه‌ی پرشیب Steep slope

در هر رشته کوه، پهنه‌هایی با شیب تند، دامنه‌ی پرشیب نامیده می‌شود. برخی زمین‌های غیرمسطحِ دامنه‌ها زاویه و شیب تند دارند که از جنس سخت و سنگی تشکیل شده‌اند.

رجوع کنید به:
کوهستان

دامنه‌ی کم‌شیب Low slope

در یک ناهمواری، سطوحی که با شیب ملایمی به سمت خط‌الرأس کوه امتداد می‌یابند. مانند دامنه‌ی تپه‌ها و کوه‌های کم ارتفاع، دامنه‌های کم‌شیب را تشکیل می‌دهند.

رجوع کنید به:
تپه

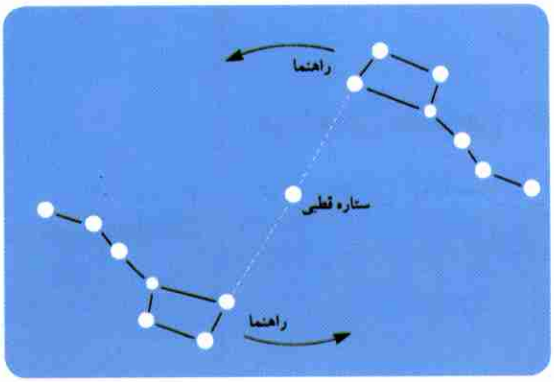
دام‌پروری Animal husbandry

مجموعه فعالیت‌هایی که برای تولید و پرورش و تکثیر دام‌هایی همچون گاو و گوسفند و شتر صورت می‌گیرد.

رجوع کنید به:
پرورش دام

دُبّ اکبر Ursa Major

هفت ستاره‌ای که در شمال آسمان قرار دارند و شب‌ها به شکل علامت سؤال یا یک ملاقه دیده می‌شوند. یافتن صورت فلکی دُبّ اکبر در آسمان یکی از راه‌هایی است که مردم برای پیدا کردن جهت شمال زمین از آن بهره می‌گیرند.

رجوع کنید به:
صورت فلکی

دریا Sea

گودال‌های بزرگی از آب‌های شور در مجاورت قاره‌ها. معمولاً دریاها به اقیانوس‌های متصل‌اند.

رجوع کنید به:
آب‌های سطحی

دریاچه Lake

گودال‌هایی محصور در خشکی‌ها که از آب پر شده باشند. آب برخی از دریاچه‌ها شور و برخی شیرین است. دریاچه‌ی خزر بزرگ‌ترین دریاچه‌ی جهان است. دریاچه‌ها از مناظر زیبای طبیعت‌اند.

رجوع کنید به:
آب‌های سطحی

دریاچه‌ی داخلی Inland Lake

اصطلاحی است که برای دریاچه‌های داخل مرزهای یک کشور به کار برده می‌شود؛ مانند دریاچه‌ی داخلی ارومیه.

رجوع کنید به:
دریاچه‌ی ارومیه

دریاچه‌ی مصنوعی Forged Lake

دریاچه‌هایی که انسان آن‌ها را به وجود می‌آورد؛ مانند دریاچه‌های پشت سدها.

رجوع کنید به:
تغییر به وسیله انسان

دریاچه‌ی آتش‌فشانی Maar

دریاچه‌ای که در دهانه‌ی آتش‌فشان تشکیل می‌شود و دارای قطر متفاوت است، مانند دریاچه‌ی آتش‌فشانی سبلان.

رجوع کنید به:
دهانه‌ی آتش‌فشان

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

دریاچه‌ی فصلی Seasonal Lake

رجوع کنید به:
دریاچه‌ی هامون

دریاچه‌های مناطق خشک و نیمه‌خشک که در فصل تابستان بیش‌تر آب خود را بر اثر تبخیر از دست می‌دهند یا به کلی خشک می‌شوند.

دریاچه‌ی ارومیه Orommieh Lake

رجوع کنید به:
دریاچه‌ی داخلی

بزرگ‌ترین دریاچه‌ی داخلی ایران، دریاچه‌ی ارومیه است که بین استان آذربایجان غربی و شرقی واقع شده است و شورترین دریاچه‌ی ایران به حساب می‌آید.

دریاچه‌ی هامون Hamon Lake

رجوع کنید به:
دریاچه‌ی فصلی

دریاچه‌ی هامون در شرق کشور و در استان سیستان و بلوچستان قرار گرفته و عمق متوسط آن ۵ متر است. این دریاچه فصلی است و در اطراف آن نیزارهای وسیعی دیده می‌شود که از آن‌ها برای حصیربافی و علوفه‌ی گاوها استفاده می‌شود.

دریای مازندران (خزر) Caspian sea

بزرگ‌ترین دریاچه‌ی جهان است و از این رو به دریای مازندران شهرت دارد. این دریا در شمال کشور ایران واقع است و با چهار کشور شمالی ایران، یعنی روسیه، ترکمنستان، جمهوری آذربایجان و قزاقستان هم‌مرز است.

دریابار Falaise

دیواره‌های سنگی مشرف و مسلّط به دریا با شیب تند حدود ۱۵ تا ۹۰ درجه را دریابار گویند.

رجوع کنید به:
ساحل صخره‌ای

درّه‌ی جوان Young valley

در نواحی کوهستانی که رودخانه‌ها دره‌هایی را بر اثر فرسایش ایجاد کرده‌اند، چنان‌چه دره‌های عمیق صخره‌ای و پرشیب به وجود آورده باشند، به درّه‌ی جوان معروف‌اند.

رجوع کنید به:
فرسایش رود

درّه‌ی پیر Old valley

در مناطق کوهستانی که بر اثر فرسایش طولانی رودها، دره‌ها و دامنه‌ی آن‌ها بسیار باز، و عمق دره‌ها زیاد نیست، در اصطلاح درّه‌ی پیر گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
فرسایش

درخت‌کاری Aforestaion

کاشت درخت در سطح وسیع به وسیله‌ی انسان. این کار به منظور تلطیف هوا، ایجاد فضای سبز، یا جای‌گزینی درختان قطع شده صورت می‌پذیرد.

رجوع کنید به:
جنگل‌کاری

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

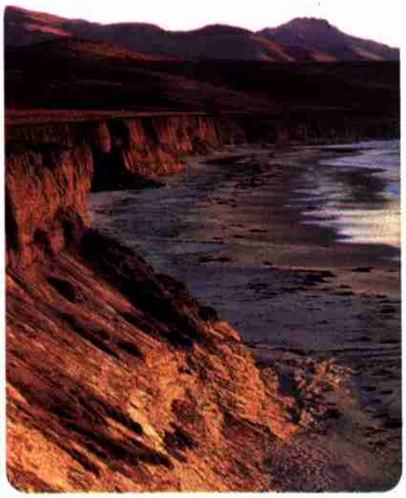
Shrub درختچه

بوته‌های بلندی که از ساقه و شاخ و برگ تشکیل شده، ولی از اندازه‌ی درخت‌های معمولی کوتاه‌ترند.

رجوع کنید به:
گز

Continental shelf دشتاب (ایوان خشکی)

در امتداد ساحل بخش‌هایی که تا عمق ۲۰۰ متر در زیر آب قرار گرفته‌اند، دشتاب یا ایوان خشکی نامیده می‌شوند. این قسمت از بستر دریا ممکن است کم‌شیب یا پرشیب باشد.

رجوع کنید به:
فلات قاره

Plain دشت

زمین پهناور و مسطح را دشت گویند. معمولاً دشت‌ها از اطراف به زمین‌های مرتفع منتهی می‌شوند. دشت‌ها ممکن است حاصل‌خیز یا خشک و بیابانی باشند.

Delta دلتا

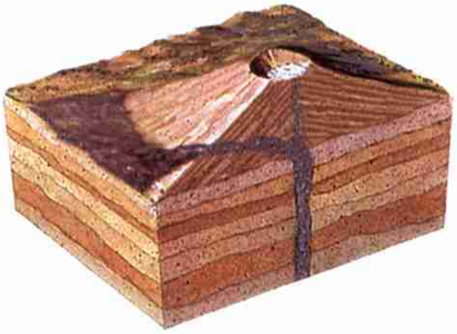
چهارمین حرف از الفبای یونان قدیم دلتا است. این حرف در جغرافیا به زمین حاصل‌خیز آبرفتی گفته می‌شود که مواد آبرفتی آن را رودها با خود آورده و هنگام ورود به دریا ته‌نشین شده است. دلتا که با ته‌نشین شدن گل و لای حمل شده در کنار دریا تشکیل می‌شود، به شکل Δ حرف دال در زبان یونانی است.

رجوع کنید به:
مخروط‌افکنه

دهانه‌ی آتش‌فشان Bocca / crater volcan

خروج انفجارآمیز مواد مذاب از قله‌ی یک کوه آتش‌فشان سبب می‌شود که قله‌ی کوه آتش‌فشان به شکل دهانه و حفره‌ای گود ظاهر شود. معمولاً پس از فعالیت آتش‌فشان و در دوره‌ی خاموشی آن، دهانه‌ی آتش‌فشان از آب پر و به صورت یک دریاچه‌ی زیبا ظاهر می‌شود.

رجوع کنید به:
دریاچه‌ی آتش‌فشانی

ذوب آهن Foundry

کارخانجات عظیمی که می‌توانند در کوره‌های خود سنگ آهن را ذوب و آهن و فولاد تهیه کنند. در ایران کارخانجات ذوب آهن اصفهان و فولاد مبارکه از مهم‌ترین کارخانجات تولید فولاد و آهن در کشورند.

رجوع کنید به:
کارخانه‌ی فولاد

راه Way , Road , Line

به هر مسیری که دو یا چند نقطه را به هم متصل سازد راه گویند. این راه ممکن است بین روستاها، شهرها، بنادر، فرودگاه‌ها باشد. راه‌ها به سه نوع زمینی، دریایی و هوایی تقسیم می‌شوند.

رجوع کنید به:
جاده‌ی ابریشم

راه آبی Water way

راهی که مخصوص عبور وسایل حمل و نقل آبی مانند انواع کشتی‌ها و قایق‌هاست و از رودها، دریاها و اقیانوس‌ها می‌گذرد. گرچه راه آبی دقیقاً در سطح دریا مشخص نشده، ولی کشتی‌ها در مسیرهای خاصی حرکت می‌کنند.

رجوع کنید به:
حمل و نقل دریایی

راه هوایی Air way

راهی که مخصوص عبور و مرور وسایلی همچون هواپیماها و بالگردهاست. این وسایل در مسیرهای مشخصی بین فرودگاه‌ها حرکت می‌کنند.

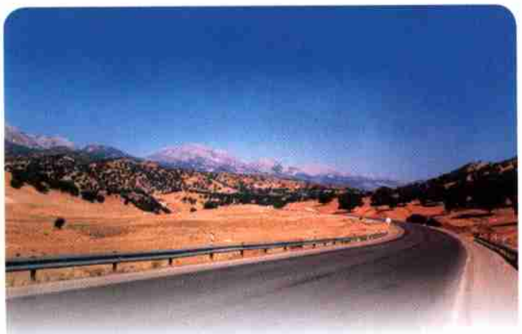
رجوع کنید به: راه

راه آهن Rail way

راه آهن، مسیر مشخص با ریل‌های فلزی است که واگن‌های قطار از روی آن‌ها حرکت می‌کنند. امروزه یکی از راه‌های اصلی زمینی خطوط آهن است که مراکز جمعیتی، صنعتی و بنادر مختلف را به هم مربوط می‌کند.

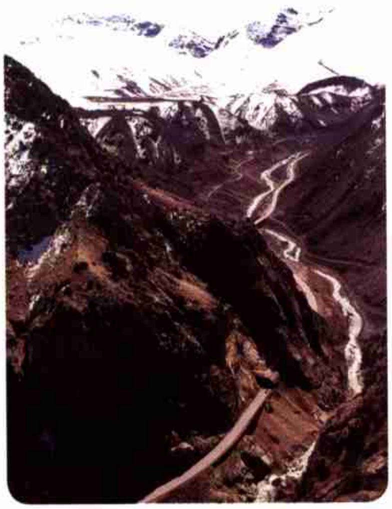
رجوع کنید به: قطار

راه زمینی Ground way

راهی که برای عبور وسایل حمل و نقل جاده‌ای مانند اتومبیل، کامیون، اتوبوس و موتورسیکلت احداث شده است. البته راه آهن‌ها هم جزء راه‌های زمینی به شمار می‌آیند.

رجوع کنید به: راه

راه کوهستانی Mountain path

راهی که در دامنه‌های کوهستانی احداث شده است. این راه معمولاً پرخم و پرپیچ است و از گردنه‌های صعب‌العبور می‌گذرد و ممکن است برخی مواقع همچون فصل زمستان، برای مدتی بسته شود.

رجوع کنید به: راه

راهنمای نقشه Legend

راهنمای نقشه را در کنار نقشه قرار می‌دهند. راهنمای نقشه، علایم، نشانه‌ها و رنگ‌های به کار رفته در نقشه را معنی می‌کند. بدون استفاده از راهنمای نقشه، درک هدف و منظور نقشه بسیار مشکل است.

رجوع کنید به:
علایم نقشه

رسوب Sediment

موادی که به وسیله‌ی رودها، یخچال‌ها یا باد از جایی به جای دیگر برده و در آن جا ته‌نشین شوند، رسوب نام دارد. معمولاً رسوب در کف رودها و دریاچه‌ها ته‌نشین می‌شود.

رجوع کنید به:
آبرفت

رشته کوه Mountain range

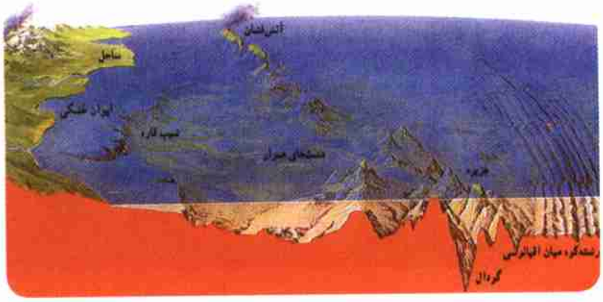
رشته کوه عبارت است از تعدادی کوه‌های بزرگ و کوچک که مانند زنجیر در یک امتداد کشیده شده باشند؛ مانند رشته کوه البرز.

رجوع کنید به:
خط‌الرأس

رشته کوه میان اقیانوسی Mid ocean ridge

برجستگی‌های ممتد در کف اقیانوس‌ها که گاهی قله‌های آن از سطح آب بیرون آمده و جزیره‌ای به وجود آورده است، رشته کوه میان اقیانوسی گویند. چنین رشته کوهی در بستر اقیانوس اطلس از شمال تا جنوب کشیده شده است.

رجوع کنید به:
ناهمواری‌های زیر دریا

رودخانه River bed

بستر و مسیری را که آب یک رود در آن جریان دارد، خانه‌رود یا رودخانه گویند.

رجوع کنید به:
رود

رود River

جریانی از آب که در بخشی از سال یا در تمام سال از یک بستر معین به سوی دریا یا دریاچه یا یک دشت در حرکت است رود گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
رودخانه

رود فصلی Intermittent stream

جریانی از آب است که در یک بستر معین در بخشی از سال در حرکت است. در مناطق خشک و نیمه خشک و در فصل تابستان و پاییز معمولاً بستر این گونه رودها خشک می‌شود.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

رود مرزی Frontier river

برخی از رودها ممکن است در مسیر خود بین دو کشور جریان داشته باشند. در این حالت مرز دو کشور را رودخانه تشکیل می‌دهد، مانند رود ارس که مرز مشترک کشور ایران و جمهوری آذربایجان است.

روستا Village

سکونت‌گاه‌هایی که در آن‌جا اکثریت مردم به کشاورزی و دیگر فعالیت‌های وابسته به زمین اشتغال دارند. در روستاها معمولاً مناظر طبیعی بیشتر به چشم می‌خورد.

رجوع کنید به:
خانه‌ی روستایی

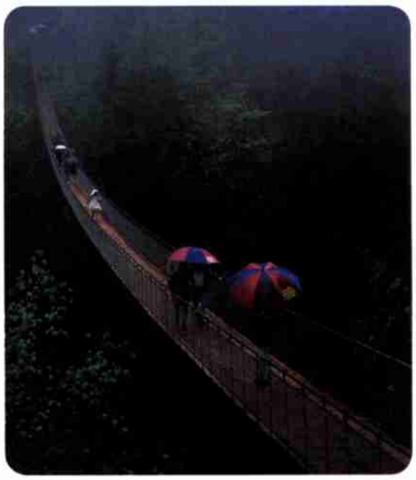
روستای پای کوهی
Pediment village

روستایی که در دامنه و پایین کوه شکل گرفته است. این روستاها معمولاً روی مخروط افکنه‌ها قرار دارند و از منابع آب و خاک حاصل‌خیز آن بهره می‌برند.

رجوع کنید به:
کوه‌پایه

رطوبت Humidity

وجود ذرات بخار آب در هوا را رطوبت می‌گویند. معمولاً مقدار رطوبت در واحد حجم از هوا را در نظر می‌گیرند.

رجوع کنید به:
هوای شرجی

روستای پراکنده Scattered village

رجوع کنید به:
خانه‌باغ

به روستاهایی گفته می‌شود که در آن، هر خانه‌ی روستایی در کنار مزرعه‌اش قرار دارد و خانه‌ها در یک محدوده متمرکز نشده‌اند. در کشور ما روستاهای پراکنده در استان‌های کناره‌ی دریای خزر مشاهده می‌شوند.

روستای متمرکز Centered village

رجوع کنید به:
روستای پراکنده

به روستاهایی گفته می‌شود که در آن، خانه‌های روستایی در کنار هم و دور از مزارع کشاورزی قرار دارند. در نواحی خشک و نیمه خشک ایران، خانه‌های روستاییان در کنار هم و به دور چاه یا چشمه یا رودخانه‌ای بنا شده‌اند.

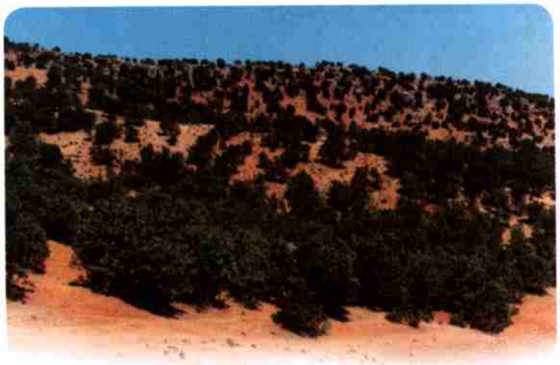
روز قطبی Polar day

رجوع کنید به:
آفتاب نیمه‌شب

در مناطق قطبی، طول روز و شب در سراسر سال یکسان نیست و ممکن است روزها بیش از ۲۴ ساعت به درازا بکشد. در نواحی نزدیک به قطب شمال یا جنوب، هفته‌ها و ماه‌ها خورشید دور افق می‌چرخد و غروب نمی‌کند که به روز قطبی شهرت دارد. در نیمه‌ی دیگر سال، هفته‌ها و ماه‌ها خورشید در قطب طلوع نمی‌کند و شب‌های بلند قطبی پدید می‌آیند.

زاگرس مرطوب Wet zagros

ارتفاعات و رشته کوه‌های زاگرس از شمال غرب ایران در استان کردستان آغاز می‌شود و تا شمال تنگه‌ی هرمز امتداد پیدا می‌کند. نیمه‌ی شمال غربی این رشته کوه معروف به زاگرس مرطوب است که در معرض بادهای مرطوب غربی قرار دارد و از جنگل‌های بلوط پوشیده شده است.

زاگرس خشک Dry zagros

رشته کوه‌های زاگرس از شمال غرب ایران تا شمال تنگه‌ی هرمز ادامه دارد. نیمه‌ی جنوبی آن که کم‌تر در معرض بادهای مرطوب و باران‌آور غربی قرار دارد، از این جهت دامنه‌های آن خشک و از جنگل‌های بلوط خالی است. به این بخش از کوه‌های زاگرس، زاگرس خشک می‌گویند.

زاویه‌ی تابش آفتاب Rediation angle of sun

در طول سال، زاویه‌ی تابش آفتاب در زمان‌های مشخص مانند ظهر یکسان نیست. در فصل تابستان، این زاویه‌ی تابش عمودی‌تر و در فصل زمستان این زاویه‌ی تابش مایل است. همین تغییر زاویه‌ی تابش سبب تغییر دریافت انرژی گرمایی از خورشید شده و در نتیجه فصل گرم و سرد پدید می‌آید. دستگاه‌های زاویه‌سنج، این مقدار زاویه‌ی آفتاب را اندازه‌گیری می‌کنند.

رجوع کنید به:
زمستان

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

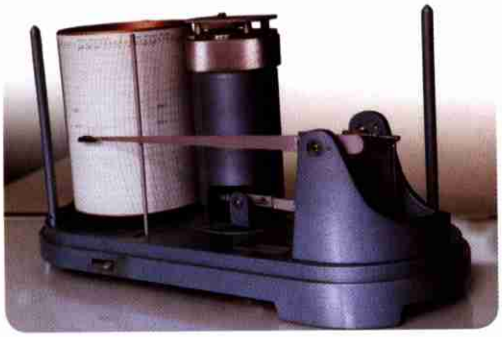
Earthquick زلزله

تکان‌های شدید یا آرام سطح زمین است که سبب به حرکت درآمدن اشیا یا تخریب ساختمان‌ها یا ایجاد شکاف در سطح زمین می‌شود.

رجوع کنید به:
حرکات پوسته‌ای

Seismograph زلزله‌نگار

زلزله‌نگار ابزار و وسیله‌ای است که می‌تواند لرزش‌های کوچک و بزرگ زمین را به شکلی نشان دهد. زلزله‌نگارهای امروزی نوسان‌های زمین را به صورت منحنی‌های شکسته ترسیم می‌کنند.

رجوع کنید به:
زلزله

The Earth زمین

سیاره‌ای که ما روی آن زندگی می‌کنیم، زمین نام دارد. زمینِ کروی ما از سنگ پوشیده شده است. بیش‌تر سطح زمین را آب فراگرفته و اطراف آن را نیز آتمسفر احاطه کرده است.

رجوع کنید به:
کره‌ی زمین

Cultivated area زمین کشاورزی

زمین‌های وسیع و بزرگی که از آن‌ها برای تولید محصولات گیاهی استفاده می‌شود.

رجوع کنید به:
کشت،
مزرعه

زمستان Winter

تقسیمات چهارگانه‌ی سال را فصل گویند. هر فصل شرایط آب و هوایی خاصی دارد. فصل زمستان به علت زاویه‌ی تابش مایلِ آفتاب به سطح زمین و کوتاهی روزها پدید می‌آید که در آن درجه حرارت هوا بسیار پایین است و بارش به صورت برف ظاهر می‌شود. زمانی که در نیم‌کره‌ی شمالی زمستان است، نیم‌کره‌ی جنوبی فصل تابستان را می‌گذراند.

رجوع کنید به: فصل زمستان

زندگی شهری City dwelling

شیوه‌ای از زندگی که در آن اکثر مردم به مشاغل شهری مثل کار در کارخانه‌ها و ادارات و فروشگاه‌ها و نظایر آن مشغول‌اند. نوع مصرف کالا و آداب و رسوم مردم در شهر متفاوت از زندگی روستایی است.

رجوع کنید به: شهر

زندگی روستایی Village dwelling

شیوه‌ای از زندگی که در آن اکثر مردم به فعالیت‌های رایج در روستا مانند کشاورزی و دام‌پروری مشغول‌اند و آداب و رسوم خاص خود را دارند که مخصوص زندگی در روستاست.

رجوع کنید به: روستا

زندگی عشایری Tribal life

زندگی عشایری وابسته به دام‌پروری است. در این نوع زندگی، عشایر یکجانشین نبوده و برای یافتن چراگاه از جایی به جایی دیگر کوچ می‌کنند. امروزه این شیوه‌ی زندگی رونق چندانی ندارد.

رجوع کنید به: عشایر

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

زنبورداری Apiculture

یکی از فعالیت‌های بخش کشاورزی و از مشاغل روستاییان است. آماده‌سازی و مراقبت از کندوهای زنبور به منظور تولید و برداشت عسل انجام می‌شود.

زیست‌بوم Biome

نواحی که با توجه به آب و هوا نوع خاصی از گیاهان و جانوران را در کنار هم پدید آورده است و محل زیست جانداران است. به این مکان‌ها بیوم نیز گفته می‌شود. برای مثال، محیط جنگل یا بیابان یک زیست‌بوم است.

رجوع کنید به:
بیوم

زمین حاصل‌خیز Croftland

زمینی که چند نوبت متوالی بتوان در آن کشت و زرع کرد. چنین زمینی از نظر مواد غذایی موجود در خاک، غنی است.

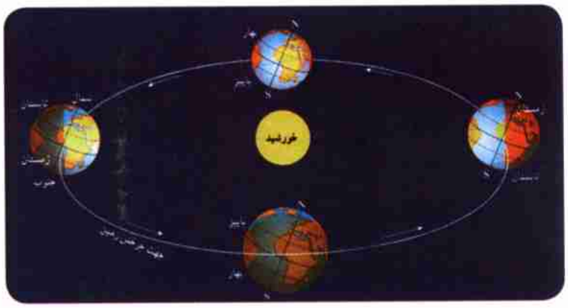
سال نوری Light year

مسافتی است که نور با سرعت ۳۰۰ هزار کیلومتر در ثانیه به مدت یک سال طی می‌کند. بنابراین، سال نوری واحد مسافت است و این واحد در فواصل بسیار زیاد بین ستارگان استفاده می‌شود.

رجوع کنید به:
کهکشان

سال شمسی Solar year

مدت زمانی که زمین یک دور کامل به دور خورشید می‌چرخد. این مدت ۳۶۵ روز و ۵ ساعت و ۴۹ دقیقه است. سال شمسی از روز اوّل فروردین آغاز می‌شود.

رجوع کنید به:
حرکت انتقالی زمین

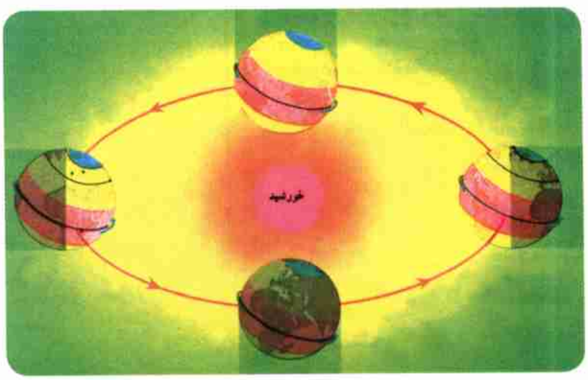
سال رسمی Civil year

معمولاً در تقویم‌ها یک سال را ۳۶۵ روز کامل در نظر می‌گیرند و بر اساس آن روزشماری می‌کنند که چند ساعتی از سال شمسی کوتاه‌تر است.

رجوع کنید به:
سال شمسی

سال کبیسه Leap year

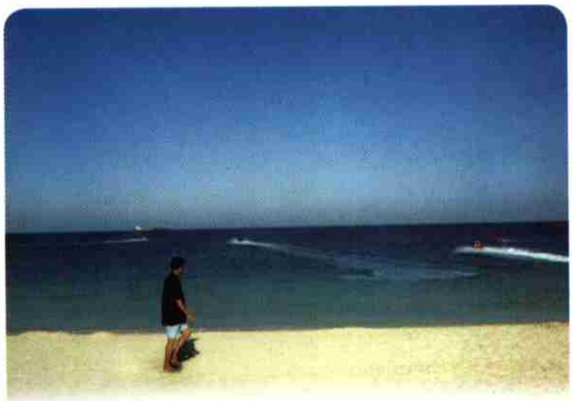

سالی است که برای آن ۳۶۶ روز در نظر گرفته می‌شود. و هر چهار سال یک بار با افزودن یک روز به اسفند ماه رخ می‌دهد. چون هر سال رسمی حدود ۶ ساعت کم‌تر از سال شمسی است، بنابراین هر چهار سال یک بار یک روز به سال رسمی افزوده می‌شود و آن را به عنوان سال کبیسه اعلام می‌کنند.

رجوع کنید به:
سال شمسی،
سال رسمی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

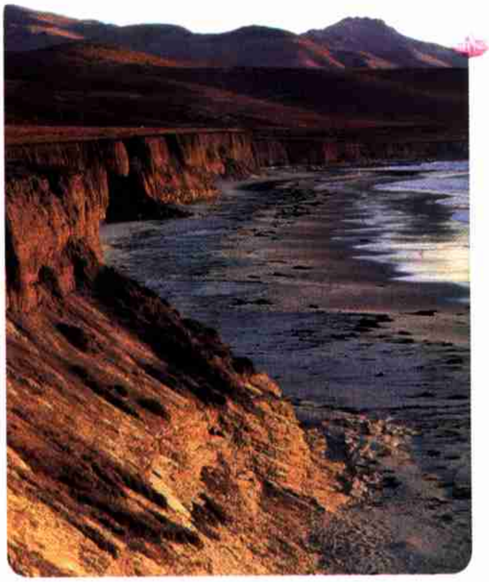
ساحل یا کناره Seabank

ساحل یا کناره، جایی است که خشکی با دریا تماس پیدا می‌کند و امواج دریا به صورت کف‌آلود بر سطح آن می‌ساید. سواحل کم‌شیب، مکان مناسبی برای استراحت و استفاده از دریاست.

رجوع کنید به:
کناره

ساحل صخره‌ای (دریابار) Falaise

زمانی که کوه‌ها و صخره‌ها به داخل دریا پیش رفته باشند و ساحل به صورت پرتگاه بر دریا مشرف و مسلّط باشد، به چنین ساحلی، ساحل صخره‌ای یا دریابار گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
دریابار

ساختمان زمین Structure of the Earth

اگر بخواهیم شکل ساده‌ای از ساختمان زمین ارائه دهیم به سه بخش می‌توان اشاره کرد: از داخل، قسمت جامد، هسته‌ی زمین را تشکیل می‌دهد. در قسمت میانی، جُبه یا گوشته دیده می‌شود که همان مواد مذاب درون زمین است؛ و در سطح، پوسته‌ی جامد زمین وجود دارد که از سنگ تشکیل شده است. البته مرز مشخصی برای این سه لایه متصوّر نیست، بلکه هر لایه به آرامی به شکل لایه‌ی بعدی خود تغییر حالت می‌دهد.

رجوع کنید به:
پوسته‌ی زمین

سازمان ملل متحد United Nation organization

این سازمان بعد از جنگ جهانی دوم به وجود آمد و مقرّ آن در شهر نیویورک در کشور امریکاست. در این سازمان، هر کشور نماینده‌ای دارد که درباره‌ی مسائل مهم جهانی بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

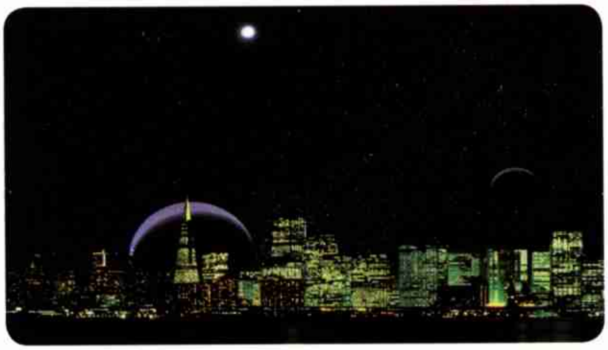
ساوان Savanna

رجوع کنید به: پوشش گیاهی ساوان

پوشش گیاهی مناطق مداری که در آن گیاهان علفی توأم با درختان پراکنده دیده می‌شود. این پوشش گیاهی در آفریقا و امریکای جنوبی در مجاورت جنگل‌های استوایی وجود دارد. زرافه، گورخر و فیل از حیوانات معروف ناحیه‌ی ساوان به شمار می‌آیند.

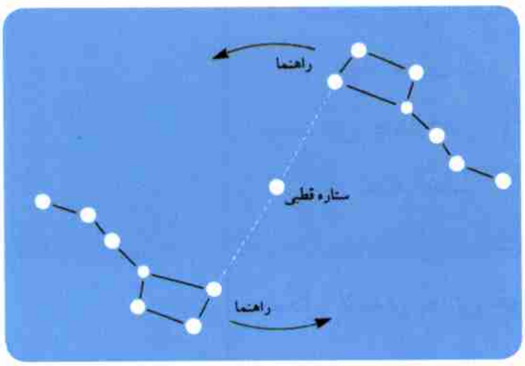
ستاره Star

رجوع کنید به: خورشید

به اجرام آسمانی داغ و سوزان که از خود نور تولید می‌کنند، ستاره گویند. خورشید ما هم یک ستاره است.

ستاره‌ی قطبی یا جُدی Polar-star

رجوع کنید به: قطب‌نما

در امتداد محور شمالی زمین، ستاره‌ای قرار دارد که به ستاره‌ی قطبی یا جُدی معروف است. مردم از قدیم این ستاره را در آسمان می‌شناختند و شمال زمین را با توجه به آن پیدا می‌کردند.

سحابی Nebula

سحابی‌ها مجموعه‌ای از گازها هستند که گاهی منشأ به وجود آمدن ستارگان‌اند. سحابی‌ها توده‌های ابری شکل از گازهای هیدروژن و هلیوم هستند که در بخش‌هایی از آسمان ممکن است به وسیله‌ی تلسکوپ دیده شوند.

رجوع کنید به:
ستاره

سد Dam

دیوار بلندی است که در مقابل جریان آب احداث می‌کنند. در پشت سدها معمولاً دریاچه‌ای ایجاد می‌شود. سد کرج، سد کارون و سد سفیدرود از سدهای مهم کشور ما هستند. سدها علاوه بر ذخیره‌ی آب مورد نیاز شهرها و کشاورزی، برای تولید برق نیز اهمیت دارند.

رجوع کنید به:
آب‌بند

سد مرجانی Atoll

توده‌های مرجانی در دریاهای کم عمق نواحی گرم، ممکن است به شکل جزایر و پشته‌هایی در زیر آب ظاهر شوند. به این جزایر آهکی آتُل هم می‌گویند.

رجوع کنید به:
آتُل

سد خاکی Solid dam

سدی که به وسیله‌ی سنگ و شن و ماسه روی رودها ایجاد می‌شود.

رجوع کنید به:
آب‌بند

سد مخزنی Storage Dam

سدهای بتونی بزرگ و محکمی که بر روی رودخانه‌های بزرگ احداث می‌شوند و آب جمع شده در پشت آن ذخیره می‌شود. از این آب ذخیره شده برای کشاورزی یا به دست آوردن انرژی برق استفاده می‌شود.

رجوع کنید به: سد

سد ارس Arass dam

این سد روی رودخانه‌ی مرزی ارس در شمال غرب کشور احداث شده است. ساخت این سد، کار مشترک ایران و کشور شوروی (سابق) است و امروزه ایران و جمهوری آذربایجان از آن استفاده می‌کنند.

رجوع کنید به: سد

سد دز Dezz dam

یکی از سدهای بزرگ خاورمیانه، سد دز است که در استان خوزستان روی رودخانه‌ی دز ساخته شده و علاوه بر استفاده‌ی کشاورزی، انرژی برق بخشی از کشور ما را تأمین می‌کند.

رجوع کنید به: سد مخزنی

سد کرخه Karkheh dam

سد کرخه یکی از سدهای بزرگ خاکی در جهان است که روی رودخانه‌ی کرخه در استان خوزستان احداث شده و در امر کشاورزی، از آب ذخیره‌ی آن استفاده می‌شود. این سد سیل‌های فصل بهار رود کرخه را کنترل می‌کند.

رجوع کنید به: سد خاکی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

سد جیرفت Geroft dam

در استان کرمان، سد بزرگ جیرفت روی رودخانه‌ی هلیل‌رود احداث شده است. این سد علاوه بر تأمین انرژی برق استان در امر کشاورزی زمین‌های اطراف سد بسیار مؤثر است.

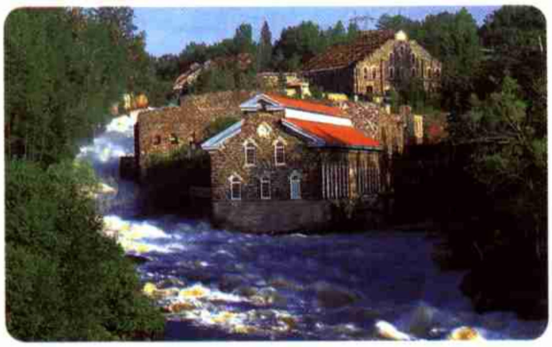
رجوع کنید به:
سد

سرشماری Cnsus

به آمارگیری از تعداد افراد ساکن در یک محدوده‌ی مشخص مانند شهر، استان یا کشور گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
جمعیّت

سیل Flood

هنگامی که آب یک رودخانه از مجرای اصلی خود خارج شود و زمین‌های اطراف را فرابگیرد، سیل رخ می‌دهد. بیش‌تر سیل‌ها ممکن است از بارندگی‌های شدید و مداوم رخ دهند.

رجوع کنید به:
طغیان رود

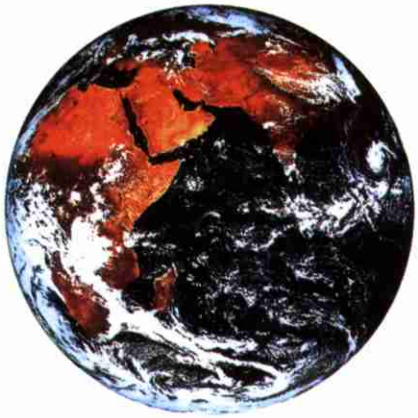

سیلاب Torrent

جریان خروشان سیل را سیلاب گویند. به دلیل همراه شدن مواد گِل و ماسه و سنگ در رودخانه، رنگ آب قهوه‌ای می‌شود و پس از تخریب و فروکش کردن سیل، لایه‌ای از گل و لای روی زمین و اطراف مسیر سیل می‌نشینند.

رجوع کنید به:
تخریب سیل

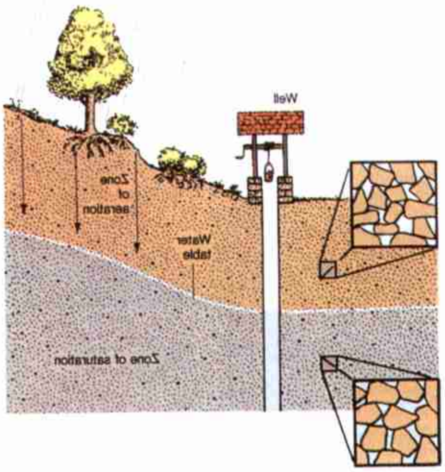
سیاره Planet

اجرامی که به دور یک ستاره می‌چرخند سیاره نامیده می‌شوند؛ مانند سیارات منظومه‌ی شمسی که به دور خورشید می‌گردند. سیاره از خود نوری ندارد. گرچه سیاره‌ها در تلسکوپ به شکل قرص نورانی دیده می‌شوند، ولی نور آن‌ها از خورشید است.

رجوع کنید به:
منظومه‌ی شمسی

سفره آب زیرزمینی
Ground water zone

آب‌هایی که بر اثر نفوذ آب‌های جاری در داخل لایه‌های زمین به صورت مخزنی باقی می‌مانند و تجمع آن‌ها در میان خلل و فرج سنگ‌ها، ناحیه‌ی آب‌داری را در زیر سطح زمین به وجود می‌آورد.

رجوع کنید به:
آب‌های زیرزمینی

شالی‌کاری Paddy field

گیاه برنج برای رشد احتیاج به آب فراوان و زمین حاصل‌خیز و مسطح دارد. شالی‌کاران در زمین‌های پرآب، ساقه‌های جوان برنج را در خاک می‌نشانند تا به خوشه‌های بزرگ برنج تبدیل شوند. این نوع فعالیت، کشت برنج یا شالی‌کاری نام دارد.

رجوع کنید به:
شالیزار

شالی‌زار Rice fild

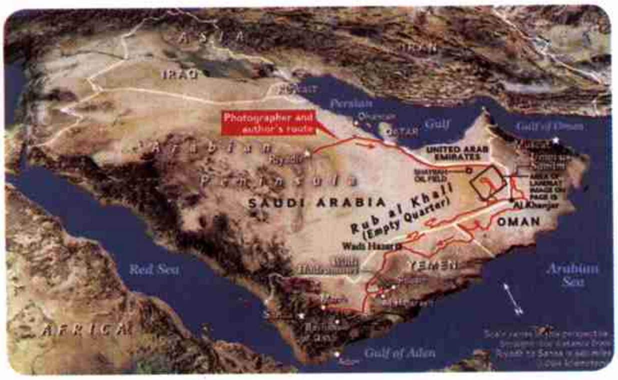
زمین‌های مسطح که ساقه‌های جوان برنج در آن رشد می‌کنند شالیزار گفته می‌شود. شالیزارهای مهم ایران در کناره‌ی دریای خزر قرار دارند.

رجوع کنید به:
شالی‌کاری

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

شبه جزیره Peninsula

شبه جزیره، خشکی بزرگ یا کوچکی است که از یک سو به خشکی اصلی متّصل است. معمولاً شبه جزیره‌ها در کناره‌ی قاره‌ها شکل گرفته‌اند، مانند شبه جزیره‌ی عربستان که اطراف آن را آب فرا گرفته و از یک طرف به خشکی آسیا وصل است.

شبه قاره‌ی هند India subcontinent

کشور بزرگ هند به شکل شبه جزیره است که شرق و غرب و جنوب آن را آب فرا گرفته است. جغرافی‌دانان، این کشور بزرگ و پهناور را مانند قاره می‌دانند و به آن شبه قاره لقب داده‌اند.

رجوع کنید به:
قاره

شبکه‌ی راه آهن Network rail way

مجموعه خطوط آهن در داخل یک استان یا کشور است که با هدف اتصال نقاط مهم صنعتی، مسکونی و ... به یکدیگر پیوند خورده‌اند.

رجوع کنید به:
راه آهن

شرجی Muggy

به نوعی از حالت هوا گفته می‌شود که در آن، دمای بالا با رطوبت زیاد همراه شده باشد. این نوع هوا معمولاً تنفس را مشکل می‌کند و بیش‌تر در شهرهای ساحلی و در روزهای گرم رخ می‌دهد.

رجوع کنید به:
هوای شرجی

شفق قطبی Polar earora

پدیده‌ی جالبی است که در شب‌های ناحیه‌ی قطبی رخ می‌دهد. بر اثر ملتهب شدن گازهای بالای جوّ پرده‌هایی از نور، آسمان قطبی را به طور متناوب نورانی می‌کند. دانشمندان به این پدیده‌ی زیبا اِرورا یا شفق قطبی می‌گویند. فعالیت‌های سطحی خورشید منشأ پدیدار شدن شفق قطبی است.

رجوع کنید به:
ایگلو

شکست Fracture

بر اثر فشارهای درونی زمین ممکن است پوسته‌ی زمین بشکند و درز یا شکاف‌هایی در سطح زمین ظاهر سازد. به این گونه تَرَک‌ها در اصطلاح شکست گفته می‌شود. در شکست، لایه‌های رسوبی جابه‌جا نمی‌شوند.

رجوع کنید به:
گسل

شهر City

مکانی است که بیش‌تر مردم آن در اداره‌ها، کارخانجات، فروشگاه‌ها و سایر خدمات اشتغال دارند. گاهی برای تعریف شهر از ملاک‌های جمعیتی استفاده می‌شود.

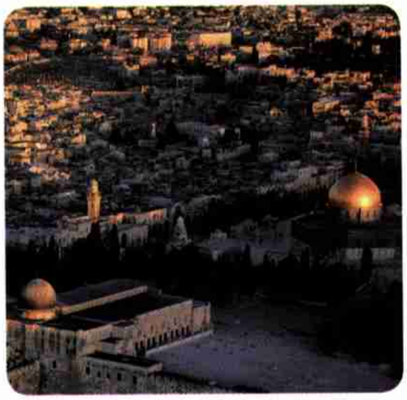
رجوع کنید به:
حاشیه‌نشینی

شهرنشینی Burgess

نسبت جمعیت شهری به جمعیت روستایی در یک کشور، شهرنشینی نام دارد. از جهت دیگر به مجموعه‌ی رفتارها، آداب و رسوم و نگرش‌های مردم شهر که جنبه‌ی فرهنگی پیدا می‌کند نیز، شهرنشینی گفته می‌شود.

شهر مذهبی Religious city

وجود مقابر، اماکن مقدس در یک شهر می‌تواند به چهره‌ی شهر و فعالیت‌های مردم سمت و سوی مذهبی دهد. چنین شهرهایی به شهر مذهبی معروف‌اند؛ مانند شهر مذهبی قم، شهر مقدس مشهد و بیت‌المقدس.

رجوع کنید به:
نقش شهر

شهر ساحلی Castal city

شهرهایی که در ساحل دریاها و اقیانوس‌ها پدید آمده‌اند. در این شهرها فعالیت‌ها و مشاغل بیش‌تر مردم به دریا وابسته است.

شیب قاره‌ای Continental slope

معمولاً بستر اقیانوس‌ها و دریاها تا عمق ۲۰۰ متر از شیب ملایمی برخوردار است. سپس به یکباره با شیب تندی به عمق آب افزوده می‌شود. زمین‌شناسان به شیب تند اقیانوس‌ها، دامنه‌ی قاره‌ای یا شیب قاره‌ای می‌گویند.

رجوع کنید به:
ناهمواری‌های زیر دریا

صادرات Export

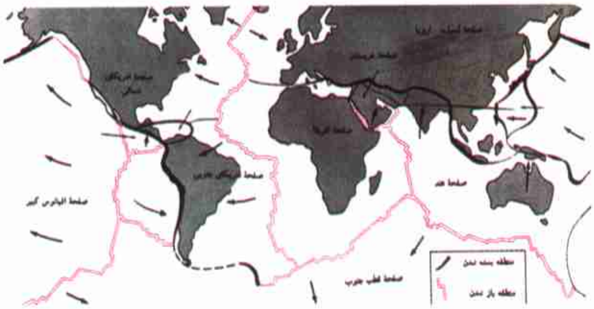

به کالاهایی که در داخل یک سرزمین تولید و سپس برای فروش به مکان‌های دیگر فرستاده می‌شوند، به این ارسال کالا صادرات می‌گویند. نفت و قالی و پسته از مهم‌ترین اقلام صادراتی ایران‌اند. کالاهای صادراتی از بنادر یا فرودگاه‌ها و یا مرزها به خارج فرستاده می‌شوند.

رجوع کنید به:
واردات

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

صفحات تکتونیک Plate tectonic

امروزه زمین‌شناسان معتقدند که پوسته‌ی جامد زمین یکپارچه نیست، بلکه از صفحات جداگانه‌ای تشکیل شده است. صفحات پوسته‌ی زمین روی بخش مذاب گوشته یا جُبّه حالت شناور دارند. از این رو صفحات نسبت به هم دارای حرکت‌اند.

رجوع کنید به:
حرکات پوسته‌ای

صنعت Industry

صنعت به معنای تغییر شکل مواد اولیه و تبدیل آن به کالای مورد استفاده‌ی مردم است. این فعالیت معمولاً در کارگاه‌ها و کارخانجات صورت می‌پذیرد.

رجوع کنید به:
کارخانه

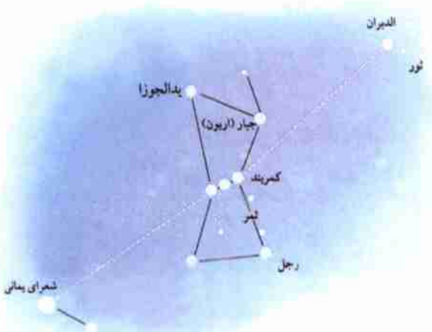
صنایع دستی Handicrafts

کالاهایی است که هنرمندان به کمک دست همراه با ذوق و سلیقه و خلاقیت خود تولید می‌کنند. از صنایع دستی مهم ایران، می‌توان به قالی‌بافی، جاجیم‌بافی، سفال‌گری و کاشی‌کاری اشاره کرد.

رجوع کنید به:
قالی و قالیچه

صورت فلکی Constellation

در زمان‌های قدیم ستاره‌شناسان برای مجموعه‌ای از ستارگان آسمان، یک شکل ویژه شبیه به حیوانات یا اشیا را پیدا می‌کردند و اسم همان موجود را به آن مجموعه ستاره می‌دادند. به این مجموعه‌ها صورت فلکی گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
دُبّ اکبر

صید ماهی Fishing

یکی از مشاغل وابسته به بخش کشاورزی است.
ماهی‌گیری از رودها، دریاها و دریاچه‌ها به منظور فروش یا تهیه‌ی کنسرو صورت می‌گیرد.

رجوع کنید به:
ماهیگیری

طغیان رود Overflowing

معمولاً پس از بارندگی‌های شدید و مداوم یا ذوب سریع برف‌ها، آب رودها از بستر اصلی خود خارج می‌شود و زمین‌های اطراف را فرا می‌گیرد و به اصطلاح رود طغیان می‌کند. این طغیان معمولاً با تخریب همراه است.

رجوع کنید به:
سیلاب

طول جغرافیایی Longitude

طول جغرافیایی، خط فرضی روی کره‌ی جغرافیا یا نقشه‌های جغرافیایی است که مشخص می‌کند هر نقطه روی زمین در چه فاصله‌ی زاویه‌ای از نصف‌النهار مبدأ قرار دارد. نقاطی که در شرق نصف‌النهار مبدأ قرار دارند، دارای طول جغرافیایی شرقی و نقاطی که در غرب آن هستند، دارای طول جغرافیایی غربی هستند. طول جغرافیایی نقاط بر حسب درجه بین صفر تا ۱۸۰ درجه‌ی شرقی یا غربی تغییر می‌کند.

رجوع کنید به:
مختصات جغرافیایی

طوفان Storm

به وزش بادها با سرعت بیش از ۶۰ کیلومتر طوفان گویند. در هوای طوفانی، بلند شدن گرد و خاک میدان دید را کم می‌کند و شکسته شدن شاخه‌های درختان را به همراه دارد. در دریا طوفان‌ها امواج مهیب را تشکیل می‌دهند.

رجوع کنید به:
هوای طوفانی

عرض جغرافیایی Latitude

خط فرضی روی کره‌ی جغرافیا یا نقشه‌های جغرافیایی است که مشخص می‌کند هر نقطه در چه فاصله‌ی زاویه‌ای از خط استوا قرار گرفته است. نقاطی که در شمال خط استوا قرار دارند، دارای عرض شمالی و نقاط جنوب خط استوا دارای عرض جنوبی هستند. عرض جغرافیایی هر نقطه بر حسب درجه بین صفر تا ۹۰ درجه‌ی شمالی یا جنوبی تغییر می‌کند.

رجوع کنید به:
مختصات جغرافیایی

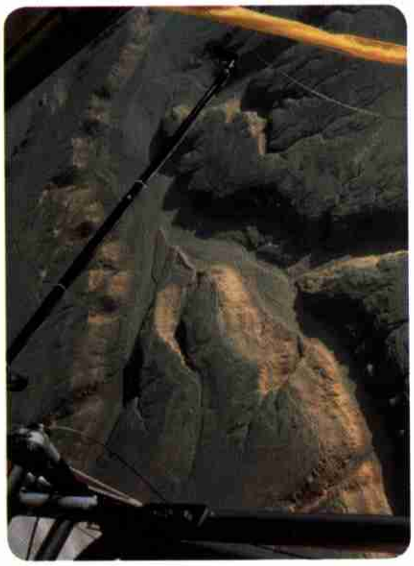
عشایر Tribes

عشایر یا کوچ‌نشینان مردمی هستند که از تعدادی طایفه تشکیل شده‌اند و به صورت قبیله‌ای زندگی می‌کنند. شغل اصلی مردم عشایر دامداری است و برای چراندن دام‌های خود بین ییلاق و قشلاق جابه‌جا می‌شوند.

رجوع کنید به:
چادرنشین

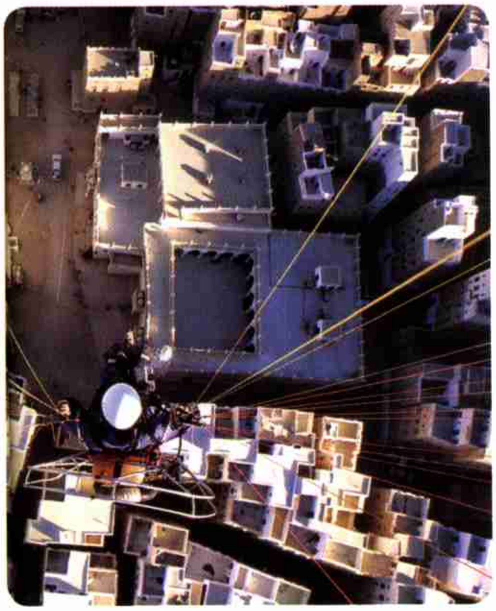
آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

عکس هوایی Aerial picture

رجوع کنید به:
تصاویر ماهواره

عکسی است که با وسایل هوایی مانند هواپیما یا بالن از سطح زمین گرفته می‌شود. این عکس‌ها برای مطالعه‌ی شکل زمین و تهیه‌ی نقشه به کار می‌رود. عکس هوایی معمولاً به صورت قائم تصویربرداری می‌شود.

عکس هوایی عمودی
Vertical aerial photograph

رجوع کنید به:
عکس هوایی

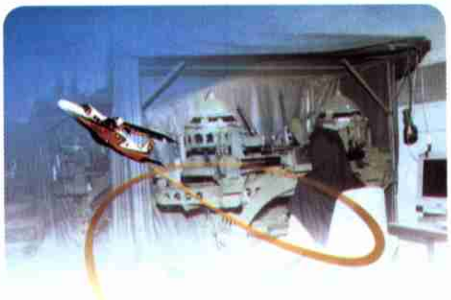
عکس هوایی است که به وسیله‌ی هواپیما به طور قائم از سطح زمین برداشته شود. در این نوع عکس، محور دوربین عمود بر سطح زمین است. از این عکس‌ها برای تهیه‌ی نقشه استفاده می‌شود.

عکس هوایی مایل Oblique aerial photograph

عکس‌های هوایی است که در آن‌ها محور دوربین مایل باشد. این عکس‌ها در تهیه‌ی نقشه کاربردی ندارند، ولی از آن‌ها برای مطالعه و شناخت پدیده‌های سطح زمین استفاده می‌شود.

عکس‌برداری هوایی
Aerial photography

تکنیک تصویربرداری خاصی است که به کمک دوربین‌های مخصوص در کف هواپیما صورت می‌گیرد.

رجوع کنید به:
عکس هوایی

علائم نقشه Mape signs

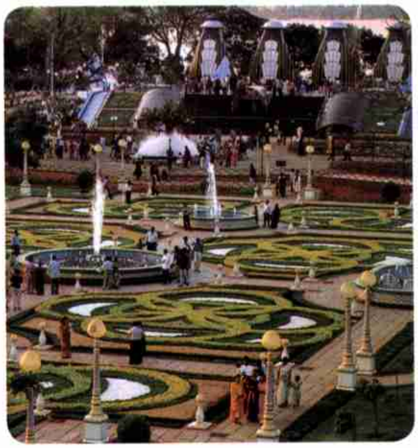

هر نقشه‌ی جغرافیایی یک سری خطوط، علایم و رنگ‌های مختلف دارد که هر یک از آن‌ها دارای معنای خاصی است و به کمک آن‌ها نقشه گویا می‌شود.

نماد مدرسه، بیمارستان، فرودگاه و ... نشانه‌هایی هستند که به مجموعه‌ی آن‌ها علائم نقشه گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
راهنمای نقشه

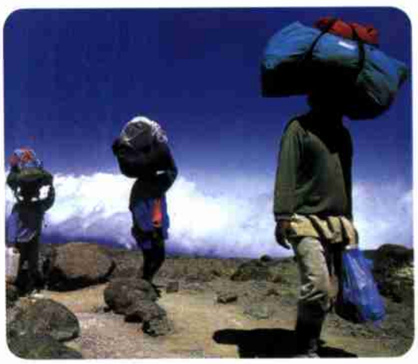
عوامل جذب جمعیت
Population attraction factors

به عواملی که سبب می‌شود مردم، منطقه‌ای را برای زندگی انتخاب کنند، عوامل جذب جمعیت گفته می‌شود؛ مانند منابع آب، خاک مناسب، آب و هوای معتدل، معادن، امکانات بازرگانی و تجارت.

رجوع کنید به:
جمعیت

عوامل دفع جمعیت
Population difusion factors

به دلایلی که سبب می‌شود مردم، منطقه‌ای را برای سکونت انتخاب نکنند یا از آن منطقه مهاجرت کنند، عوامل دفع جمعیت گویند؛ مانند نبود منابع و معادن، نبودن امنیت، آب و هوای بسیار سرد یا بسیار گرم و ...

رجوع کنید به:
تراکم جمعیت

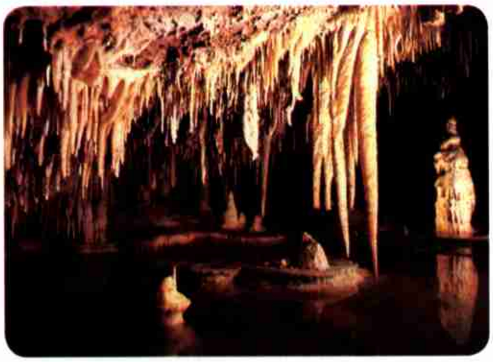
آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

غار Cave

حفره‌هایی که به طور طبیعی در سطح زمین یا درون کوه‌ها ایجاد می‌شوند. غارها بیش‌تر در محل‌هایی که جنس سنگ‌ها در برابر فرسایش سست است، تشکیل می‌شوند.

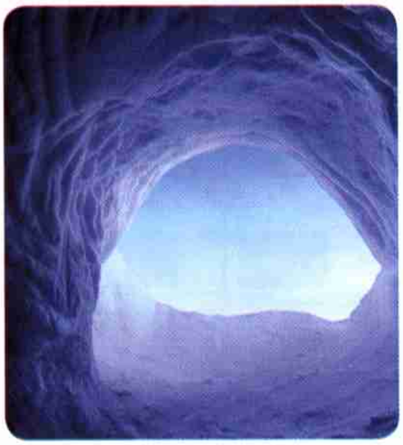
رجوع کنید به:
فرسایش

غار آهکی Grotto

حفره‌هایی که در زمین‌های آهکی بر اثر حل شدن مواد آهکی به وسیله‌ی آب‌های زیرزمینی ایجاد می‌شوند.

رجوع کنید به:
سفره آب زیرزمینی

غار یخی Glaciere

در مناطق سرد قطبی یا یخچال‌های طبیعی کوهستانی، حفره‌های بزرگی با دیواره‌های یخی به وجود می‌آید که به غار یخی معروف است.

غروب Sunset

زمان ناپدید شدن خورشید در افق هر مکان را غروب می‌گویند. از زمانی که خورشید در سمت مغرب غروب می‌کند تا زمان تاریک شدن کامل هوا، حدود یک ساعت طول می‌کشد.

فرسایش Erosion

فرسوده شدن زمین به وسیله‌ی عوامل مختلف همچون آب، یخ و باد است. بر اثر فرسایش شکل ظاهری ناهمواری‌ها تغییر می‌کند. فرسایش به مرور زمان، صخره، کوه و ناهمواری‌ها را خرد می‌کند و به نواحی سست و کم‌ارتفاع تبدیل می‌سازد.

رجوع کنید به:
فرسایش رود

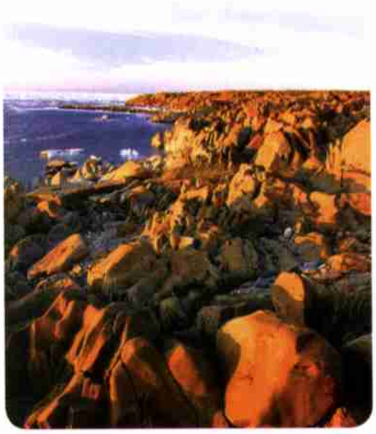
فرسایش آب و باد Wind & water erosion

آب رودها، امواج دریا و آب‌های زیرزمینی با حرکت خود مناطق اطراف مسیر خود را می‌شوید و فرسوده می‌کند. بادها نیز در مناطق بیابانی خشک، باعث حمل شن و ماسه از جایی و انباشته کردن آن در جای دیگر می‌شود.

رجوع کنید به:
فرسایش بادی

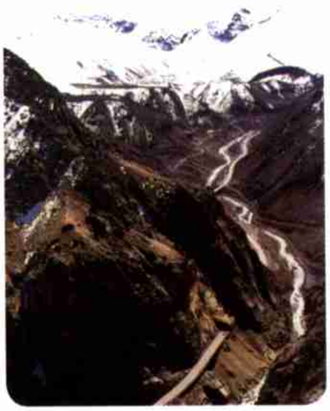
فرسایش هوازدگی Weathering erosion

اختلاف شدید دما در مناطق خشک و بیابانی در روز و شب و انبساط و انقباض سنگ‌ها در این شرایط سبب خرد شدن صخره‌ها و سنگ‌ها در طول زمان می‌شود.

رجوع کنید به:
هوازدگی

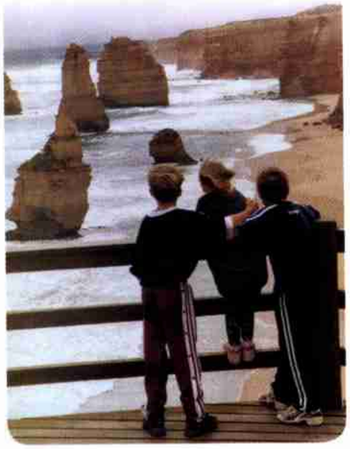
فرسایش رود River erosion

رودها به مرور زمان بستر خود را حفر می‌کنند یا در جایی که سرعت آب کم می‌شود رسوباتی را ته‌نشین می‌کنند. جریان رودها می‌تواند در پیچ و خم رود، دیواره‌های آن را نیز فرسوده سازد.

رجوع کنید به:
فرسایش

فرسایش ساحلی Coastal earosion

برخورد امواج به سواحل صخره‌ای یا ماسه‌ای دریاها به تدریج سبب خرد شدن سنگ‌ها و تغییر شکل ساحل می‌شوند که به این فرایند، فرسایش ساحلی گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
فرسایش آب و باد

فرسایش بادی Winderosion

فرسایشی که باد عامل مهم آن است. باد در نواحی خشک و نیمه خشک از عوامل مهم تخریب، جابه‌جایی و نهشته شدن مواد است.

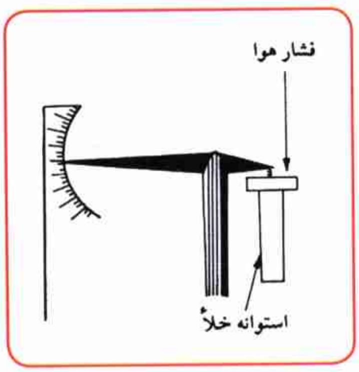
رجوع کنید به:
فرسایش آب و باد

فرودگاه Airport

محل نشستن و برخاستن هواپیما از زمین را فرودگاه گویند. هواپیماها نمی‌توانند در هر نقطه از زمین فرود بیایند. از این رو به مسیرهای مشخّصی که باند گفته می‌شود نیاز دارند.

فشارسنج Barometer

ابزاری است که فشار هوا را اندازه‌گیری می‌کند. معمولی‌ترین فشارسنج، فشارسنج‌های جیوه‌ای است. فشار جوّ در ارتفاع صفر متر یعنی کنار دریا معادل ۷۶ سانتیمتر جیوه است.

رجوع کنید به:
ایستگاه هواشناسی

فصل بهار Spring

رجوع کنید به:
چهار فصل

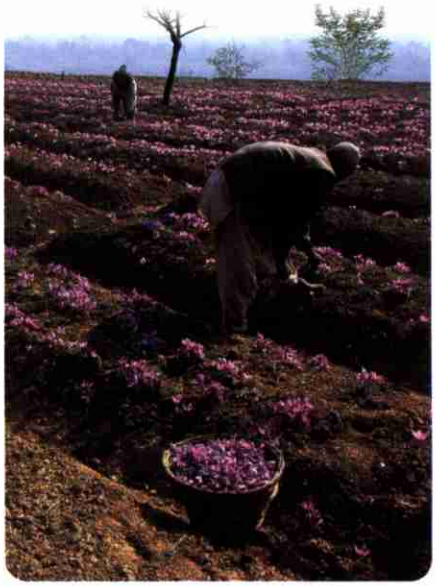
در سه ماهه‌ی اول هر سال شمسی، فصل بهار ظاهر می‌شود که از اعتدال دما و بارش حکایت دارد. زاویه‌ی تابش آفتاب نسبت به گذشته (زمستان) از حالت مایل خارج می‌شود و با نزدیک شدن فصل تابستان، تابش‌های خورشید کم‌کم حالت عمودی‌تری پیدا می‌کند. فصل بهار از زیبایی خاصّی در عالم گیاهان و جانوران برخوردار است.

فصل تابستان Summer

رجوع کنید به:
چهار فصل

فصل تابستان معمولاً همراه با گرم شدن هواست. تابش‌های مستقیم و عمودی‌تر خورشید نسبت به فصل‌های قبل، سبب دریافت انرژی بیش‌تر زمین از خورشید می‌شود. بسیاری از میوه‌های درختان به ثمر می‌رسد و زراعت کشاورزان برداشت می‌شود.

فصل پاییز Autumn

رجوع کنید به:
پاییز

با کاسته شدن درجه حرارت تابستان، زندگی گیاهی به آرامی به سوی متوقف شدن می‌رود. به همین دلیل، برگ گیاهان رو به زردی می‌گذارند و به زمین می‌ریزند. از این جهت به فصل پاییز، فصل برگ‌ریزان هم گفته شده است.

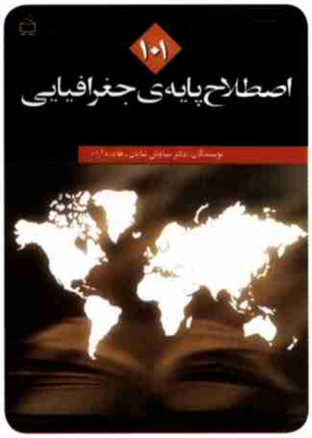

فصل زمستان Winter

رجوع کنید به:
زمستان

اوج کاهش دما به همراه ریزش برف و باران در مناطقی مانند ایران و بخش‌های وسیعی از نیم‌کره‌ی شمالی در فصل زمستان رخ می‌دهد. روزهای کوتاه و نیز تابش مایل آفتاب بر نیم‌کره شمالی، سبب کاهش دما در این فصل است.
فصل زمستان نیز زیبایی‌های خاص خود را دارد.

فرهنگ جغرافیایی
Dictionary of Geography

رجوع کنید به:
جغرافیا

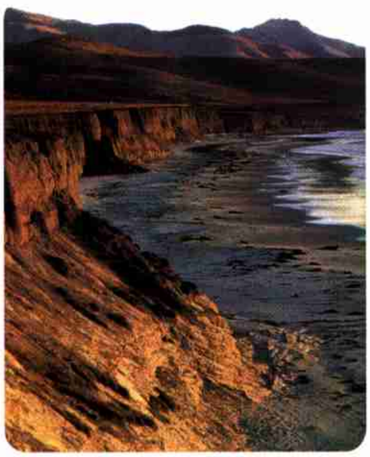
در جغرافیا، اسامی و اصطلاحات زیادی به کار می‌رود که برای درک معنا و مفهوم آن اصطلاحات، نیاز به مجموعه‌ای به نام کتاب لغت یا فرهنگ جغرافیایی است.

فلات Plateau

رجوع کنید به:
نواحی کوهستانی

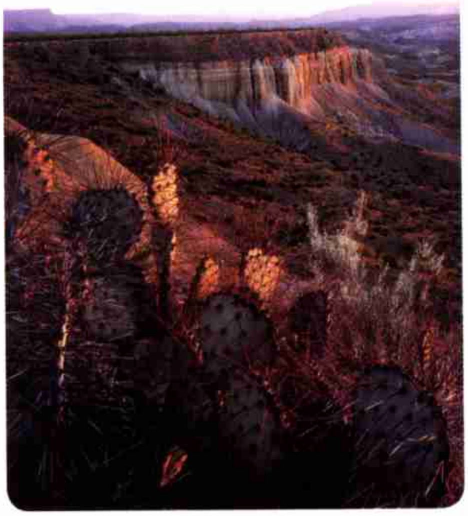
سرزمین‌های بلند نسبت به سطح دریا و نسبتاً مسطح را فلات گویند. ممکن است اطراف فلات را رشته کوه‌های بسیار مرتفع احاطه کرده باشد. بلندترین فلات و سرزمین، فلات تبت است که رشته کوه هیمالیا و قله‌ی اورست در آن قرار دارد.

فلات قاره (دشتاب) Continental shelf

رجوع کنید به:
ایوان خشکی

فلات قاره یا دشتاب، به آن بخش از بستر دریا گفته می‌شود که تا عمق ۲۰۰ متری از سطح دریا قرار داشته باشد. وسعت فلات قاره بسته به شیب ساحل ممکن است زیاد و یا کم باشد. جزایر و منابع بستر دریا بیش‌تر در فلات قاره قرار دارند.

فلات کم ارتفاع Low plateau

فلاتی که پس از گذشت میلیون‌ها سال بر اثر فرسایش، ارتفاع کوه‌های آن کم شده و به شکل گنبدی با دره‌های عریض درآمده است.

رجوع کنید به:
نواحی کم ارتفاع

فلات ایران Iran plateau

یکی از فلات‌های قاره‌ی آسیا که از سمت غرب به فلات آناتولی و از شرق به فلات پامیر و تبّت متّصل می‌شود، فلات ایران است. فلات وسیع ایران شامل بخش‌های مرتفعی از کشور افغانستان و پاکستان نیز هست.

رجوع کنید به:
فلات

قاره Continent

قطعه خشکی‌های اصلی و بزرگ زمین را قاره گویند. قاره‌ها از اطراف با شیب کم به اقیانوس‌ها منتهی می‌شوند. شش قاره‌ی کره‌ی زمین به ترتیب وسعت عبارت‌اند از: آسیا، امریکا، آفریقا، قطب جنوب، اروپا و استرالیا.

رجوع کنید به:
آسیا

قاره‌ی اروپا Europe continent

قارّه‌ای که از سمت شرق به قاره‌ی آسیا متّصل است. چون این قاره یک قطعه خشکی مستقل نیست، گاهی خشکی آسیا و اروپا را اوراسیا می‌نامند. کوه‌های اورال، به عنوان یک مرز قراردادی، این دو قاره را از یک‌دیگر جدا می‌سازد.

رجوع کنید به:
اوراسیا

قاره‌ی آفریقا Africa continent

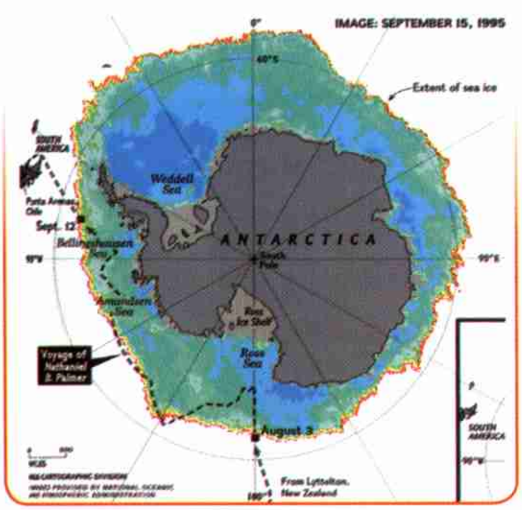
قاره‌ی بزرگی که در جنوب و غرب قاره‌ی اروپا و آسیا قرار گرفته است. خط استوا از وسط این قاره عبور می‌کند. جنگل‌ها و بیابان‌ها، سطح وسیعی از آن را اشغال کرده است. این قاره را قاره‌ی سیاه هم می‌گویند.

رجوع کنید به:
آفریقای سبز

قاره‌ی قطب جنوب Antractica

در جنوبی‌ترین نقطه‌ی کره‌ی زمین، ششمین قاره یا خشکی که سراسر آن از یخ و برف پوشیده شده است استقرار دارد. نام این قطعه، قاره‌ی قطب جنوب است. در این بخش از جهان به دلیل سرمای طاقت‌فرسا کسی زندگی نمی‌کند و به دولت خاصّی تعلّق ندارد. تنها، گروهی از محققان و دانشمندان به طور موقت در آن جا به انجام پژوهش‌های علمی می‌پردازند.

رجوع کنید به:
آموندسن

قالی و قالیچه Carpet

یکی از صنایع دستی مهم و قدیمی کشور ما قالی و قالیچه است. در مناطقی که زمینه‌ی پرورش دام و استفاده از پشم آنان فراهم است، این صنعت رواج دارد. قالی‌های ایرانی از گذشته در جهان شهرت داشته است.

رجوع کنید به:
صنایع دستی

قالی‌بافی Carpet wearing

یکی از اشتغالات مردم روستایی در ایران و یکی از منابع درآمد آنان، قالی‌بافی و فروش آن است. زنان روستایی در این صنعت نقش مهمی دارند. کم‌تر بخشی از ایران است که به قالی‌بافی اشتغال نداشته باشد.

رجوع کنید به:
صنایع دستی

قبله‌یابی Kiblah finding

یافتن جهت قبله که معمولاً به وسیله‌ی قبله‌نما، یعنی نوعی قطب‌نما انجام می‌گیرد. قبله‌ی ما مسلمانان شهر مکه در کشور عربستان سعودی است که مسلمانان هنگام انجام فریضه‌ی نماز به سوی آن می‌ایستند. در ایران قبله به سمت جنوب غربی کشور ماست.

رجوع کنید به:
جهت‌یابی

قطب‌نما Compass

وسیله‌ای است که به کمک یک عقربه‌ی مغناطیسی کوچک، جهت شمال و جنوب زمین را مشخص می‌کند. با توجه به خاصیت مغناطیسی کره‌ی زمین، یک تیغه‌ی کوچک مغناطیسی وقتی به طور آزاد روی محوری قرار بگیرد می‌تواند شمال و جنوب زمین را نشان بدهد. از این وسیله در کشتی‌ها، هواپیماها برای تعیین جهت استفاده می‌شود.

رجوع کنید به:
جهت‌یابی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

قطب Pole

به شمالی‌ترین و جنوبی‌ترین نقاط کره‌ی زمین که در ۲ سَرِ محور چرخش زمین قرار گرفته‌اند، قطب‌های زمین گفته می‌شود. بر طبق قرارداد، جغرافی‌دانان، قطب شمال را در بالا و قطب جنوب را در پایین زمین در نظر گرفته‌اند.

رجوع کنید به:
ستاره‌ی قطبی یا جُدی

قطار Train

یکی از وسیله‌های حمل مسافر یا بار است که بر روی دو ریل فلزی حرکت می‌کند. این وسیله امروزه بسیاری از کشورها را به هم پیوند می‌دهد و نقاط شهری ـ روستایی، بَنادر و مرزها را به یک‌دیگر متصل می‌سازد.

رجوع کنید به:
راه آهن

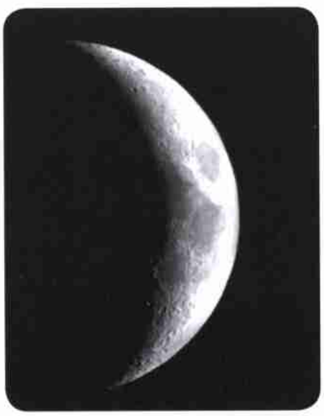
قُلّه Peak

بلندترین نقطه‌ی یک کوه یا یک رشته کوه را قله گویند. فتح قله‌های بلند و غیرقابل دسترس، همواره آرزوی کوه‌نوردان بوده است. قله‌های معروف ایران، دماوند، سبلان و کرکس و قله‌ی معروف جهان، اورست است.

رجوع کنید به:
اورست

قمر (ماه) Moon

به اَجرامی که به دور سیارات می‌چرخند، در اصطلاح، قمر گفته می‌شود. کره‌ی زمین تنها یک قمر دارد که ماه نامیده می‌شود. برخی سیارات مانند عطارد قمر ندارند و برخی دیگر از سیارات منظومه‌ی شمسی مثل زحل چندین قمر دارند.

رجوع کنید به:
ماه

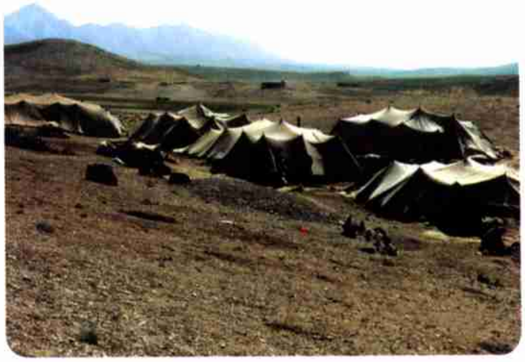
قنات (کاریز) Ghanat

قنات یا کاریز یک تونل زیرزمینی است که روستاییانِ مناطق خشک و نیمه خشک برای به دست آوردن آب از مناطق کوهستانیِ مجاور حفر می‌کردند. قنات مجموعه‌ای از چاه‌هایی است که از زیرِزَمینْ به یک‌دیگر راه دارند و آب را در زیرزمین از پایِ کوه به دشت هدایت می‌کند.

رجوع کنید به:
آب‌های زیرزمینی

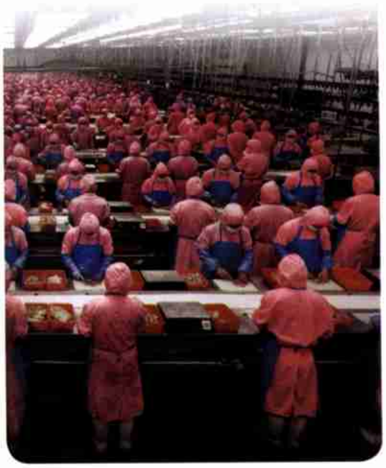
قشلاق Winter quarters

پس از سرد شدن هوا در فصل پاییز، کوچ‌نشینان به همراه دام‌هایشان به تدریج از نواحی مرتفع کوهستان یا (ییلاق) به سمت قشلاق کوچ می‌کنند و استقرار می‌یابند.

رجوع کنید به:
کوچ‌نشین

کارخانه Factory

جایی است که در آن با تغییر دادن مواد اولیه به شکل کالا، آن را قابل استفاده می‌کنند؛ مانند کارخانه‌ی نخ‌ریسی که پنبه را به نخ تبدیل می‌کند، یا کارخانه‌ی اتومبیل‌سازی، رنگ‌سازی و ...

رجوع کنید به:
صنعت

کانال Channel

آبراهه‌ی باریکی که دریاهای بزرگ یا اقیانوس‌ها را به‌طور طبیعی یا مصنوعی به هم متصل می‌کند. کانال، مهم‌ترین و کوتاه‌ترین مسیر رفت و آمد کشتی‌هاست.

رجوع کنید به:
تنگه

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

کانال سوئز Suez channel

آبراهه‌ی مصنوعی که بین دریای سرخ و دریای مدیترانه احداث شده و از داخل کشور مصر عبور می‌کند. این آبراهه مسیر عبور کشتی‌ها را بسیار کوتاه کرده است.

رجوع کنید به:
کانال

کارخانه‌ی فولاد Steel manufacture

یکی از صنایع مهم و بزرگ، کارخانه‌ی فولاد است که با ذوب سنگ آهن، فولاد به دست می‌آید. فولاد، آهن نسبتاً خالصی است که در صنایع گوناگون فلزی مانند کشتی‌سازی و اتومبیل‌سازی مصارف بسیار دارد.

رجوع کنید به:
ذوب آهن

کره‌ی جغرافیا Glob

مدل کوچک شده‌ای از کره‌ی زمین است و نقشه‌ی قاره‌ها و اقیانوس‌ها روی آن ترسیم شده است.

رجوع کنید به:
مدل جغرافیایی

کره‌ی زمین Earth

زمین سیاره‌ای است که ما روی آن زندگی می‌کنیم. این سیاره، سومین سیاره در منظومه‌ی شمسی است و در فاصله‌ی ۱۵۰ میلیون کیلومتری از خورشید قرار دارد.

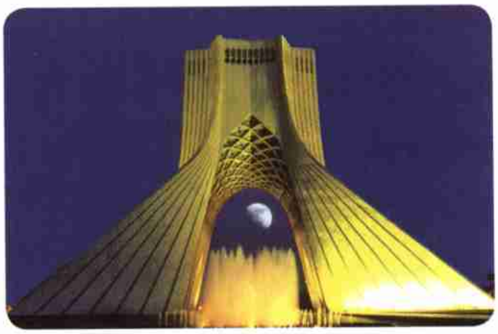
رجوع کنید به:
زمین

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

کره‌ی ماه Moon

ماه تنها قمر کره‌ی زمین است. این قمر نور خود را از خورشید می‌گیرد و با یک گردش کامل به دور زمین، یک ماه قمری که ۲۹ روز است، پدید می‌آید.

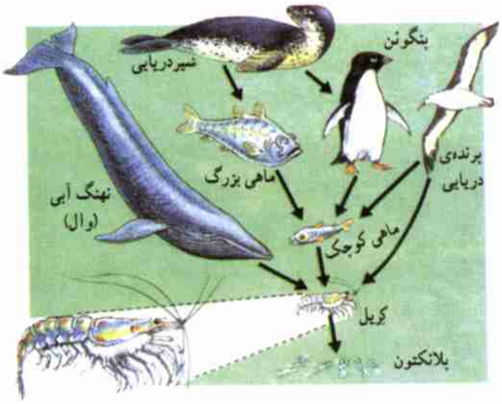
رجوع کنید به:
ماه

کریل Crill

موجودات ریز و سرگردان درون آب دریاها که نوعی میگو به حساب می‌آیند و اولین حلقه در چرخه‌ی غذایی دریاها هستند. پلانکتون‌ها هم جزء کریل‌ها به شمار می‌آیند.

رجوع کنید به:
پلانکتون

کشت Cultivation

کشت یا زراعت، فن و مهارتی است که به کمک آن کشاورز از بذر گیاهان محصول فراوان به دست می‌آورد. کشاورز با شخم زدن زمین، کشتزار خود را آماده می‌کند، سپس دانه می‌کارد. با دقت و مراقبت، محصول او سبز می‌شود و رشد می‌کند و در نهایت، به برداشت کشت خود می‌پردازد.

رجوع کنید به:
برداشت محصول

کشت پنبه Cotton cultivation

یکی از زراعت‌های مهم شمال کشور ما، زراعت یا کشت پنبه است. پنبه از محصولات مهمی است که برای تولید نخ و پارچه و امور دیگر از آن استفاده می‌شود و به طلای سفید معروف است. از تخم پنبه روغن نیز می‌گیرند.

رجوع کنید به:
پنبه

کشاورزی سنّتی
Traditionary cultivation

منظور از کشاورزی سنتی، کاشت، داشت و برداشتی است که روستاییان بیش‌تر به کمک دست، گاوآهن، ابزار ساده در وسعت کم و در مدت طولانی انجام می‌دهند.

رجوع کنید به:
کشت

کشاورزی ماشینی
Machinery cultivation

منظور از کشاورزی ماشینی، استفاده از ماشین‌آلات، روش‌های علمی و کاربرد کود شیمیایی و سم‌پاشی در به دست آوردن محصولات کشاورزی در زمین‌های وسیع است.

کشت دیم Dry farming

این نوع کشاورزی برای آبیاری، بیش‌تر به بارش باران و رطوبت هوا متکی است. در مناطق مرطوب و پرباران که نیازی به آبیاری دستی نیست یا مناطق کوهستانی که امکان آبیاری به روش‌های معمول وجود ندارد، کشت دیم رایج است. محصول کشت دیم کم‌تر از کشت آبی است.

رجوع کنید به:
کشت

کشتی Ship

یکی از وسایل جابه‌جایی مسافر و کالا در آب است. امروزه بیش‌ترین صادرات و واردات کشورها از طریق دریا و اقیانوس با این وسیله‌ی مطمئن صورت می‌پذیرد. کشتی‌های بزرگ امروزه به صورت شهرهای متحرک درآمده‌اند.

رجوع کنید به:
حمل و نقل دریایی

کشورهای همسایه Neighbour countries

در خشکی و در قاره‌ها، هر کشور، با چند کشور هم‌مرز است. که به کشورهای همسایه معروف‌اند. نوع روابط کشورها با همسایگانشان معمولاً یکسان نیست. بسیاری از جنگ‌ها در بین کشورهای همسایه رخ داده است. ممکن است روابط خوب همسایگان سبب پیشرفت و ترقی ملت‌ها نیز بشود.

کشور ایران Iran country

ایران در جنوب غرب آسیا و در منطقه‌ی خاورمیانه قرار دارد و جزء کشورهای اسلامی به حساب می‌آید. موقعیت خاص ایران، به خصوص در اختیار داشتن تنگه‌ی هرمز و منابع سرشار نفت، همواره بر تاریخ کشور ما تأثیرگذار بوده است.

رجوع کنید به:
خاورمیانه

کلیسا Church

مکان مقدس برای عبادت مسیحیان است. در کلیسا علاوه بر عبادت در روزهای یکشنبه، مراسم خاصّی مانند عقد ازدواج صورت می‌گیرد. کلیساها در جهان از معماری زیبایی برخوردارند. کلیسای سن‌پتر در واتیکان بزرگ‌ترین کلیسای جهان است.

رجوع کنید به:
واتیکان

کلیمانجارو Climanjaro

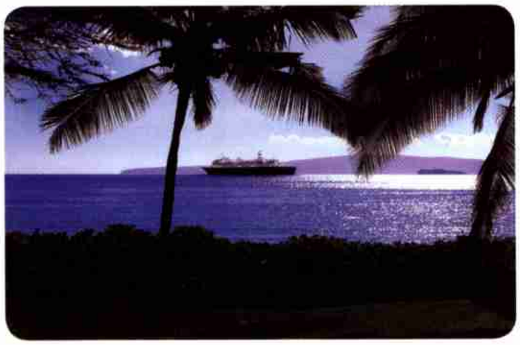

بلندترین قله‌ی برف‌گیر در قاره‌ی آفریقا با ارتفاع ۵۹۰۰ متر است. این قله در نزدیکی خط استوا و در شرق قاره‌ی آفریقا و در کشور تانزانیا قرار دارد.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

کناره (کرانه) Bank shore

کرانه یا کناره یا ساحل، محل تماس آب دریا با اقیانوس یا خشکی است. کناره یا ساحل ممکن است کم‌شیب یا پرشیب و صخره‌ای باشد. کرانه‌های کم‌شیب جاذبه‌ی بیش‌تری برای فعالیت‌های توریستی دارند.

رجوع کنید به:
ساحل

کناره‌ی مضرس Toothed shore

معمولاً سواحل دریا در یک ناحیه‌ی کوهستانی، سواحل مضرّس یا بریده بریده دارند که برای ایجاد بنادر مناسب‌اند.

رجوع کنید به:
ساحل صخره‌ای

کوه‌های فرسوده Old mountain

کوه‌های فرسوده یا پیر مربوط به دوره‌های قدیمی زمین‌شناسی هستند و بر اثر فرسایش طولانی مدت به کوه‌های کم‌ارتفاع و گنبدی درآمده‌اند.

رجوع کنید به:
نواحی کم ارتفاع

کوه‌های یخی Ice berg

آیسبرگ یا کوه یخ، دره‌ی بزرگی از یخ است که در دریا شناور است. در محل برخورد پهنه‌های یخی گرینلند یا قاره‌ی قطب جنوب با آب اقیانوس‌های اطراف، تکه‌های عظیمی از یخ‌ها جدا و در آب شناور می‌شوند.

رجوع کنید به:
آیسبرگ

کوهستان Mountain

به زمین‌های وسیع بسیار مرتفع، کوهستان گفته می‌شود. کوه‌ها دامنه‌های پرشیب دارند و زمین‌های ناهموار را به‌وجود می‌آورند. مرتفع‌ترین و وسیع‌ترین منطقه‌ی کوهستانی، کوهستان‌های پامیر و تبّت و رشته کوه هیمالیاست.

رجوع کنید به:
نواحی کوهستانی

کوه‌های آلپ Alpe mount

نام رشته کوهی در اروپاست که در امتداد شرقی ـ غربی کشیده شده و این قاره را به دو بخش تقسیم کرده است. از خصوصیات این کوهستان، دامنه‌های چمنزار، کم‌شیب و دره‌های وی (V) شکل است.

رجوع کنید به:
آلپ

کوه‌پایه Pediment

به زمین‌هایی که بین نقاط مرتفع کوه و نواحی پست مجاور آن قرار گرفته‌اند، کوهپایه می‌گویند. معمولاً در کوهپایه‌ها، به دلیل وجود آب و خاک مناسب آبرفتی، روستاها و شهرهایی شکل گرفته‌اند.

رجوع کنید به:
ناحیه‌ی معتدل کوهستانی

کوچ‌نشین Immigrant

به گروهی از مردم که همراه دام‌هایشان در فصول مختلف بین ییلاق و قشلاق حرکت می‌کنند، کوچ‌رو یا کوچ‌نشین می‌گویند. عشایر کوچ‌نشین تابستان‌ها را در دامنه‌ی کوه‌ها و زمستان‌ها را در مناطق پست مجاور می‌گذرانند.

رجوع کنید به:
عشایر

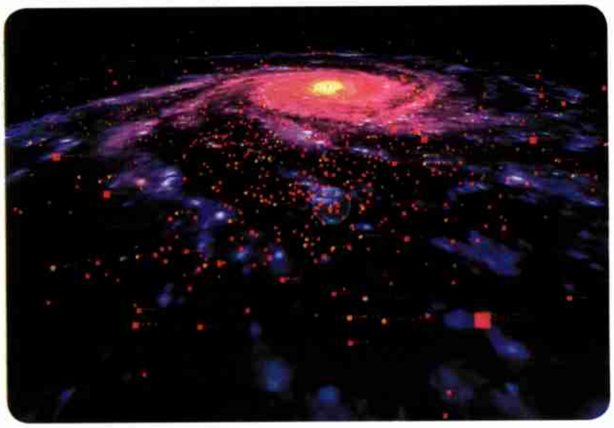
کویر Cavir

زمین‌هایی که میزان نمک در خاک آن‌ها زیاد است و مانع رشد گیاهان می‌شود کویر گفته می‌شود. گاه در سطح کویر، پهنه‌های سفید نمک ظاهر می‌شود. معمولاً در وسط مناطق بیابانی، بیش‌تر زمین‌ها حالت کویری دارند.

رجوع کنید به:
نمکزار

کهکشان Galaxy

مَجموعه‌ی چند میلیونی ستارگان را کهکشان می‌گویند. ستارگان آسمان در کهکشان‌ها و در کنار هم استقرار دارند. بین هر کهکشان تا کهکشان دیگر ممکن است میلیون‌ها سال نوری فاصله باشد. خورشید و منظومه‌ی شمسی ما در کهکشان راه شیری قرار دارند.

رجوع کنید به:
ستاره

گدازه Lava

گدازه‌ها در نتیجه‌ی فوران آتش‌فشان‌ها در سطح زمین ظاهر می‌شوند. گدازه‌ها همان مواد درونی زمین هستند که در سطح زمین جریان می‌یابند. به گدازه‌ها لاوا هم گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
ماگما

گرینویچ Greenwich

نام رصدخانه‌ای در جنوب غرب شهر لندن است. نصف‌النهاری که از این رصدخانه عبور می‌کند، به عنوان نصف‌النهار مبدأ انتخاب شده است.

رجوع کنید به:
نصف‌النهار

گز Gaz

نام گیاهی است که در مناطق خشک و کم آب، قابلیت روییدن و رشد کردن دارد. معمولاً در مناطق نیمه بیابانی برای تثبیت ماسه و نگه‌داری و محافظت از خاک، درختچه‌های گز می‌کارند.

رجوع کنید به:
درختچه

گسل Fault

گسل نوعی شکست است که بر اثر وارد شدن فشار به پوسته‌ی زمین سبب جابه‌جایی لایه‌های زمین شده است.

رجوع کنید به:
شکست

گله‌ی گوسفند Flock

به تعدادی گوسفند که کم‌تر از ده رأس گوسفند نباشد، یک گلّه‌ی گوسفند گفته می‌شود.
روستاییان معمولاً هر یک گوسفندهای خود را به چوپانی می‌سپارند و او صبح‌ها با گله‌ی گوسفند به چرا می‌رود و غروب به روستا برمی‌گردد.

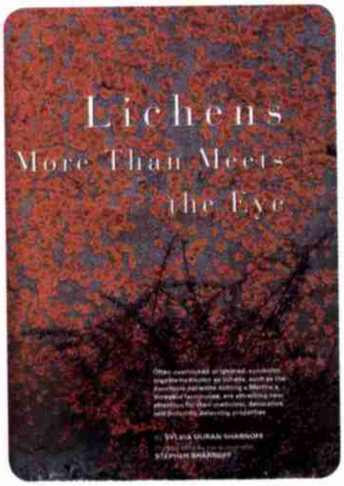
رجوع کنید به:
پرورش دام

گله‌داری Tending flock

رجوع کنید به:
دام‌پروری

گله‌داری یعنی نگه‌داری و پرورش گروهی از دام‌ها همچون گوسفند و گاو. این نگه‌داری ممکن است به وسیله‌ی دام‌پروران یا کشاورزان صورت بگیرد.

گل‌سنگ Lichen

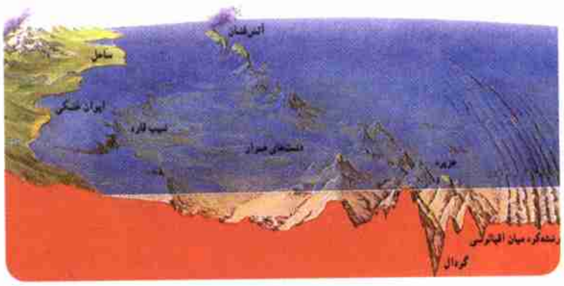
رجوع کنید به:
لیخِن

گیاهی که از هم‌زیستی قارچ‌ها و جلبک‌ها به وجود می‌آید و از نواحی قطبی در سرزمین تندرا تا نواحی استوایی، روی سنگ‌ها و تنه‌ی درختان و حتی دیوارها می‌روید. این گیاهان فقط سبزینه دارند و فاقد گل و میوه‌اند.

گودال اقیانوسی Oceanic trench

رجوع کنید به:
ناهمواری‌های زیر دریا

عمیق‌ترین نقاط اقیانوس به شکل گودال است که وسعت چندانی ندارد و همچون شکافی عمیق در بستر اقیانوس ظاهر شده است. هیچ گیاه و جانوری در این مناطق زندگی نمی‌کند. عمیق‌ترین گودال در نزدیکی جزایر فیلیپین به نام گودال ماریانا به ثبت رسیده است.

گون Gavan

نوعی بوته‌ی خاردار است که در کوهپایه‌ها و مناطق نیمه مرطوب می‌روید. این گیاه در هنگام سوختن، حرارت زیاد تولید می‌کند که مورد توجه چوپانان است. از این گیاه برای تولید کتیرا به عنوان دارو استفاده می‌شود.

گیاهان صنعتی Industerial plant

رجوع کنید به:
صنعت

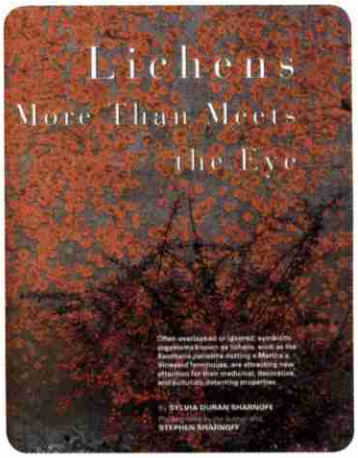
به گیاهانی مانند پنبه و چغندر قند گفته می‌شود که برای استفاده، ابتدا به کارخانه فرستاده می‌شوند تا به مواد مصرفی تبدیل شوند.

لایه‌های رسوبی Strata

رجوع کنید به:
چین‌خوردگی

رودها موادی را که با خود حمل می‌کنند به دریاها می‌برند. رسوبات در کف دریا به آرامی و به تدریج روی هم ته‌نشین می‌شوند. این رسوبات بر حسب زمان رسوب‌گذاری و جنس مواد به صورت لایه لایه‌اند و ممکن است پس از گذشت زمان سخت و بعدها بر اثر فشارهای درونی زمین از حالت افقی خارج شوند و از کف دریا به سمت بالا بیایند و سر از آب بیرون آورند.

لیخِن یا گل‌سنگ Lichen

رجوع کنید به:
گل‌سنگ

لیخن یا گل‌سنگ، سبزه‌های کوتاه‌قدی هستند که بر روی سنگ‌ها می‌رویند و از نواحی سرد قطبی تا مناطق استوایی بر روی پوست درختان یا سطح سنگ‌ها می‌رویند و از رطوبت هوا استفاده می‌کنند.

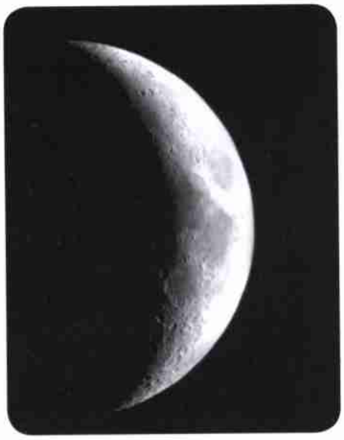

ماگما Magma

رجوع کنید به:
گدازه

به مواد مذاب درون زمین که زیر پوسته‌ی جامد قرار دارند، ماگما گفته می‌شود. این مواد حرارت بسیار بالایی دارند و وقتی بر اثر آتش‌فشان به خارج از زمین می‌ریزند و به راه می‌افتند، که به آن گدازه یا روانه گفته می‌شود.

The Moon ماه

ماه، تنها قمر زمین است که هر ۲۷/۵ روز یک بار به گرد زمین می‌چرخد. در طول یک ماه، هر شب بخش‌هایی از این کره به وسیله‌ی نور خورشید روشن و در آسمان به صورت هلال تا قرص کامل دیده می‌شود.

رجوع کنید به:
تربیع

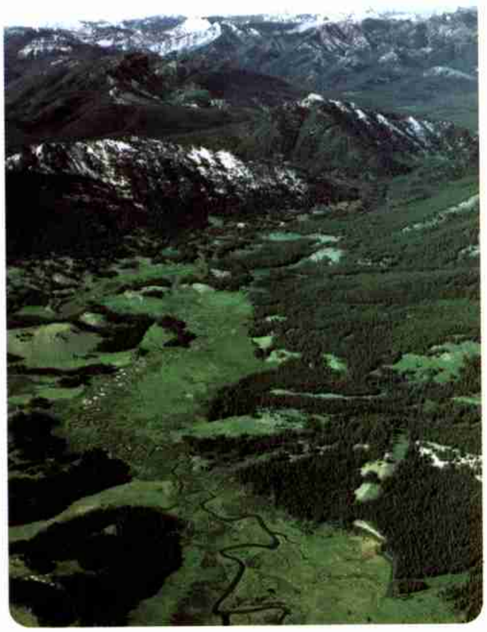
Lagoon مانداب

آب‌های بسته و راکدی هستند که از گل و لای فراوان تشکیل شده و در آن گیاهانی روییده‌اند. اطراف مانداب‌ها زیستگاه برخی از جانوران نیز هست.

رجوع کنید به:
باتلاق

Meander مآندر

رودهایی که در زمین‌های کم‌شیب و هموار جریان دارند و در مسیرهای غیرمستقیم و مارپیچ حرکت می‌کنند به این رودها پیچان‌رود نیز می‌گویند.

رجوع کنید به:
پیچان رود

ماهی Fish

فراگیرترین موجود زنده‌ی دریاها و اقیانوس‌ها ماهیان هستند که در ابعاد و اشکال متنوع و زیبا در دریا زندگی می‌کنند و یکی از منابع تجدید شونده‌ی غذایی برای ما انسان‌ها به حساب می‌آیند.

رجوع کنید به:
منابع تجدیدشونده

ماهی‌گیری Fishery

به فعالیتی گفته می‌شود که طی آن انسان‌ها به صورت محدود یا در سطحی وسیع به صید و شکار ماهی در رودها، دریاها یا اقیانوس‌ها می‌پردازند.

رجوع کنید به:
صید ماهی

ماهی خاویاری Caviar fish

نوعی از ماهی‌ها مانند اوزون برون، تاس ماهی، فیل ماهی و دراکول که تخم آن‌ها حاوی مواد مغذّی فراوان است و جنبه‌ی غذایی دارد. تخم این ماهی‌ها معروف به خاویار، بسیار گران‌قیمت است و ارزش صادراتی دارد.

رجوع کنید به:
خاویار

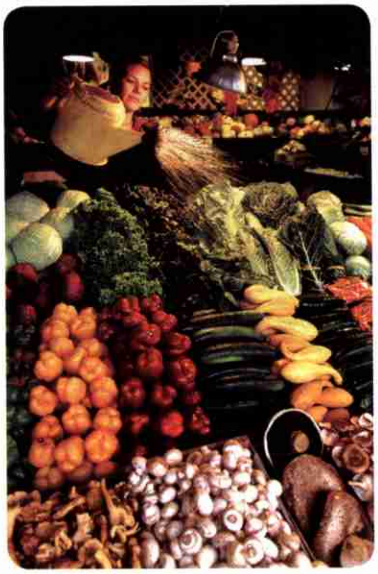
محیط زیست Habitat

محل زندگی موجودات زنده، اعم از انسان و گیاه و جانوران. این محیط شامل خاک، آب‌ها و هوا می‌شود که ممکن است بر اثر آلودگی تهدید شود.

رجوع کنید به:
آلودگی محیط زیست

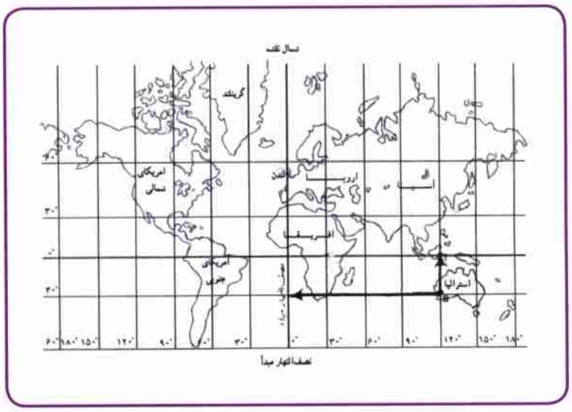
محصولات کشاورزی Agriculture products

ثمره و محصولی که پس از کاشتن و مراقبت از گیاه به دست می‌آید؛ مانند غلات، گندم و جو، میوه و صیفی‌جات، انار، گلابی، کاهو، حبوبات، نخود و باقلا، یا گیاهان غیرخوراکی و صنعتی همچون پنبه و کنف.

رجوع کنید به:
برداشت محصول

مختصات جغرافیایی Geagraphical coordinates

جغرافی‌دانان برای تعیین موقعیّت هر نقطه روی نقشه یا کره‌ی جغرافیا، طول و عرض آن نقطه را، که در واقع فاصله‌ی هر نقطه از استوا و از نصف‌النهار مبدأ بر حسب درجه است، ملاک و معیار قرار داده‌اند. برای مثال، شهر A روی مدار ۳۰ درجه‌ی شمالی و نصف‌النهار ۲۵ درجه‌ی شرقی قرار دارد. پس مختصات جغرافیایی آن ۳۰^{oN} و ۲۵^{oE} است.

رجوع کنید به:
طول و عرض جغرافیایی

مجمع‌الجزایر Archipelago

مجموعه جزیره‌هایی که در کنار هم در اقیانوس یا دریا قرار گرفته‌اند. بیش‌تر این جزایر آتش‌فشانی هستند و زلزله‌های فراوان در آن رخ می‌دهد؛ مانند مجمع‌الجزایر فیلیپین و ژاپن.

رجوع کنید به:
اقیانوسیه و استرالیا

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

مخروط‌افکنه Allovia fan

رودهایی که در مناطق کوهستانی جریان دارند به نواحی کم‌شیب و نسبتاً هموار که می‌رسند، موادی را که با خود به همراه آورده‌اند به تدریج در پایین کوه به شکل مثلث ته‌نشین می‌سازند. این زمین‌های مثلث شکل، خاک آبرفتی و حاصل‌خیزی دارند و اغلب روستاهای کوه‌پایه‌ای در این مکان‌ها به وجود آمده‌اند.

رجوع کنید به:
آبرفت

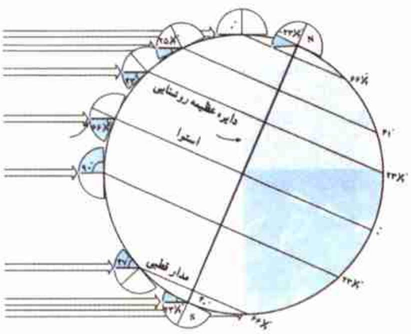
مدل جغرافیایی Geography model

وسیله یا ابزاری است که یک پدیده‌ی طبیعی یا انسانی را با ابعاد کوچک‌تر نشان می‌دهد. مدل‌ها واقعیت را به صورت ساده‌تر به نمایش می‌گذارند؛ مانند ماکت یک شهر. کره‌ی جغرافیا، نقشه و حتی یک نمودار، یک مدل هستند.

رجوع کنید به:
کره‌ی جغرافیا

مدار رأسِ سرطان Tropic of cancer

مدار ۲۳ درجه و ۲۷ دقیقه در شمال خط استوا و در نیم‌کره‌ی شمالی را مدار رأس سرطان گویند. خورشید هر سال در اول تیر ماه، هنگام ظهر به این مدار عمود می‌تابد. بیش‌تر مناطق خشک در اطراف این مدار قرار دارند.

رجوع کنید به:
مدار

مدار رأسُ‌الجَدی Tropic of capricorn

مدار ۲۳ درجه و ۲۷ دقیقه در جنوب خط استوا در نیم‌کره‌ی جنوبی را مدار رأسُ‌الجَدی گویند. خورشید در اول دی ماه هر سال، هنگام ظهر به نقاط روی این مدار عمود می‌تابد. در این روز، بلندترین روز در نیم‌کره‌ی جنوبی و بلندترین شب در نیم‌کره‌ی شمالی دیده می‌شود.

رجوع کنید به:
مدار

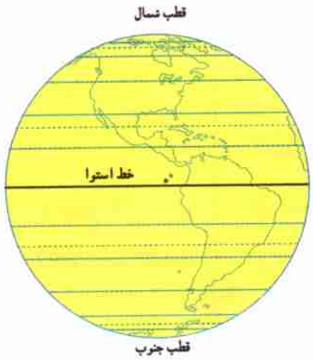
مدّ High tide

به بالا آمدن سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها به علت جاذبه‌ی ماه و خورشید، مدّ گفته می‌شود. در هر شبانه‌روز، مد دریاها با جلو آمدن آب دریا روی ساحل ظاهر می‌شود.

رجوع کنید به:
جزر و مدّ

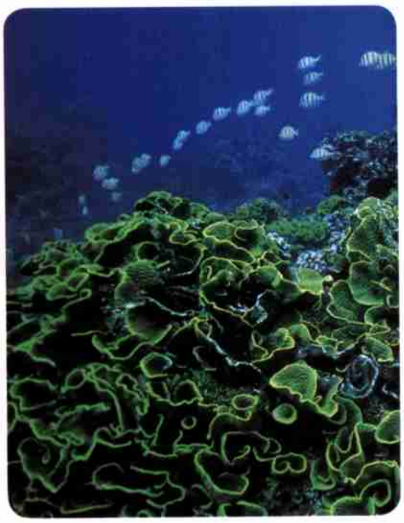
مدار Orbit

جغرافی‌دانان به طور فرضی، دوایری را به طور افقی و به موازات استوا بر روی زمین در نظر گرفته و آن‌ها را از صفر تا ۹۰، درجه‌بندی کرده‌اند. دایره‌های مدار به سمت قطب‌ها کوچک می‌شوند. به مدارات بالای خط استوا، مدارات شمالی و به مدارات پایین خط استوا، مدارات جنوبی گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
عرض جغرافیایی

مرجان Coral

جانوران کوچکی هستند که در دریاهای گرم و کم عمق زندگی می‌کنند. مرجان را شقایق دریایی نیز می‌نامند. اسکلت مرجان‌ها آهکی است و امکان دارد از انباشته شدن آن‌ها، پُشته‌هایی در زیر آب یا جزایری در سطح آب به وجود آیند.

رجوع کنید به:
آتل

مرتع Pasture

به زمین‌های پوشیده از علف یا بوته‌های سبز، مرتع می‌گویند. مراتع محل تغذیه‌ی دام‌هاست. نام دیگر مرتع، چراگاه است.

رجوع کنید به:
چراگاه

مرداب Swamp

بخش جداشده‌ای از آب‌های دریاست که کم عمق و شور و بدون موج و آرام است. گیاهان و جانوران خاصّی در آن رشد می‌کنند.

رجوع کنید به:
تالاب

مزرعه Farm

قطعه زمینی که در آن کشت و زرع انجام می‌گیرد. برخی از مزارع با حصار و پرچین مرزبندی شده‌اند.

رجوع کنید به:
زمین کشاورزی

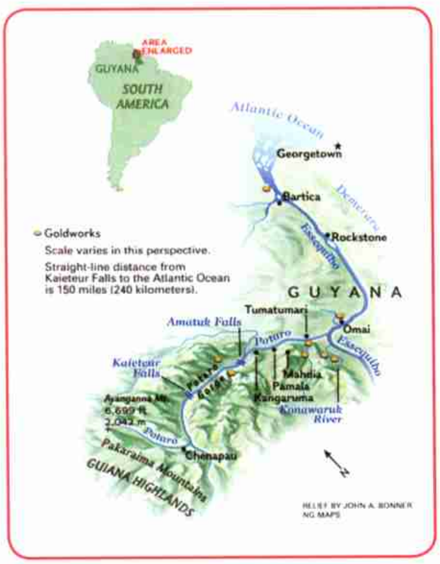
مشرق East

یکی از جهات چهارگانه‌ی اصلی که محل طلوع خورشید یا سمتی است که آفتاب از افق سر می‌زند.

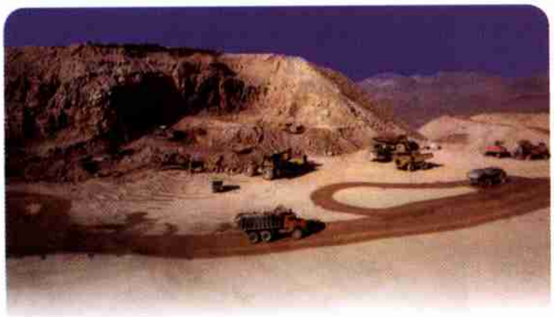
رجوع کنید به:
جهت‌یابی

مصبّ رود Embouchement

مصبّ، دهانه‌ی وسیع رود است که در آن‌جا رود به دریا می‌ریزد. مصب معمولاً برای ایجاد بندر مناسب است.

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

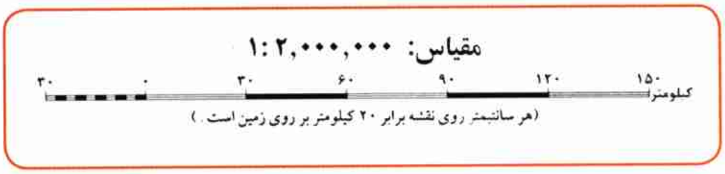
معدن Mine

محلی است که در آن مقدار زیادی مواد ارزشمند طبیعی مانند آهن، نفت، زغال سنگ، نمک، آهک و غیره در زمین ذخیره شده است. با حفر معادن به کمک ماشین‌آلات، معادن را استخراج می‌کنند.

رجوع کنید به:
منابع معدنی

مقیاس نقشه Scale

نمی‌توان روی نقشه با ابعاد واقعی پدیده‌ها را ترسیم کرد و نیاز است که پدیده‌ها به نسبتی کوچک شوند. نسبت فاصله‌ی بین دو نقطه روی نقشه به فاصله‌ی واقعی آن دو نقطه روی زمین را مقیاس گویند. مقیاس نقشه ممکن است به صورت خطی یا به شکل کسری نوشته شود.

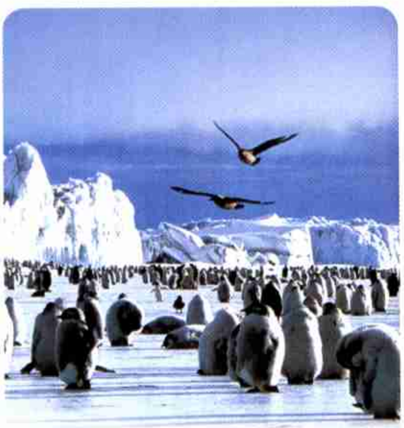
رجوع کنید به:
نقشه

منطقه‌ی ساحلی Offshore region

بخشی از زمین‌های اطراف دریا را که به شکلی از دیگر بخش‌ها مجزا شده است، منطقه‌ی ساحلی گویند.

رجوع کنید به:
کناره

منطقه‌ی قطبی Polar region

از محدوده‌ی مدار ۶۶ درجه و ۳۳ دقیقه به طرف قطب را منطقه‌ی قطبی گویند. در شمال و جنوب زمین، منطقه‌ی قطبی از سرمای بسیار زیاد و داشتن روزها و شب‌های طولانی از سایر قسمت‌های دیگر زمین متمایز می‌شود.

منطقه‌ی خشک Dry region

بخشی از یک کشور یا قاره است که ویژگی مهم آن خشکی هوا، کمی رطوبت و ریزش باران و پوشش گیاهی فقیر است. هوای مناطق خشک ممکن است بسیار گرم (منطقه‌ی بیابان) یا بسیار سرد (منطقه‌ی قطبی) باشد.

رجوع کنید به:
ناحیه‌ی بیابانی

منطقه‌ی استوایی Equatorial area

محدوده‌ای در اطراف مدار استوا که در آن‌جا به علّت رطوبت زیاد گرمای بالا و یکنواخت، جنگل‌های انبوه حارّه‌ای به وجود آمده است. در منطقه‌ی استوایی چهار فصل وجود ندارد.

رجوع کنید به:
استوا

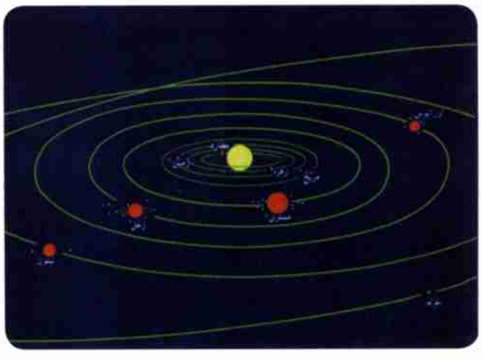
منظره Landscape

چشم‌انداز طبیعی یا انسانی مانند شهر، که از یک نقطه می‌توان آن را دید.

رجوع کنید به:
چشم‌انداز

منظومه‌ی شمسی The Solar system

به مجموعه‌ی ستاره‌ی خورشید و ۸ سیاره و قمرهایشان که به گرد خورشید می‌چرخند گفته می‌شود. زمین ما یکی از سیاره‌های این منظومه است.

رجوع کنید به:
خورشید

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

منحنی میزان Contour line

در نقشه خطوطی هستند که نقاط هم ارتفاع روی سطح زمین را به هم وصل می‌کنند. در کنار هر منحنی میزان، یک عدد نوشته شده که بیانگر ارتفاع نقاط روی آن خط از سطح دریاست. از منحنی‌های میزان برای نمایش ارتفاعات و ناهمواری‌های مختلف در نقشه استفاده می‌شود.

منابع آب Water resources

به کلیه‌ی آب‌هایی که به شکل‌های مختلف در سطح زمین یا زیر زمین قرار دارند، منابع آب گفته می‌شود؛ مانند رودها، یخچال‌ها، دریاچه‌ها، دریاها و سفره‌های آب زیرزمینی.

رجوع کنید به:
آب‌های سطحی و
آب‌های زیرزمینی

منابع معدنی Mineral resources

کلیه‌ی مواد طبیعی باارزشی که در زیر سطح زمین ذخیره شده‌اند و مورد استفاده قرار می‌گیرند، منابع معدنی گفته می‌شود؛ مانند معادن سنگ، نمک، نفت، ذغال سنگ و غیره. این منابع پایان‌پذیرند.

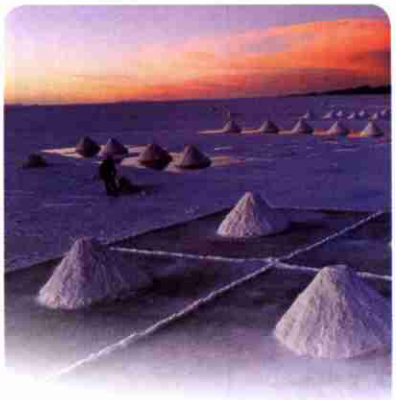
رجوع کنید به:
معدن

منابع پایان‌پذیر Non-reneuable resources

مواد باارزشی که در جهان به طور طبیعی وجود دارند، ولی روزی به پایان می‌رسند؛ مانند منابع نفت، آهن و نظایر آن. در مقابل، برخی منابع طبیعی هستند که پایان‌ناپذیرند؛ مانند انرژی خورشید.

رجوع کنید به:
منابع تجدیدشونده

منابع تجدیدشونده یا پایان‌ناپذیر
Reneuable resources

منابعی چون انرژی باد، گرمایش زمین و انرژی خورشید جزء منابع تجدیدشونده هستند و با مصرف آن به وسیله‌ی انسان پایان‌نیافته و همیشه قابل استفاده‌اند.

رجوع کنید به:
ماهی

موج Wave

توده‌های آب دریا است که بر اثر وزش باد یا تغییر فشار هوا در سطح دریا به بالا و پایین یا به سوی ساحل پیش می‌روند. به این حرکت دائمی آب دریاها و اقیانوس‌ها موج گفته می‌شود. در هوای توفانی، امواجی به ارتفاع چندین متر به وجود می‌آید که کشتی‌ها و سواحل را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند.

رجوع کنید به:
امواج

مِه Fog

به قطرات و ذرات ریز بخار آب در سطح زمین مه می‌گویند. فشردگی و ضخامت ذرات بخار آب سبب به وجود آمدن مه غلیظ می‌شود و کاهش دید را به دنبال دارد. در سواحل دریا یا زمانی که هوا سرد و مرطوب است، امکان پیدایش مه وجود دارد.

رجوع کنید به:
ابر

مهاجرت Emmigration

به انتقال انسان‌ها و جانوران از جایی به جای دیگر گفته می‌شود. معمولاً انسان‌ها برای زندگی بهتر یا دور شدن از خطرات و ناامنی، از مکانی به مکان دیگر کوچ می‌کنند و ساکن می‌شوند.

رجوع کنید به:
عوامل دفع جمعیت

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

میگو Shrimp

یک نوع جانور دریایی است که از خانواده‌ی خرچنگ به شمار می‌آید و در آب‌های گرم دیده می‌شود. خلیج فارس از مراکز مهم صید میگو در ایران است. امروزه در حوضچه‌های بزرگ نیز میگو پرورش داده می‌شود.

ناهمواری Relife

به شکل طبیعی بخش خارجی پوسته‌ی زمین شامل کوه‌ها، دره‌ها، نواحی کم‌شیب و پرشیب، جلگه‌ها و دشت‌ها گفته می‌شود.

رجوع کنید به:
ناهمواری‌های زیر دریا

ناهمواری‌های زیر دریا Under sea relife

در بستر دریاها و اقیانوس‌ها، پستی و بلندی‌هایی همچون نواحی پرشیب، کوه‌ها، دره‌ها و گودال‌ها وجود دارد که به ناهمواری‌های زیر دریا معروف‌اند.

رجوع کنید به:
رشته کوه میان اقیانوسی

ناحیه‌ی بیابانی Desert zone

به سرزمین‌های خشک و کم گیاه که در آن‌جا کم‌تر از ۵۰ میلیمتر باران می‌بارد، ناحیه‌ی بیابانی گویند. میزان گرما در نواحی بیابانی به ۵۰ درجه‌ی سانتیگراد هم می‌رسد. دشت مرکزی کویر ایران و دشت لوت از نواحی بیابانی کشور ماست.

رجوع کنید به:
آب و هوای بیابانی

ناحیه‌ی نیمه بیابانی Simiarid region

نواحی کوهپایه‌ای است که بارش سالانه‌ی آن بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ میلیمتر است. این ناحیه حدفاصل رشته کوه‌ها و بیابان‌های داخلی است. در این ناحیه، شهرها و روستاهای بسیار شکل گرفته‌اند.

رجوع کنید به:
آب و هوای بیابانی

ناحیه‌ی معتدل خزری Khazary temperate region

ناحیه‌ای است که بین رشته کوه البرز و دریای خزر قرار دارد. در این ناحیه میزان باران از ۶۰۰ تا ۲۰۰۰ میلیمتر متفاوت است و دمای سالانه از اعتدال برخوردار است. پوشش گیاهی جنگلی در این ناحیه بسیار غنی است و به دلیل آب فراوان و خاک حاصل‌خیز، کشت برنج رواج دارد.

ناحیه‌ی معتدل کوهستانی Moutainous temperate region

ارتفاعات بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متری دامنه‌های البرز و زاگرس که زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل دارد. به این ناحیه شناخته می‌شود. بخش عظیمی از جمعیت کشور ما در کوه‌پایه‌های البرز و زاگرس زندگی می‌کنند.

رجوع کنید به:
ارتفاع و دما

ناودیس Syncline

ناودیس یا درّه به اشکالی گفته می‌شود که در آن جهت لایه‌های رسوبی به سوی محور مرکزی است و گودی فرونشسته‌ای را ظاهر می‌سازد. معمولاً همراه با هر تاقدیس یا کوه، دره یا ناودیس شکل می‌گیرد.

رجوع کنید به:
تاقدیس

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

نخل Date-palm

به درخت راست قامت خرما گفته می‌شود. نخل ساقه‌ای ضخیم دارد که برگ‌های آن در بالا همچون چتر به اطراف برگشته است. نخل گیاه ویژه‌ی نواحی گرم است که می‌تواند میوه‌ی خرما تولید کند. در نیمه‌ی جنوبی کشور ما درخت نخل بسیار می‌روید و خرما می‌دهد.

نخلستان Palmgrove

باغات وسیع درخت نخل یا خرما را نخلستان گویند. در کشور ما نخلستان‌ها بیش‌تر به نواحی گرم جنوب و جنوب شرق و غرب پراکنده شده‌اند.

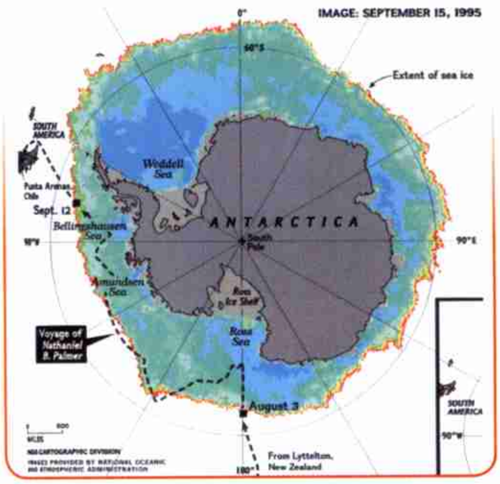
رجوع کنید به:
نخل

نژاد Race

ویژگی‌های ظاهری انسان‌های روی زمین شامل رنگ پوست، فرم لب‌ها، موی سر و اندام یکسان نیست. انسان‌شناسان از این جهت مردم دنیا را به چند نژاد تقسیم‌بندی کرده‌اند که مهم‌ترین تقسیم‌بندی بر اساس رنگ پوست آن‌هاست. در دنیا نژاد سیاه، سفید، زرد و سرخ وجود دارد و در مناطق گوناگون پراکنده‌اند. فرزندانی که پدر و مادر آن‌ها از یک نژاد نباشند، دورگه نامیده می‌شوند که ویژگی‌های هر یک از پدر و مادر خود را به ارث برده‌اند.

نصف‌النهار Meridian

خطوطی که روی نقشه یا کره‌ی جغرافیا از قطب شمال تا قطب جنوب رسم می‌شود، نصف‌النهار نام دارد. نصف‌النهارها درجاتی دارند که مبدأ محاسبه‌ی این درجات، نصف‌النهار صفر درجه یا نصف‌النهار گرینویچ است، حداکثر درجات نصف‌النهاری ۱۸۰ درجه است. نصف‌النهار مبدأ، کره‌ی جغرافیا یا کره زمین را به دو نیم‌کره‌ی غربی و شرقی تقسیم می‌کند.

رجوع کنید به:
طول جغرافیایی

نصف‌النهار مبدأ یا گرینویچ Greenwich Meridian

خطی که از قطب شمال به قطب جنوب رسم شده و از محل رصدخانه‌ی گرینویچ در جنوب غرب لندن می‌گذرد، به عنوان نصف‌النهار مبدأ انتخاب شده است. این نصف‌النهار کره‌ی زمین را به دو نیم‌کره‌ی شرقی و غربی تقسیم می‌کند.

رجوع کنید به:
گرینویچ

نقشه Chart-map

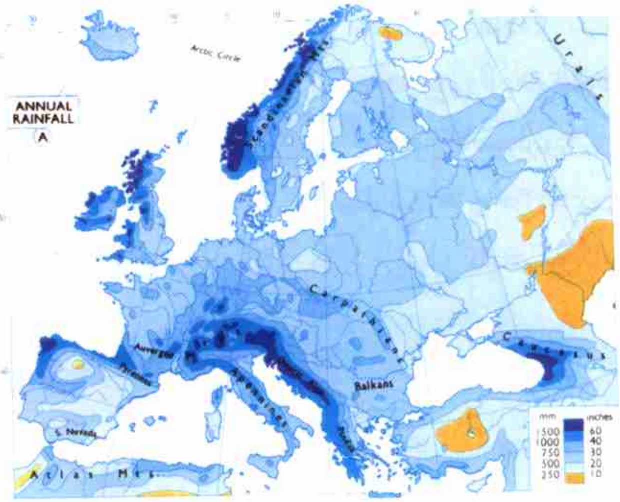
تصویر افقی بخشی از سطح زمین است که ابعاد همه‌ی پدیده‌ها در آن به یک نسبت کوچک شده باشد. نقشه دارای علائم یا راهنماست و انواع گوناگون دارد؛ مانند نقشه‌های طبیعی، نقشه‌های سیاسی، نقشه‌های توریستی و غیره.

رجوع کنید به:
اطلس

نقشه‌ی آب و هوا Climat map

نقشه‌ای است که به صورت مشخصی نواحی آب و هوایی هر ناحیه را روی نقشه‌ی جهان‌نما یا نقشه‌ی یک کشور نشان می‌دهد.

رجوع کنید به:
آب و هوا

نقشه‌خوانی Map reading

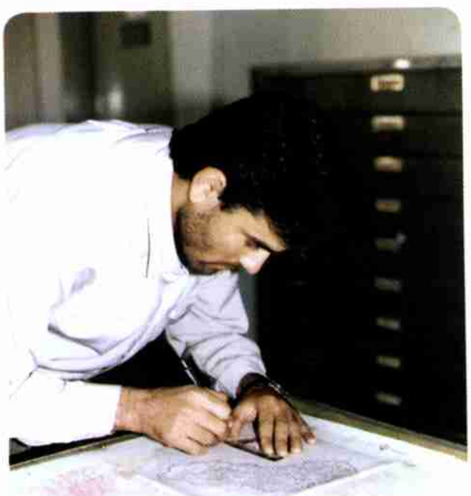
به توانایی استفاده از نقشه و درک راهنما و علائم نقشه گفته می‌شود. برای مثال، یافتن فواصل به کمک مقیاس، خواندن ارتفاع نقاط یا موضوعات دیگر نقشه به کمک رنگ‌ها، نمادها، اعداد و علائم دیگر است.

رجوع کنید به:
توجیه نقشه

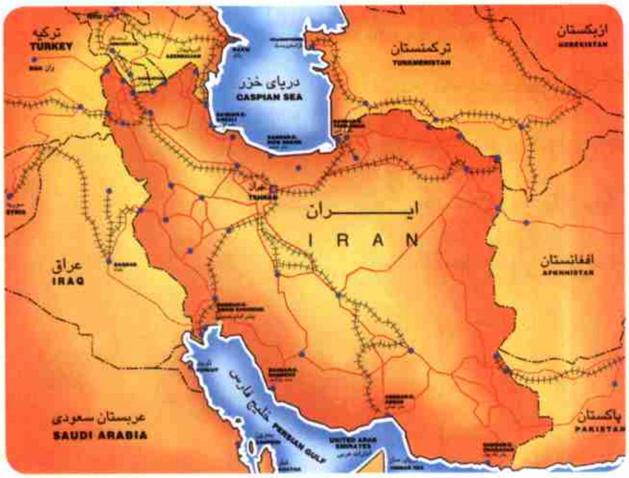

نقشه‌کش Cartographer

کارتوگراف یا نقشه‌کش کسی است که به کمک هنر، ذوق و سلیقه و مهارت ترسیم نقشه می‌تواند با اطلاعات اولیه، نقشه‌ای مناسب تولید کند که با هدف اصلی نقشه هماهنگی دارد و از نظر علمی صحیح است و از نظر زیبایی و هنری جذابیت فراوان دارد.

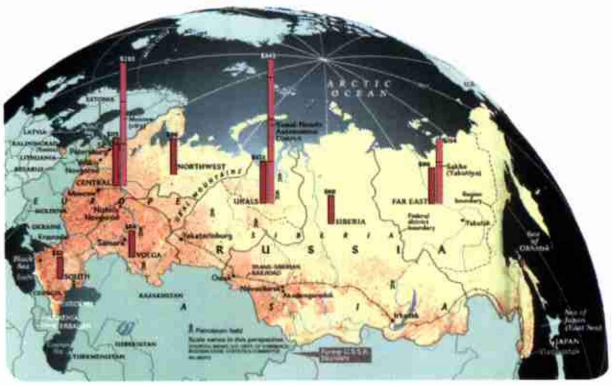
نقشه‌ی ایران Iran map

تصویری است از محدوده‌ی سیاسی کشور ایران که روی آن موضوعات گوناگونی همچون ناهمواری‌های ایران، راه‌ها، شهرها و مرزبندی استان‌ها را می‌توان تشخیص داد.

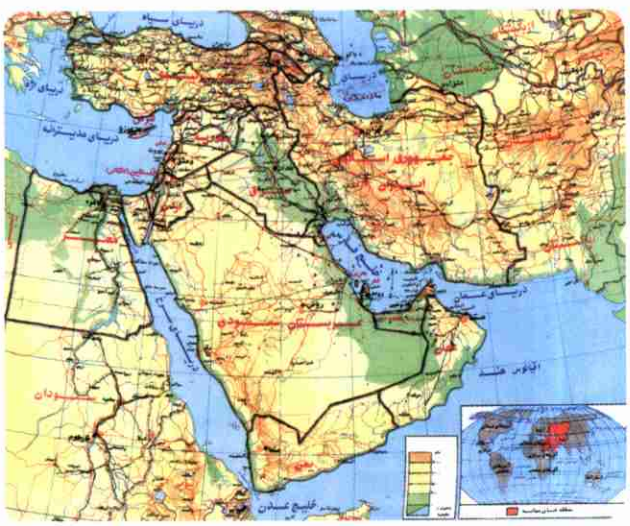
رجوع کنید به:
کشور ایران

نقشه‌ی جمعیّت Population map

نقشه‌ای که نواحی پرجمعیت و کم جمعیت یک شهر، استان، کشور یا قاره را به کمک رنگ یا نقطه یا علائم دیگر نشان می‌دهد.

نقشه‌ی سیاسی Political map

نقشه‌های سیاسی نشان‌دهنده‌ی مرزهای کشوری یا استانی است، نقشه‌های سیاسی کشورها مرزبندی استان‌ها و مراکز استان‌ها را نشان می‌دهد. نقشه‌های سیاسی قاره‌ها نیز مرزبندی کشورهای درون قاره و پایتخت آن‌ها را مشخص می‌کند. مرزها در این گونه نقشه‌ها از اهمیت و اعتبار خاصّی برخوردارند.

رجوع کنید به:
نقشه

نقشه‌ی شهری Urban map

نقشه‌ای که پدیده‌های طبیعی یا انسانی درون شهری را نشان می‌دهد. روی نقشه‌های شهر، خیابان‌ها، بزرگ‌راه‌ها، نقاط مسکونی، مراکز عمومی شهر همچون پارک‌ها، بیمارستان‌ها، رستوران‌ها و مراکز دیدنی مشخص شده است. مقیاس این گونه نقشه معمولاً بزرگ است.

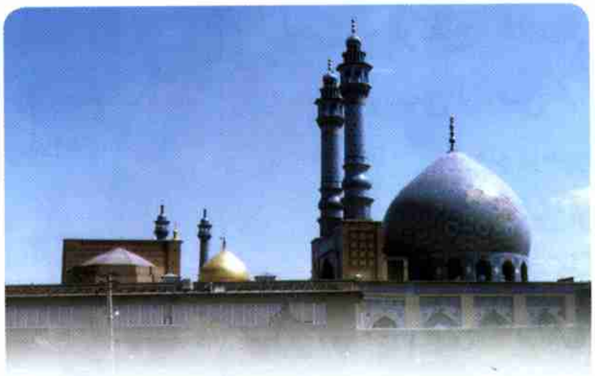
نقشه‌ی طبیعی Physical map

در نقشه‌های طبیعی، ناهمواری‌ها، دریاچه‌ها، رودهای مهم، نواحی کوهستانی بلند، فلات‌های کم ارتفاع، تنگه‌ها و بریدگی‌ها، که عمدتاً پدیده‌های طبیعی در یک منطقه هستند، نشان داده می‌شوند.

رجوع کنید به:
نقشه

نقش شهر City rolle

کارکرد یک شهر ممکن است با کارکرد شهر دیگر متفاوت باشد. در شهرهای صنعتی بسیاری از فعالیت‌ها متأثر از مراکز صنعتی آن شهر است. همچنین در شهرهای مذهبی، بسیاری از امور و فعالیت‌ها در ارتباط با مرکز دینی آن شهرها شکل گرفته است.

رجوع کنید به:
شهر مذهبی

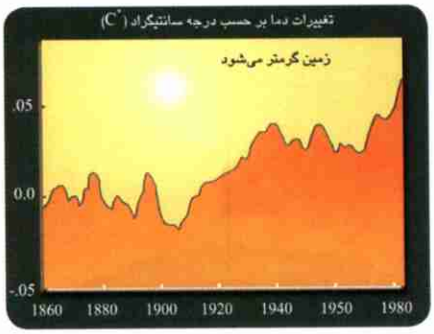
نمکزار Salt flat

پهنه‌های وسیعی در مناطق خشک بیابانی که به دلیل گرما و تبخیر زیاد، نمک‌های خاک به سطح زمین کشیده شده‌اند. نمکزار ممکن است بقایای یک دریاچه‌ی شور باشد که به صورت پهنه‌ی وسیع سفید رنگی ظاهر می‌شود.

رجوع کنید به:
کویر

نمودار Diagram

نمودارها زبان نمایشی اعداد و ارقام هستند که به شکل خطوط مستقیم، احجام یا سطوح دایره‌ای و مثلثی می‌توان آن‌ها را ترسیم کرد. گاهی ذوق هنری در ترسیم نمودارها آن‌ها را جذاب‌تر نشان می‌دهد.

رجوع کنید به:
مدل جغرافیایی

نواحی کوهستانی Mountain region

سرزمین‌های وسیع، مرتفع و بلند که توانسته‌اند در یک پهنه، آب و هوا را نسبت به نواحی مجاور متمایز سازند، ناحیه‌ی بلند کوهستانی نامیده می‌شوند. ارتفاع متوسط این نواحی بین ۲۰۰۰ تا ۳۵۰۰ متر است.

رجوع کنید به:
کوهستان

نواحی کم ارتفاع Low land

پهنه‌های وسیعی از زمین که از ارتفاع کمی بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر برخوردارند نواحی کم ارتفاع نامیده می‌شوند. این نواحی در گذشته‌ی دور، بلند و مرتفع بوده‌اند که بر اثر عملکرد نیروهای فرسایشی به نواحی کم ارتفاع همراه با دره‌های باز تبدیل شده‌اند.

رجوع کنید به:
کوه‌های فرسوده

آ الف ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

نیم‌کره Hemisphere

رجوع کنید به:
استوا

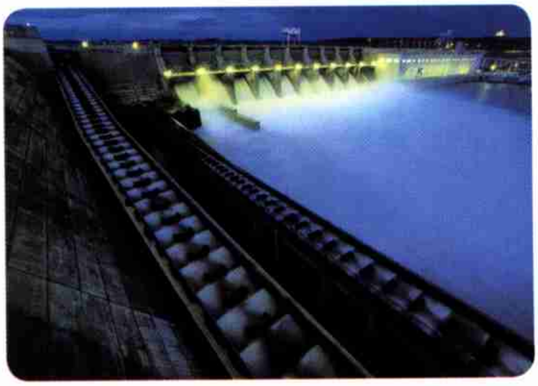
خط استوا کره‌ی زمین را به طور قراردادی به دو نیم‌کره تقسیم می‌کند. بخش بالایی استوا، نیم‌کره‌ی شمالی و بخش پایینی خط استوا، نیم‌کره‌ی جنوبی نامیده می‌شود.

نیروگاه برق Power station

رجوع کنید به:
انرژی برق

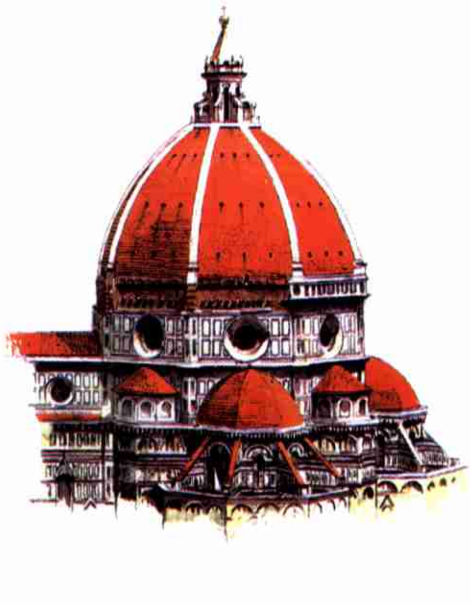
جایی است که انرژی الکتریسیته تولید می‌شود. در نیروگاه‌های تولید برق با به گردش درآمدن توربین‌ها، انرژی الکتریکی تولید می‌شود. سوخت فسیلی، یا آب ذخیره شده در پشت سدها، و حتی سوخت هسته‌ای می‌توانند برای به جریان انداختن توربین‌های یک نیروگاه به کار گرفته شوند.

واتیکان Vatican

رجوع کنید به:
شهر مذهبی

شهر واتیکان بخش مستقلّی از محدوده‌ی شهر رم در ایتالیاست که مرکز مذهبی آئین کاتولیک به شمار می‌رود. این شهر محل استقرار پاپ، رهبر کاتولیک‌های جهان است. شهر مقدس واتیکان ۴۲۹ هکتار مساحت و نزدیک به ۱۵۰۰ نفر جمعیت دارد. واحد پول آن لیره‌ی ایتالیاست. این شهر هر ساله پذیرای هزاران نفر زایر و جهان‌گرد است.

واردات Import

خرید و ورود کالا از یک سرزمین به سرزمین محل سکونت را واردات گویند. کشور ما واردکننده‌ی برخی کالاها نظیر لوازم خانگی، وسایل صوتی و تصویری، دارو و مواد غذایی است.

رجوع کنید به:
صادرات

هندو Indo

آئین هندوها، یکی از قدیمی‌ترین ادیان غیرالهی به شمار می‌رود. این آئین بیش‌تر مردم هند را دربر گرفته است. شهر بنارس شهر مقدس هندوهاست. بعدها، بودا، پیامبر اخلاقی آئین بودائیان ظهور کرد. بودا مردم را به افکار و کردار نیکو فرامی‌خواند. بیش‌تر مردم چین و شرق آسیا نیز بودایی هستند.

رجوع کنید به:
بودایی

هوازدگی Weathering

تخریب سنگ‌های سخت به قطعه‌های کوچک و قطعات کوچک، و در نهایت تبدیل آن‌ها به خاک را هوازدگی گویند. معمولاً این فرایند بر اثر انقباض و انبساط سنگ‌ها و به سبب تغییرات شدید دما در شب و روز اتفاق می‌افتد. هوازدگی نوعی فرسایش به حساب می‌آید.

رجوع کنید به:
فرسایش هوازدگی

هوای توفانی Stormy weather

بر اثر سرعت گرفتن وزش باد، با سرعت بیش از ۶۰ کیلومتر، هوای توفانی خواهیم داشت. ممکن است سرعت باد بیش از این حد باشد که با شکسته شدن شاخه‌های درخت همراه می‌شود. طوفان در دریا ممکن است کشتی‌ها را نیز غرق نماید.

رجوع کنید به:
طوفان

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

هوای آرام Calm weather

شرایط جوّی بدون وزش باد و تابش آفتاب در روز، همراه با آرامش در چشم‌انداز مقابل، ویژگی یک هوای آرام است. حرکت آرام پاره‌های سفید ابر در آسمان یا سکوت و سوسو زدن ستارگان در شب، استقرار یک هوای آرام را نشان می‌دهد.

هوای آفتابی Sunny weather

هوای بدون ابر، همراه با تابش آفتاب، بدون آلودگی هوا، یک روز خوب و آفتابی را نوید می‌دهد.

هوای بارانی Rainy weather

یکی از حالت‌های گوناگون گذرای جوّ، بارانی بودن هواست. معمولاً شهرهای ساحلی و مناطقی که رو به بادهای مرطوب قرار دارند، از هوای بارانی و ابری برخوردارند.

رجوع کنید به:
بادهای مرطوب

هوای شرجی Muggy weather

به شرایط خاصّ جوی که در آن هوای گرم با رطوبت زیاد همراه باشد، گفته می‌شود. شهرهای ساحلی در روزهای آفتابی به شدت گرم و مرطوب می‌شوند. تنفّس در چنین شرایطی سخت می‌شود.

رجوع کنید به:
شرجی

آ
الف
ب
پ
ت
ث
ج
چ
ح
خ
د
ذ
ر
ز
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ک
گ
ل
م
ن
و
ه
ی

هیمالیا Himalaya

رشته کوه بسیار بلند و عظیمی که در سراسر شمال شرقی شبه قاره‌ی هند امتداد یافته و مرتفع‌ترین نقاط دنیا را در خود جای داده، رشته کوه معروف هیمالایا یا هیمالیاست. این رشته کوه مانع بزرگی برای عبور بادهای باران‌آور موسمی به داخل آسیای مرکزی است. قله‌ی اورست در کشور نپال با ارتفاع ۸۸۸۴ متر در این رشته کوه قرار دارد.

رجوع کنید به:
اورست

یخچال Glacier

مناطق بسیار بلند کوهستان‌ها یا نواحی قطبی که برف از سالی به سال دیگر تماماً ذوب نمی‌شود و همواره یخ و برف در آن‌جا وجود دارد یخچال گفته می‌شود. در نواحی کوهستانی، یخچال‌ها به تدریج و خیلی آهسته به سمت پایین کوه حرکت می‌کنند. این حرکت حدود یک متر در روز جریان دارد. پهنه‌های وسیع یخ و برف در قطب شمال و جنوب به یخچال‌های قاره‌ای معروف‌اند.

رجوع کنید به:
منطقه‌ی قطبی

ییلاق Summer-quarters

به سرزمین‌های بلند ناحیه‌ی کوهستانی که در تابستان‌ها محل استقرار عشایر کوچ‌نشین است گفته می‌شود. ییلاق‌ها در تابستان پوشیده از مراتع سرسبزند.

رجوع کنید به:
قشلاق

واژه نامه‌ی فارسی به انگلیسی

آ

۱۵	آبشار	Water fall
۱۵	آب‌بند	Lock
۱۵	آبراهه	Flood way
۱۵	آبگیر	Flood gate
۱۶	آب‌فشان	Geyser
۱۶	آب و هوا	Climate
۱۶	آب‌های سطحی	Run off
۱۶	آبرفت	Alluvium
۱۷	آب‌های زیرزمینی	Ground water
۱۷	آتُل	Atoll
۱۷	آب و هوای بیابانی	Desert climate
۱۷	آتش‌فشان فعّال و آتش‌فشان غیرفعّال	Active & inactive volcano
۱۸	آتمسفر	Atmosphere
۱۸	آداب و رسوم	Ceremonies
۱۸	آزادراه	Expressway
۱۸	آسیا	Asia
۱۹	آسیای مرطوب	Moist Asia
۱۹	آسیای خشک	Dry Asia
۱۹	آسیای مرکزی	Central Asia
۱۹	آغل	Sheep Cote
۲۰	آفریقای سبز	Green Africa
۲۰	آفتاب نیمه‌شب	Midnight sun
۲۰	آفتاب‌گردان	Visor
۲۱	آفریقا	Africa
۲۱	آلپ	Alps
۲۱	آلودگی هوا	Air pollution
۲۱	آلودگی آب	Water pollution
۲۲	آلودگی محیط زیست	Habitat pollution
۲۲	آمریکا	America
۲۲	آموندسن	Amondsen
۲۲	آیسبرگ	Iceberg

الف

۲۳	ابر	Cloud
۲۳	ابر آتش‌فشان	Volcanic cloud
۲۳	ارتفاع و دما	Lape rate
۲۳	اروپا	Europe
۲۴	اروپای پیر	Old Europe
۲۴	اروپای جوان	Young Europe
۲۴	استپ	Steppe
۲۵	اسکله	Jetty
۲۵	اِستوا	Equator
۲۵	استان	Province
۲۶	استرالیا	Australia
۲۶	اطلس	Atlas
۲۶	اقیانوس	Ocean
۲۷	اقیانوسیه و استرالیا	Oceanic
۲۷	امواج دریا	Sea wave
۲۷	انرژی برق (آبی)	Hydroelectric power
۲۸	انحراف محور زمین	Declinationaxis of earth
۲۸	اورست	Everest
۲۸	اوراسیا	Eurasia
۲۸	اهرام مصر	Egept pyramid
۲۹	ایوان خشکی	Continental shelf
۲۹	ایران‌گردی	Tour of Iran
۲۹	ایستگاه تحقیقاتی قطب جنوب	Research station south pole
۲۹	ایگلو (خانه‌های قطبی)	Egloo
۳۰	ایستگاه هواشناسی	Meteorology station

ب

۳۰	بارش	Precipitation
۳۰	باران‌سنج	Raingauge
۳۰	باد	Wind
۳۱	بادهای غربی	Westerlies
۳۱	بادهای مرطوب	Moist winds
۳۱	بادنما	Windcone
۳۱	بالن	Ballon
۳۲	بادهای موسمی	Monsoon winds
۳۲	باران‌های موسمی	Monsoon rains
۳۲	بازار هفتگی	Weekly market

۵۵	چرخه‌ی آب در طبیعت	Water cycle
۵۶	چشمه	Resurgence
۵۶	چشمه‌ی آب گرم	Hot spring
۵۶	چشم‌انداز	Landscape
۵۶	چشم‌انداز شهری	Orban landscape
۵۷	چمنزار طبیعی	Natural grassland
۵۷	چین‌خوردگی	Fold
۵۷	چین قائم	Up right fold
۵۷	چین مایل	Asymetical fold
۵۸	چین خوابیده	Recumbent fold
۵۸	چهار فصل	Seasons

ح

۵۸	حاشیه‌نشینی	Suburbanity
۵۹	حرکت وضعی زمین	Earth-rotation
۵۹	حرکت انتقالی زمین	The earth's movement
۵۹	حرکات پوسته‌ای	Crustal movement
۵۹	حمل و نقل	Trans portation
۶۰	حمل و نقل دریایی	Marine trans portation
۶۰	حوضه‌ی رود	River basin
۶۰	حوضه‌ی آب‌گیر	Catchment basin
۶۰	حیات وحش	Wild life

خ

۶۱	خاورمیانه	Middle east
۶۱	خانه‌باغ	Garden house
۶۱	خانه‌ی روستایی	House villager
۶۲	خاویار	Caviar
۶۲	خزه (گل‌سنگ)	Lichen
۶۲	خشکبار	Dried fruits
۶۲	خشکسالی	Drought
۶۳	خط‌الرأس	Crest line
۶۳	خط تقسیم آب	Water shed
۶۳	خلیج	Gulf
۶۳	خلیج فارس	Persian Gulf
۶۴	خور	Bay
۶۴	خورشید	The Sun

د

۶۴	دانه‌های روغنی	Oily seeds
۶۴	دامنه‌ی پرشیب	Steep slope
۶۵	دامنه‌ی کم‌شیب	Low slope
۶۵	دام‌پروری	Animal husbandry
۶۵	دُبّ اکبر	Ursa Major
۶۵	دریا	Sea
۶۶	دریاچه	Lake
۶۶	دریاچه‌ی داخلی	Inland Lake
۶۶	دریاچه‌ی مصنوعی	Forged Lake
۶۶	دریاچه‌ی آتش‌فشانی	Maar
۶۷	دریاچه‌ی فصلی	Seasonal Lake
۶۷	دریاچه‌ی ارومیه	Orommieh Lake
۶۷	دریاچه‌ی هامون	Hamon Lake
۶۷	دریای مازندران (خزر)	Caspian sea
۶۸	دریابار	Falaise
۶۸	درّه‌ی جوان	Young valley
۶۸	درّه‌ی پیر	Old valley
۶۸	درخت‌کاری	Aforestaion
۶۹	درختچه	Shrub
۶۹	دشتاب (ایوان خشکی)	Continental shelf
۶۹	دشت	Plain
۶۹	دلتا	Delta
۷۰	دهانه‌ی آتش‌فشان	Bocca / crater volcan

ذ

۷۰	ذوب آهن	Foundry

ر

۷۰	راه	Way , Road , Line
۷۰	راه آبی	Water way
۷۱	راه هوایی	Air way
۷۱	راه آهن	Rail way
۷۱	راه زمینی	Ground way
۷۱	راه کوهستانی	Mountain path
۷۲	راهنمای نقشه	Legend
۷۲	رسوب	Sediment
۷۲	رشته کوه	Mountain range
۷۳	رشته کوه میان اقیانوسی	Mid ocean ridge
۷۳	رودخانه	River bed
۷۳	رود	River
۷۳	رود فصلی	Intermittent stream
۷۴	رود مرزی	Frontier river
۷۴	روستا	Village
۷۴	روستای پای کوهی	Pediment village
۷۴	رطوبت	Humidity
۷۵	روستای پراکنده	Scattered village
۷۵	روستای متمرکز	Centered village
۷۵	روز قطبی	Polar day

ز

۷۶	زاگرس مرطوب	Wet zagros

۷۶	زاگرس خشک	Dry zagros
۷۶	زاویه‌ی تابش آفتاب	Rediation angle of sun
۷۷	زلزله	Earthquick
۷۷	زلزله‌نگار	Seismograph
۷۷	زمین	The Earth
۷۷	زمین کشاورزی	Cultivated area
۷۸	زمستان	Winter
۷۸	زندگی شهری	City dwelling
۷۸	زندگی روستایی	Village dwelling
۷۸	زندگی عشایری	Tribal life
۷۹	زنبورداری	Apiculture
۷۹	زیست‌بوم	Biome
۷۹	زمین حاصل‌خیز	Croftland

س

۸۰	سال نوری	Light year
۸۰	سال شمسی	Solar year
۸۰	سال رسمی	Civil year
۸۰	سال کبیسه	Leap year
۸۱	ساحل یا کناره	Seabank
۸۱	ساحل صخره‌ای (دریابار)	Falaise
۸۱	ساختمان زمین	Structure of the Earth
۸۲	سازمان ملل متحد	United Nation organization
۸۲	ساوان	Savanna
۸۲	ستاره	Star
۸۲	ستاره‌ی قطبی یا جُدی	Polar-star
۸۳	سحابی	Nebula
۸۳	سد	Dam
۸۳	سد مرجانی	Atoll
۸۳	سد خاکی	Solid dam
۸۴	سد مخزنی	Storage Dam
۸۴	سد ارس	Arass dam
۸۴	سد دز	Dezz dam
۸۴	سد کرخه	Karkheh dam
۸۵	سد جیرفت	Geroft dam
۸۵	سرشماری	Cnsus
۸۵	سیل	Flood
۸۵	سیلاب	Torrent
۸۶	سیاره	Planet
۸۶	سفره آب زیرزمینی	Ground water zone

ش

۸۶	شالی‌کاری	Paddy field
۸۶	شالی‌زار	Rice fild
۸۷	شبه جزیره	Peninsula
۸۷	شبه قاره‌ی هند	India subcontinent
۸۷	شبکه‌ی راه آهن	Network rail way
۸۷	شرجی	Muggy
۸۸	شفق قطبی	Polar earora
۸۸	شکست	Fracture
۸۸	شهر	City
۸۸	شهرنشینی	Burgess
۸۹	شهر مذهبی	Religious city
۸۹	شهر ساحلی	Castal city
۸۹	شیب قاره‌ای	Continental slope

ص

۸۹	صادرات	Export
۹۰	صفحات تکتونیک	Plate tectonic
۹۰	صنعت	Industry
۹۰	صنایع دستی	Handicrafts
۹۰	صورت فلکی	Constellation
۹۱	صید ماهی	Fishing

ط

۹۱	طغیان رود	Overflowing
۹۱	طول جغرافیایی	Longitude
۹۲	طوفان	Storm

ع

۹۲	عرض جغرافیایی	Latitude
۹۲	عشایر	Tribes
۹۳	عکس هوایی	Aerial picture
۹۳	عکس هوایی عمودی	Vertical aerial photograph
۹۳	عکس هوایی مایل	Oblique aerial photograph
۹۴	عکس‌برداری هوایی	Aerial photography
۹۴	علائم نقشه	Mape signs
۹۴	عوامل جذب جمعیت	Population attraction factors
۹۴	عوامل دفع جمعیت	Population difusion factors

غ

۹۵	غار	Cave
۹۵	غار آهکی	Grotto
۹۵	غار یخی	Glaciere
۹۵	غروب	Sunset

ف

۹۶	فرسایش	Erosion
۹۶	فرسایش آب و باد	Wind & water erosion
۹۶	فرسایش هوازدگی	Weathering erosion

۹۶	فرسایش رود	River erosion
۹۷	فرسایش ساحلی	Coastal earosion
۹۷	فرسایش بادی	Winderosion
۹۷	فرودگاه	Airport
۹۷	فشارسنج	Barometer
۹۸	فصل بهار	Spring
۹۸	فصل تابستان	Summer
۹۸	فصل پاییز	Autumn
۹۹	فصل زمستان	Winter
۹۹	فرهنگ جغرافیایی	Dictionary of Geography
۹۹	فلات	Plateau
۹۹	فلات قاره (دشتاب)	Continental shelf
۱۰۰	فلات کم ارتفاع	Low plateau
۱۰۰	فلات ایران	Iran plateau

ق

۱۰۰	قاره	Continent
۱۰۱	قاره‌ی اروپا	Europe continent
۱۰۱	قاره‌ی آفریقا	Africa continent
۱۰۱	قاره‌ی قطب جنوب	Antractica
۱۰۲	قالی و قالیچه	Carpet
۱۰۲	قالی‌بافی	Carpet wearing
۱۰۲	قبله‌یابی	Kiblah finding
۱۰۲	قطب‌نما	Compass
۱۰۳	قطب	Pole
۱۰۳	قطار	Train
۱۰۳	قُلّه	Peak
۱۰۳	قمر (ماه)	Moon
۱۰۴	قنات (کاریز)	Ghanat
۱۰۴	قشلاق	Winter quarters

ک

۱۰۴	کارخانه	Factory
۱۰۴	کانال	Channel
۱۰۵	کانال سوئز	Suez channel
۱۰۵	کارخانه‌ی فولاد	Steel manufacture
۱۰۵	کره‌ی جغرافیا	Glob
۱۰۵	کره‌ی زمین	Earth
۱۰۶	کره‌ی ماه	Moon
۱۰۶	کریل	Crill
۱۰۶	کشت	Cultivation
۱۰۶	کشت پنبه	Cotton cultivation
۱۰۷	کشاورزی سنّتی	Traditional cultivation
۱۰۷	کشاورزی ماشینی	Machinery cultivation
۱۰۷	کشت دیم	Dry farming
۱۰۷	کشتی	Ship
۱۰۸	کشورهای همسایه	Neighbour countries
۱۰۸	کشور ایران	Iran country
۱۰۸	کلیسا	Church
۱۰۸	کلیمانجارو	Climanjaro
۱۰۹	کناره (کرانه)	Bank shore
۱۰۹	کناره‌ی مضرس	Toothed shore
۱۰۹	کوه‌های فرسوده	Old mountain
۱۰۹	کوه‌های یخی	Ice berg
۱۱۰	کوهستان	Mountain
۱۱۰	کوه‌های آلپ	Alpe mount
۱۱۰	کوه‌پایه	Pediment
۱۱۰	کوچ‌نشین	Immigrant
۱۱۱	کویر	Cavir
۱۱۱	کهکشان	Galaxy

گ

۱۱۱	گدازه	Lava
۱۱۲	گرینویچ	Greenwich
۱۱۲	گز	Gaz
۱۱۲	گسل	Fault
۱۱۲	گله‌ی گوسفند	Flock
۱۱۳	گله‌داری	Tending flock
۱۱۳	گل‌سنگ	Lichen
۱۱۳	گودال اقیانوسی	Oceanic trench
۱۱۳	گون	Gavan
۱۱۴	گیاهان صنعتی	Industerial plant

ل

۱۱۴	لایه‌های رسوبی	Strata
۱۱۴	لیخِن یا گل‌سنگ	Lichen

م

۱۱۴	ماگما	Magma
۱۱۵	ماه	The Moon
۱۱۵	مانداب	Lagoon
۱۱۵	مآندر	Meander
۱۱۶	ماهی	Fish
۱۱۶	ماهی‌گیری	Fishery
۱۱۶	ماهی خاویاری	Caviar fish
۱۱۶	محیط زیست	Habitat
۱۱۷	محصولات کشاورزی	Agriculture products
۱۱۷	مختصات جغرافیایی	Geagraphical coordinates
۱۱۷	مجمع‌الجزایر	Archipelago
۱۱۸	مخروط‌افکنه	Allovia fan

ن

و

ه

ی

واژه نامه‌ی انگلیسی به فارسی

A

B

C

Q

R

S

T

U

V

W

Y

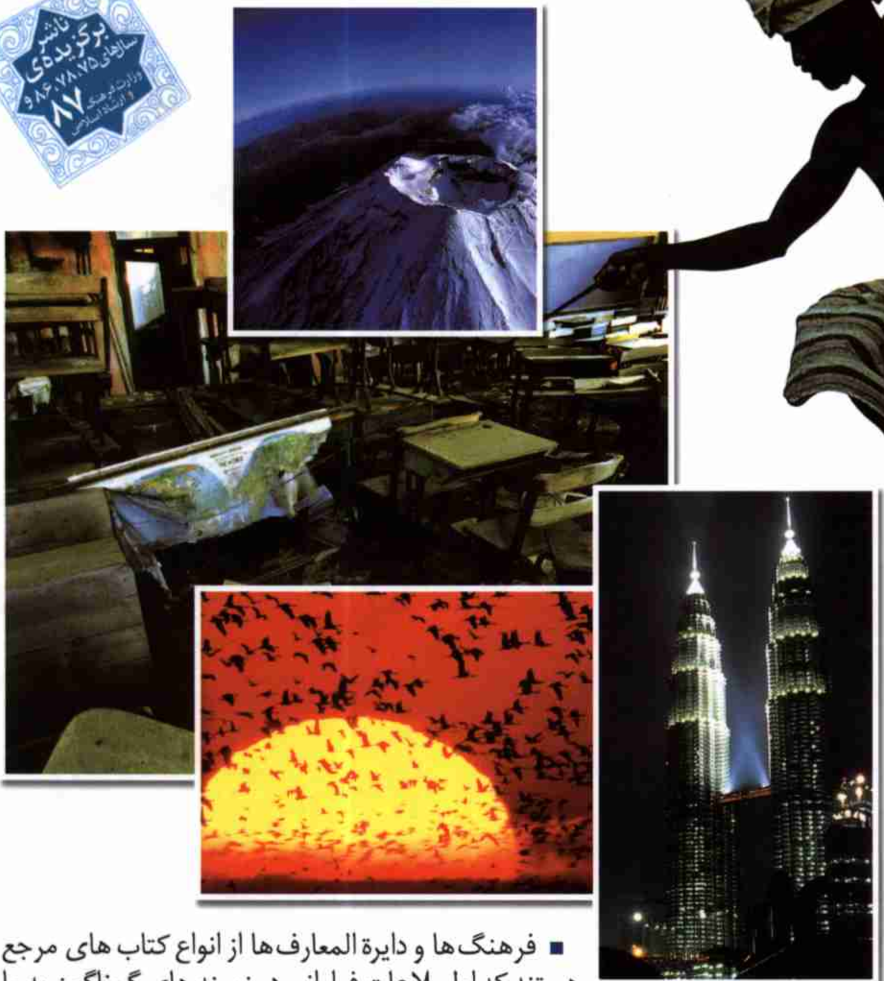
منابع

۱. فشارکی، پریدخت، جغرافیای اقلیمی، اصول و مبانی اقلیم‌شناسی، انتشارات دانشسرای عالی، تهران
۲. صوفی، جهانگیر، کلیات جغرافیای طبیعی، انتشارات دهخدا، تهران
۳. معتمد، احمد، زمین‌شناسی، انتشارات آذر، تهران
۴. عدالتی، تقی، زمین در فضا، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد
۵. گیاهی یزدی، حمیدرضا، شناخت مبانی نجوم ۲، انتشارات مدرسه، تهران
۶. شایان، سیاوش، فرهنگ اصطلاحات جغرافیای طبیعی، انتشارات مدرسه، تهران
۷. بلارد، میکائیل و ترتمن فلیسیتی، ترجمه دکتر حبیب الله عصاره و محمدحسین عصاره، فرهنگ مصوّر فضا، انتشارات دانشگاه شهید چمران، اهواز
۸. سرمدی، مهرداد، فرهنگ اخترشناسی، انتشارات کمانگیر، تهران

9. A Modern Dictionary of Geography. Edward Arnold. Small and witherick
10. Alan Spooner & John weston: "The OXFORD YOUNGER'S DICTIONARY"
11. National, Geography (Mag) No-1985-2008
http.//www.webshots.com
http.//www.pdictionary.com
http.//www.roshd.ir

و با تشکر از آرشیو عکس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و گروه جغرافیای دفتر تالیف کتب درسی.

ناشر برگزیده‌ی سال‌های ۷۵، ۷۸، ۸۶ و ۸۷
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

■ فرهنگ ها و دایرة المعارف ها از انواع کتاب های مرجع هستند که اطـلاعات فراوانی در زمینه های گوناگون به ما می دهند. فرهنگ جغرافی مدرسه، کـتاب مرجعی است که اطـــلاعات مورد نیاز شما را در زمینه‌ی جغرافیا در اختیارتان می‌گذارد. مدخل‌ها (سرواژه‌ها)ی این فرهنگ به ترتیب حروف الفبای فارسی تنظیم شده اند. در این فرهنگ بیش از ۵۰۰ واژه‌ی جغرافیایی آمده است.

کتاب های مهتاب
واحد کودک ونوجوان محراب قلم

ISBN 978-964-323-903-9
9789643239039
۹۰۰۰ تومان